

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körut 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Barabás Béla és Bánffy Dezső

Budapest, április 1.

(v.) Együvé kerültek hát szépecskén: a késhegyig menő obstrukciónak s az ex-lexnek kerülhetetlen hírnöke és a bimbó-utcai remete. Ki hitte volna, hogy Barabás Béla valaha egy gyékényen fog árulni Bánffy Dezsővel? Lám pedig ez a csoda is megtörtént e bolond járásu időkben. Mintha csak összehesztéltek volna, egyazon órában ugyanazt harsogta mindkettejük, Barabás a pénzügyi bizottságban, Bánffy egy interviu pályázó újságíró előtt. Hogy az ellenzéknek becsületbeli kötelessége a kormányt az ex-lexbe kergetni s hogy elveszli minden erkölcsi hitelét, ha e kötelességét megszegné: imhol az ő közös gyékényük.

Bánffy Dezsőt értjük. Neki arra van szüksége, hogy teljék meg színiültig a parlamenti forradalom keserű pohara s hogy menél hamarabb következze be a politikai helyzetnek mennél gyökeresebb felbomlása. Mert ha a kormány nem kapja meg május elsejéig az indemnityt és belemegy az ex-lexbe, akkor — úgy vélekedik — az események elégtételt szolgáltatnak neki. Egészen alaptalannak ezt a vélekedését nem mondhatjuk. Ámbátor az ő rehabilitációja nem ott és nem abban fog bekövetkezni, amely ponton s amely vonatkozásban ő gondolja. Nem az fog neki elégtételt nyújtani, ha a volt disszidensek és a volt nemzeti párt tagjai, akik a költségvetés nélkül való kormányzást neki halálos bűnül rótták fel, most szilárdul megállanak az ex-lexben is Széll Kálmán mellett. Mert a két obstrukció közt éppen csak annyi a hasonlatosság, hogy mindkettő — obstrukció. De ezen túl akkora közöttük a különbség, mint ég és föld között. A Bánffy ellen rendezett parlamenti forradalom a választások erőszakosságából merítette jogcímét s a jog-

tipró közigazgatás nyomán fakadt közelkeseredésből táplálkozott. Holott most maga az ellenzék is elismeri, hogy a választások szabadok voltak s az adminisztráció jogtisztelete nem ad okot a panaszkodásra. Ha olyanok, akik a Bánffy ex-lexét nem voltak hajlandók eltérni, ma Széll Kálmánt az ex-lexben sem hajlandók elhagyni, akkor ebben csak látszólagos a következetlenség. Mert hiszen a tiszta választások és a törvénytisztelő közigazgatás szolgált akkor is és szolgál ma is dirimál elemül, nem pedig az ex-lex állapot. A politikai következetesség tehát azt parancsolja, hogy a volt nemzeti párt s a volt disszidensek ma az ellenzék taktikával ugyanazt a célt szolgálják.

Ámde azért mégis érik, még pedig rohamosan, a Bánffy Dezső elégtétele. Az ő szatizsfakciója abban fog állni, hogy az ellenzék igazolja az ő politikáját. A Barabás Béla hirdette ex-lex ugyanis azt fogja bizonyítani, hogy ez az ország csakugyan nem érett meg az ideális alkotmányos szellemben való kormányzásra. Ha a kisebbségnek egy töredéke büntetlenül teheti meg azt, hogy megakasztja a törvényhozási gépezet működését, ha egy csomónyi ember szeszélye szabadon garázdálkodhat a nemzet legfeljettebb kincseiben s kivált ha egy olyan kormányzat, mely a nemzeti akarat szabad nyilvánulása elé semmi akadályt nem gördített s mely a közhatalmat a legkrupulózusabb jogtisztelet sugalmá szerezint gyakorolja, ha egy ilyen kormányzat sincs megkímélve a parlamenti forradalom ostromától: nohát akkor az a bizonyos vasmarok nem dobható ki egészen a nemzet kormányzati szertárából. Akkor igazuk van azoknak, akik a szabadság tultengésétől féltették állami konszolidációnkat és nemzeti létfeltételeinket. Akkor elkél itt minálunk az a bizonyos nyomás, mely ha korlátozza is a nemzet szabad mozgását, de

legalább féken tartja a felforgatásra törekvő forradalmi erőket.

Széll Kálmán megkínálta a nemzetet a korrek alkotmányossággal. Intézményekkel biztosította a választások szabadságát és tisztaságát. Hathatos garanciákkal bástyázta körül a népképviselet tagjainak a kormányhatalomtól való függetlenségét. A parlamentben és a közigazgatásban maga járt jó példával elül a közszabadságoknak, valamint az egyéni és polgári jogoknak minuciózus oltalmazása tekintetében. Önkénynek és korrupciónak nyoma sincs a közéletben. A közhatalom még ott is, ahol a saját érdeke ellen kell cselekednie, szívesen, sőt tüntető módon deferál a törvények feltétlen fogamatának. Ime ezzel a kormányzati szellemmel kínálta meg Széll Kálmán az országot. És mégis felüti fejét a kisebbség forradalma? Mégis szabadon dulhat az a fakciózus téboly, mely kárörvendve várja, melyik pillanatban metszi ketté ez a forradalom az alkotmányosság fonálát? Kétszemélyen, hogy ez a tombolás és rombolás abnormális lélekállapotra vall. Az ok nélküli izgatottságok, a rémlátások, a hirtelen felgerjedő indulatok megannyi jelei az üldözési mániának. Avagy van-e abban beszámíthatóság, ha egy ellenzék forradalmi ostrom alá fogja azt a kormányt, mely a nemzeti jogokat tiszteli, s ez ostrom közben nem veszi észre, hogy hadjáratának sikere a parlamentárismus összeomlását fogja maga után vonni? Hát igenis, örület ez az ellenzék politikája. S ez az örület igenis igazolja utólagosan azt a kényesrubbonyt, mely Széll Kálmán kormányralépte előtt szimbóluma volt a divó kormányzati szellemnek.

Ebben áll a Bánffy Dezső elégtétele.

Am amily mértékben értjük Bánffy Dezsőt, éppoly kevésbé tudjuk Barabás Bélát megérteni. Az ő hadizenete — ő maga mondta — nem Széll Kálmánnak szól, hanem ama

TÁRCA

Negyven év.

(Náday Ferenc jubileuma.)

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Ábrányi Emil.

Amikor tizenöt évvel ezelőtt, 1888 október havában Náday Ferenc huszonöt éves jubileumát ünnepelte, a Nemzeti Színház: a jubiláns tiszteletére rendezett lakomán Szigeti József köszöntötte föl Nádayt a pályatársak nevében. Edes-bus humorral beszélt a mi fejlethetetlen, nagy művésznünk és többek közt a következő szavakat intézte hozzá:

— Eddig legidősebb voltál a fiatalok közt; most te vagy a legfiatalabb a veteránok sorában. Ezentúl meg kell várakoznod azaz a gondolatot, hogy veteránnak tekintsenek!

Lehet, hogy Náday Ferenc régen hozzátörődött ehhez a gondolathoz. De mi még most sem tudjuk elhinni, hogy Náday Ferenc veterán. Még ma este sem, amár tizenöt esztendő telt el a huszonöt éves jubileum óta; amár Náday Ferenc huszonöt éves jubileumát ünnepelte a Nemzeti Színház. Sőt ma este legkevésbé, mert Náday a *Nők barátságában* lépett föl és elegendő fűrészeségében, jókedvű, finom és könnyed játékában nyomát sem fedeztük föl a veterán-korral járó nehezkes méltóságnak. Nem a kifáradt, kimerült hisztrió erőltetett vidámsága volt az, amit ma este láttunk. Nem a szerepköréből kivénült bonvivant mókázott előttünk, akit csak rutin és hui-

ság tart még a színpadon; akit csak az arcára kent piros festék tesz ideig-óráig fiatalá a lümpák csalóka fényében; akit csak megszokásból nevet és ugrál a közönség előtt, de minden kényszeredett kacagás után azt gondolja magában: bárcsak vége volna már a komédiának! Ma este olyan színész mozgott előttünk a legkedvesebb francia gavallér szerepében, akit nem fárasztott ki a színpadon töltött negyven év; akinek a mosholyában van valami diadalmas üdöcség, a bohém-könnyelműségnek és a gyermekes naivságnak valami pajkos gráciája, amit az istenek jöködve ad a halandóknak s amit elvéteni, kifárasztani, blazírtá érlelni nem tud se idő, se gond, se betegség, se kollektív tapasztalás; aki negyven esztendőig játszott szakadatlanul, pihenés nélkül és aki ma sem ismer nagyobb boldogságot, nemesebb gyönyörűséget ennél a játéknál.

A régi, nagy színészgárda utolsó csapatát még látta Náday Ferenc, amikor 1863-ban ebbe a hatalmas gárdába fölépített közkatona. Abban a határtalan szerencsében részesült, hogy együtt játszhatott a Nemzeti Színház klasszikus művészeivel, akiknek a nevét legendás nimbusz-szal fonta át az idő; együtt játszhatott *Egressy* Gáborral, *Tóth* Józseffel, *Jókainé-Laborfalvy* Rozával, *Szerdahelyi* Kálmánnal. A hivatásához való lángoló ragaszkodást — azt hiszem — ezektől a hőszoktól örökölte Náday Ferenc. Még elég jókor érkezett, hogy érintkezhessek velük; hogy isteni szikrát kapjon azoktól, akik tele voltak a legkomolyabb és legszentebb lelkesedés tüzeivel.

Voltaképpen a lánchíd mellett épült, magtárból átalakított budai Népszínházban kezdődött Náday karrierje. Mükedvelökkel lépett a színpadra először Mozart *Don Juanjában* és első szerepe Leporelló volt: énekes szerep. Enekekkel kezdte az,

aki arra volt hivatva, hogy idővel a finom társalgás, a csevegő beszéd mestere legyen. *Molnár* György a fiatal dilettánst ott fogta magánál és Offenbach-féle bohóságokban léptette fel. Gyermekkoromnak egyik mulatságos reminiscenciája, hogy láttam az egészen kezdő Nádayt a *Dajka* című egyfelvonásos operettben, ahol a sápert énekelte, rengeteg kussmával a fején. Még akkor családi nevet, a *Navratyill* Ferencet nyomatták ki a színpadon. Sőt ezen a néven került a Nemzeti Színházhoz is, ahová *Radványi* Sámuel, az akkori intendant, szerződtette 1863-ban, havonként ötven forint fizetéssel.

1863 július 10-én, egy pénteki napon, a *Szerencse gyermekeit*, *Birchpfeifer* Sarolta drámáját hirdette a Nemzeti Színház színpadja. Ezen a színpadon figurált először a jubiláns neve a szerény epizodisták sorában:

Deasse Lajos lovag . . . *Navratyill*.

De a Navratyill-név máról holnapra eltűnt. Fiatal újságírók könnyűszerrel kapacitálták, hogy magyar színész létére csak magyar névvel játszhatik a nemzet első színpadán. Válogattak a különböző nevekben és hamarosan találtak is egyet. Agai Adolf írói álnévét használták föl, aki *Kecskeméthy* Aurél híres *Káray Aranyosával* szemben *Náday Eüstös* névvel jegyezte akkor-táj — a Schmerling-korszakban — feltűnést keltő tárcáikat. Az írói pseudonim felét kisajátították Navratyill Ferenc számára. Es harmadnap, július 12-én, a *Két pisztoly* színpadán már megjelent a Náday-név, hogy azontul többé sohase tünjék el a Nemzeti Színház színpadairól; hogy ez a kávéházban rögtönzött, vidám szivarozás közt improvizált név negyven éven át egyik állandó és legnagyobb ékessége legyen a Nemzeti Színháznak.

bizonyos bécsi szellemnek. Melyeknek? Annak-e, melylyel Széll Kálmán a kiegyezésben győzelmesen birkózott meg? De hiszen ezt a csatát nem a véderő platformján, sem az indemniy dögóján kell megővni. Avagy annak-e, mely utját állja a törvényes alapon kielégíthető nemzeti követelések teljesedésének? De hiszen ennek Széll Kálmán is hadat izent, midőn megígérte a követelések kielégítését. Ha tehát sem az egyiknek, sem a másiknak nem szól a bejelentett ex-lexben foglalt hadizenet, hát akkor kinek szól vajjon? Talán a koronának? Ha így van, akkor az urak a forradalom tüzével játszanak. És akkor csak meg kellene engedniük, hogy legyen a kormányk módja a nemzetet megszavaztatni, akarja-e a faksiót a forradalom útjára követni? Am a forradalmár urak az ex-lex felidézésével bevágják az utját az országgyűlés feloszlatásának. Ők azt impudálják az országnak, hogy az ő népgyűléseiket és küldöttségeiket tekintse a nemzeti akarat kifejezésének. Vagyis a választó-közönség vonuljon vissza a tömeg elől, s az utca lépjen az urna helyébe. Szóval: a parlament feleslegessé lett és diadalmasan bonlja ki zászlóját a demagógia.

ORSZÁGGYÜLÉS

Budapest, április 1.

A tisztviselők fizetésrendezéséről szóló javaslatához, mely most van bizottsági tárgyalás alatt báró Feilitzsch Arthur egy indítványt nyújtott be irásban. A bizottság ezt az indítványt nem vette tekintetbe, mert a képviselő nem adta át személyesen. Báró Feilitzsch ebben jogesorbítást látott s ezért ma napirend előtt szóba hozta. S bár napirend előtt határozat nem hozható, a t. Ház egyértelműsége világosan kitűnt, még pedig egészen a Feilitzsch álláspontja szellemében. Az elnök mégis az egyedül korrektt alapra helyezkedett s nem ígérte az orvoslást, míg a bizottság véleményét is meg nem hallgatja.

S ebben az egész törvényhozás, megnyugodott.

At lehetett tehát térni a katonai javaslat tárgyalására. A vita ma csöndes, mondhatni: unalmas volt. Putnoky Mór és Bartha Miklós vetek benne részt. Más senki. Incidens egy sem volt.

Az ülés végén a szélsőbal megint technikázott. Hat bejelentett interpelláció közül csak a Reich Aladáréhoz volt valójában szerencsénk s erre a miniszterelnök úgy válaszolt, hogy az interpelláló is tudomásul vette, — a többi öt inter-

pelláció elmaradt. Pedig Papp Zoltán (három interpelláció bejelentője) és Várady Károly jelen voltak s az idő is korai volt. Minthogy azonban a rátári szélsőbal már interpellálni sem akar, ha a miniszterek nincsenek jelen, a t. vitarendező urak házszabályvitát rögzítettek s kihúzták az időt három óráig. De azért ők beszéltek arról, hogy a komolyság veszendőbe megy.

Az ülés elején — a karzaton elhelyezkedett egyetemi ifjúság kedvéért — Lengyel Zoltán próbált a miniszterelnök egy minapi közbeszólásába belekötöni, de szégyenletesen alul maradt. Az ifjúságnak jó alkalma volt megismerni Lengyel Zoltánt.

A képviselőház ülése április 1-én.

— Kezdete délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Wlassics Gyula, Cseh Ervin.

Elnök: A napirend előtt Rakovszky István és br. Feilitzsch Arthur kértek szót.

Rakovszky István: Közölte és Rosenberg Gyula között a legutóbbi ülések egyikének kontroverziáta támadt a fölött, hogy szóló részt vett-e a közgazdasági bizottságban vagy nem. Beismeri, hogy tévedett, amennyiben azt hitte, hogy a pénzügyi bizottságról van szó, s nem a közgazdasági bizottságról. Viszont Rosenberg is tévedett, a mikor azt állította, hogy szóló soha sem vett részt a közgazdasági bizottság ülésein. Felhoz egy esetet, mikor az összes tárgyalásokon jelen volt.

(Egy indítvány sorsa.)

Báró Feilitzsch Artur: Felhozta, hogy a pénzügyi bizottság tegnap egy indítványt melyet favöllete miatt írásban adott be Baria Ödön javaslatára, egyszerűen léreterítette azon indoklással, hogy írásbeli indítványt nem tárgyal. Ezt házszabálysértésnek minősíti s panaszát e fölött a Háznak bejelenti. Elnök: Az eset fölött most nem nyilatkozhatom, miután a részletek felől tudomásom nincs. Ki fogom kérni a pénzügyi bizottság elnökének a véleményét s akkor jelentést tesztek a Háznak (Helyeslés).

Rakovszky István: Szükségesnek tartja az elnökség részéről nemcsak annak kijelentését, hogy házszabálysértésről van szó, hanem hogy ez miképpen reparálható. (Helyeslés).

Ratkay László: Megnyugszik ugyan az elnökség kijelentésében, de szükségesnek tartja kijelenteni azt is, hogy a képviselőnek joga van írásbeli indítványt is beadni.

Barta Ödön elismeri, hogy javaslatára vetette el a bizottság egyhanglag Feilitzsch írásbeli indítványát. Most is az a meggyőződése, hogy írásbeli indítványok csak szabadságon levő képviselők által adhatók be.

Báró Feilitzsch Arthur: Én most szabadságon vagyok.

Barta Ödön: Nem volt bejelentve. Báró Feilitzsch Artur személyes kérdésben kijelenti, hogy teljesen megnyugszik az elnökség eljárásában. Egyébként ismétlenül kijelenti, hogy a Háztól annak idején szabadságot kért.

(Személyes kérdésben.)

Lengyel Zoltán: Mullkori beszédében felemlit-

telte, hogy hallomása szerint a koronatanácsban báró Fejérváry ellenelte a katonai javaslatok be-terjesztését, míg a miniszterelnök azt állította, hogy keresztülvihetők. Erre a miniszterelnök azt szölte közbe, hogy: Míndíg hallomásból rágalmaznak! Appellál a miniszterelnök lojalis érzelmeire s kéri, hogy értezte ezt?

Széll Kálmán: Meg fogja a t. képviselőház engedni, hogy a magam részéről is megtegyém erre a személyes felszólalásra megjegyzéseimet. (Halljuk! Halljuk!) Ami azt illeti, hogy én hangosabban szóljak közbe, nézzék át a t. képviselő urak a naplókat, hogy mikor szölok én közbe? Én sohasem szölok közbe máskor, mint akkor, amikor engem személyesen vagy valamey általam itt mondott dolgot — nem is elvet valamely argumentumot — támadnak meg. (Ugy van! jobboldél.) Én közbeszólásokkal a t. képviselő urakat zavarni nem szoktam, de ha engem megtámadnak, vagy ha valamey olyan állítás történik, amelynek ellenkezőjéről meg vagyok győződve, akkor szölok csak közbe. Azt tehát, mintha én közbeszólásokkal kísérném a képviselő urak beszédjét, amint ez az önk részéről igen sokszor megtörténik mikor az én beszédemnek kisírik közbeszólásokkal, (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Teszi ezt Fejérváry!) azt a naplók megcáolják. (Ugy van! jobboldél.) Gondolom azonban, a közbeszólásra jogom volt, mert a képviselő ur velem foglalkozott. (Ugy van! jobboldél.)

Lengyel Zoltán: Csak hangosan mondta volna!

Széll Kálmán: Én hangosan mondtam, de hogy ott lárna van, arról nem tehetek. A képviselő ur különben most reprodukálta amit mondtam, a kívánságának tehát elég van téve közbeszólásom nem siklott el, hanem megőrkítette azt mai felszólalásában is. A képviselő ur most magyarizatot kér tőlem, hogy miképpen értelem e közbeszólást? Mondja, hogy ő tiszta lojalistától szokott áthava lenni minden felszólalásnál és hogy ő nem bánt senkit. Ez nagyon szép dolog és én nagyon örülök, ha a t. képviselő ur ezután meg fogja tenni. (Derűltsg jobboldél.) Engedje meg azonban de eddig ezt nem tettem meg, legkevésbé tette pedig ebben az esetben velem szemben (Igaz! Ugy van! jobboldél) és ezt mindjárt be fogom bizonyítani (Halljuk! Halljuk!) Mielőtt azonban ezt tenném, át kell tennem arra, hogy a Ház tisztán lássa, miről volt szó abban, amit a t. képviselő ur tárgyi megállapításnak nevez. Azt mondta a képviselő ur, hogy hiszen nem mondott ő semmi kifölösöt én réam, mert keresztülvihetőnek kellett tartanom a javaslatokat, miután nem vontam vissza és azokat itt képviselem. Ez igaz, de nem ebben van ám a sértés, hanem abban az állításban, a melyet kellett, hogy visszautasítsak és amelyben azt mondta, hogy a honvédelmi miniszter ur nem tartotta keresztülvihetőnek és ellenzte a javaslatot és én forsziroztam azt a honvédelmi miniszter ur ellenében. (Igaz! Ugy van! jobboldél.)

Lengyel Zoltán: Nem mondtam, csak azt mondtam, hogy nem állt jól, hogy Magyarországon parlamentarisan keresztülvihető! (Zaj)

Széll Kálmán: Mit tesz ez? Szembe van állítva két vélemény. (Zaj.) Az egyik a szakminiszteré, aki szerinte nem tartotta keresztülvihetőnek, a másik a miniszterelnöké, aki keresztülvihetőnek tartotta. Miután pedig a javaslat előterjesztetett, ebből tisztán az következik, hogy azt én forsziroztam a honvédelmi miniszter ellenében, aki nem tartotta keresztülvihetőnek.

Kubik Béla: Ez megint belemagyarázás! (Nagy zaj és ellentmondás jobboldél.)

Széll Kálmán: Kubik képviselő ur hallgatson meg és be fogja látni, hogy nincs igaz. A képviselő ur nem azt mondta, hogy keresztülvihetőnek tartotta

lyes; ezért nem is próbálta meg, hogy nagy, tragikus indulatokkal tolmácsoljon; de a szíve tele volt derült vídamsággal, nemes érzéssel és ez a vídamság, ez a nemes érzés a vigjátékok és drámák egész sorozatában alkotott kiválóbbnál-kiválóbbat. Nemesak a mesterek döltek ki mellőle, hanem a fiatalok is, akiket a pálya közepéről szólított el a halál. Nádának a sors megengedte, hogy átéljen a hatvan év határán; de nem fosztotta meg a fiataliságotól. Nádáy erre a tüneményes kegyre azzal szölgált rá, hogy sohasem pazarolta életerejét, sohasem élt vissza talentumával, sohasem unta meg azt, hogy üde idealizmussal szölgálja a színjátszó művészetet.

Regiszterét az idő nagy mértékben kiszélesítette. A szalon-szerelmek légy elokvenciájából átesapott a legerősebb karikatúrák komikumába és innen bámulatos sikerrel emelkedett föl a Dumas-féle böles okoskodók finom ironiájáig. A Gauthier Margit Armandja mellett ott áll Mancos Ottó és a Csiky-féle burleszk-alakok egész légiója; a Mancos Ottók, Jó Fülöpök, Proprádik mellett ott mosolyog ránk De Ryon, a nő barátja, a legelméesebb és legfinomabb causeur, akit Dumas gazdag zsenije valaha megszólaltatott a színpadon. Es ezt a tömérdek különböző alakot Nádáy a tehetség egyenlő frissességével, az ambíció egyenlő komolyságával kreálta, mindig azzal a céllal, hogy az embert jellemelje; hogy jól megfigyelt és becsületesen visszatükrözött emberi vonásokat mutasson föl a színházbajárók öröme és okulásáért. Csak az a színész alkothat ennyit és így, akinek a teremtés gyönyörűségét ad; akinek csak akkor értekes a valóságos élet, ha képzelt életet játszhatik és ebben a játékban a valóság kötelekes illuzióját érheti el. Csak az ilyen színész nem öregszik soha, mert minden este megfiatalodik azokban az alakokban, akiket színpadra visz s

akikből élet és ifjúság sugárzik vissza rá. Csak az ilyen színésznél nem veszik észre a hanyatlást, mert alkotó ereje és vágya olyan nagy, hogy szemével, szívvel, gondolatával folytonosan követi a világ menetét és mindig új meg új formába önti az alakításra méltó anyagot.

Szigeti József felköszöntőjét említettem a Nádának szentelt sorok kezdetén. Visszatérek rá és idézem azt, amivel a nagy művész ezt a felköszöntőt befejezte. Azt mondta Szigeti József:

— Ha majd ötvenéves jubileumod felé közeledel, mint én, és fájdalom nyílat át a lelkeid és azt kérdezed magadtól: nem volt-e hiabavaló ennyi kérdés? Válaszoljon erre a kérdésre a lelki megnyugvás, az öntudat szava. Válaszoljon így: Nem volt hiabavaló! Igenis, volt célja az átküzdött éveknél!

A negyvenéves jubileum mai estjén Nádáy Ferenc joggal és büszkén érezhette, hogy fáradsága, küzdése nem volt hiabavaló. Hogy arról a stációról, ahol most egy pillanatra megállott, fényes sikerekre tekinthet vissza. Hogy felött a Nemzeti Színház nagy művészei közé, akikre áhitatos alázattal nézett pályája kezdetén. Hogy munkája megmarad a Nemzeti Színház és a magyar műveltség történetében.

Es ha ez nem jutott eszébe meghatottságánál, vagy rendkívül szerénységénél fogva: emlékeztethette rá a tömérdek koszorú és ajándék, amivel pályátsárai a színpadot elárasztották; emlékeztethette rá a számmal nem akaró, viharos, meleg taps, amivel a Nemzeti Színház közönsége ma este kimutatta iránta való szeretetét, nagyra-becsülését, hódolatát. Így csak azokat ünneplik, akik érdemessé tették magukat a nemzet hádjára. Nádáy Ferenc ezt a hálát kiérdemelte.

A Szerencse gyermekében lépett föl először a nemzeti színpadon Nádáy Ferenc. Es az volt az első kötelessége, hogy lovagot játszszzék. Két kedvező ömen. Mindkettő betelt. Nádáy csakugyan a szerencse gyermeke volt, aki zsenje ifju korában jutott be az ország első művészei közé. Lovagnak is bevált, mert élelét lovagiasan élte keresztül és az egész szerénység-kasztnak díszit adott kifögástalan gavalál-jellemével.

A szerencse gyermeke volt Nádáy Ferenc, de szerencsésőt megérdemelte, mert fáradhatatlan kötelességgel párosította és soha nem lankodó, soha nem csüggedő nemes munkával tette szilárdá.

Senkisémet haladt előre szerényebben és több becsavágyggyal; senkisémet becsülte meg jobban önmagát és a művészetet; senkisémet használta föl okosabban az időt és senkisémet vált kitünővé kevesebb oszteltációval, mint Nádáy Ferenc. Mohóság, szertelenség nem volt benne soha. A legkisebb szerepet sem kicsinyelte és a legnagyobb szerepet sem kívánta, ha világos judiciumával belátta, hogy tulmegey tehetségének a határán. Eppen azért emelkedett olyan magasra, mert mindig előbbre ment és sohasem esett el; sohasem hanyatlott vissza olvadtt szörnyakkal. Csak arra vállalkozott, amire erőtt érzett magában, de azt azután lelkiismeretének, ambíciójának, bámulatos ösztönének és praktikus tudásának a teljeségével igyekezett diadalra vinni.

Nádáy lassan fejlődött, mint általában azok, akik hosszú életre, hosszú működésre és arra vannak predestinálva, hogy tehetségük a fiataliság korán tul hajtsjon érett gyümölcsöt, tele színnel és zamattal. Nem tartozott a hamar fellobbanó és hamar ellobbanó lángok közé. Tüze lassabban égett, de folytonos fény és melegség áradt belőle. Temperamentuma nem volt viharosan szenvedé-

a miniszterelnök ezt a javaslatot, mert ő most csak erre akarta szorítani tegnapielőtti beszédét, hanem a képviselőt ez ellenkezőt mondott. Itt van a beszéd előttem és ebben ez áll: (olvassa): „Maga báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter nem akar bele-bele menni.” (Zajos mozgás a szélsőbaloldalon.) De én bele akar menni. Hát mit tesz ez? En szörül-szörül olvasom, amit Lengyel képviselő ur most elhallgatott mert ha valaki azt mondja, hogy Fejérváry nem akar bele menni, a miniszterelnök pedig bele akar menni, ez azt jelenti, hogy én fozszirom a javaslatot báró Fejérváryval szemben. (Ugy van! jobboldal.) Ez pedig egyszerűen nem áll, mert ez egy oty mese, hogy aki csak egy kicsit is komolyan gondolkodik felette, az ma is nevétségesnek tartja, amiért is én azt. bár olvastam valamely lapban nem tartottam érdemesnek visszautasítani. (Élénk helyeslés jobboldal.) A L. képviselő ur azonban azt mondja, hogy ezt első szóra elhite és természetesen tartotta, mert neki szavahihető ember mondta. Erre mondtam, hogy ugy szoktak a világban rágalmazni: halotlat ezt vagy amazt. Így van ez Rossini operájában, ahol Basilio elmondja, hogyan keletkezik a rágalom. Lassu susogással kezdődik: itt megmozdul egy iuvallom, ott megzörren egy ágaeska, azután mindinkább erősebb és lesz belőle egész vihar. (Igaz! Ugy van! jobboldal.) Nagy zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.) Ha a képviselő ur, aki azt mondja, hogy mindig lojalis, még csak ezt mondta volna, nem szótam volna közbe. Hanem mit mondott? Imputált nekem oly doigot, amely egyenesen sértő, amelyet talán még erősebben kellett volna visszautasítanom. (Ugy van! jobboldal.) En közbeszóltam először, mikor ezt a mesét előadta: „Ejnye, be jó!” Ez csak nem valami nagy sértés. Akkor rádupláztam a képviselő ur és azt mondta: tudom hogy letagadja a miniszterelnök ur. Lengyel Zoltán: Kijavítottam rögtön.

Szell Kálmán: Nem tudom, mit javított ki, de ez itt van nyomtatásban. Ebből a nyomtatásból beszélt és reprodukálta közbeszólásokat, ugyanezen jögon idézek én is ebből a nyomtatásból, ahol nem látom korrígálva, hanem nyomtatott fekete betűkkel, feketével fehéren ez áll: tudom, hogy letagadja a miniszterelnök ur”. Engedelmet kérek, ez lojalis küzdelem. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Mit szóna a képviselő ur, ha azt mondanám a képviselő urnak, hogy tudom, hogy letagadja? (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Mit tesz az, ha valaki ilyen dolgot letagad? Akkor azt imputálják, hogy igazságtalanságot mondott, hogy elhallgatta az igazságot, vagyis, hogy hazudott. Ezt én el nem fogadom soha senkitől, sem a magánéletben, sem a közéletben. (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben.) En nagyon is visszatartottam magamat, én voltam tehát a lojalis, mikor ezt nem toroltam vissza erősebben, hanem csak azt mondtam, hogy, ugy látszik, ebben a Házban mindent szabad mondani, mert ez egy melyen sértő dolog, melyet elutasítok magamtól. (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben.) En ezen Háznak minden tagjára hivatkozom, aki engem a régi időből ismer, aki nem jönnön jött ebbe a Hába és akit a szenvedély el nem ragad (Mozgás a szélsőbaloldalon.) olyannak ismerem engem, aki hazudom, (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem mondta senki!) olyannak ismerem, akibe ez hozzátér, nem-e ismer ugy, hogy semmit sem utólok jobban, sem a magánéletben, sem másutt, — és az ellen nem is véttem — mint a testi piszkot és a hazugságot? (Hosszas, élénk helyeslés és éjzenés a jobboldalon és a középben.)

Lengyel Zoltán félreértelt szavait igazítja helyre.

(Az ujoncjavaslat.)

Patnoky Múrc: Nemesak közjogi szempontból utasítva vissza a javaslatot hanem azért is mert nagy ternet ró a nemzetre. Foglalkozik a hadsereg felszerelésével, ellátásával melyet hiányosnak tart. Majd áttér a nyelvkérdésre s a 67-es törvényekből óhajta bizonyítani, hogy a magyar ezredékek magyarnak kell lenni a szolgálati nyelvnek. Nem lojadja el a javaslatot. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Bartha Miklós: Harmintek év óta uralkodik ugyanaz a többség. Természetes állapot ez? Mi az oka annak, hogy e természetellenes állapot nálunk még mindig fennáll? 1865-ben Deak politikája szerint alakult meg a közvélemény s a képviselőház. Ez a politika elismertette a koronával a jogfolytonosságot, de a nemzet szuverenitása s a személyes unió kérdésében már ingadozott. Nem lehet azt mondani, hogy a nemzet többsége választás után fogadta el a kiegyezést. Mert a választók előtt hirdetett programm s a törvényhozás által megvalósított alkotmány között sok különbség van. 1869-ben megtörtént a választás, mely különleg igazolta a 67-es kiegyezést. Csak hogy figyelembe kell venni, hogy a nemzet akkor mézesheletét élte felszabadulásának. A személyes elhelyezkedésnek örüsi tere nyílt. Ezek kaptak jó és biztos elhelyezkedést. Az országot akkor egy olyan férfi vezette kinek nemzeti érzéseiről 48 ban in elfügge akasztó lett osztályrésze. Ez a férfi kivitte az uralkodónál, hogy a nemzeti ajándékot a 43-as honvédeknek adta. Rendkívül fontos intézkedések is voltak gróf Andrássy Gyulának; mint a zsidó emancipáció s a protestánsok sérelmének orvoslása. Ilyentorán nem osoda, hogy a Deak-párt többséget kapott. 1869-től 1901-ig nem volt a nemzetnek szabad választási joga. A hatalom korokkal s korrupcióval tartotta fenn magát. Hivatkozott vásárlóképességre; segítségére ment a hivatalnokok többsége, a csendőrség, a katonaság. Az országot majorsági bírtoknak szánta, mely csak arra való, hogy azt kielje s rajta sokan hirtelen meggazdagodjanak. Emlekezett a Tisza-lexre, mely törvény nélkül lehatalmazta a kormányt, hogy adót s ujoncot szedjen. Mi volt ez, ha nem az ugynevezett cézári háború, elbizakodás, merítve a mutakbó. A többség nem saját erkölcsi erőjéből alakult meg, hanem a kormány jóvoltából. 1901-ben saját választása alapján alakult meg a többség. A többség etikai alapja megerősödött a nemzeti párt iuzója által.

De ha el is ismeri, hogy a központi kormány a politikai morál szerint kormányozott, viszont ki kell jelentenie azt is, hogy a periferiák nem akceptálják a tisztító eszméket. Nem tartja jogosultnak a szabad-elvűpártot a katonai javaslatok pártolására, mert a választók erre vonatkozólag megkérdéztve nem lettek. Szólok nem arrogálja a kisebbségnek azt a jogot, hogy a többség szerepét játssza a parlamentben. De viszont kötelessége lelvilágosítani az országot a javaslat hátrányairól. Sem a támadás, sem a védelem érdekében nem szükséges a létszámemelés, még akkor sem ha háboruba keverednénk. Soha egy hadvezér sem vitt lélmillió embert a háboruba. A németek 380 ezer emberrel kezdték meg a trancia háborút, de Gravelotténál 187 ezer ember volt csak együtt. Ma az európai államok összes hadereje 15 millió ember. Ekkora naderő már igazán nevétséges, a fejedelmek túlságos drága parádeja és gvermekjátéka. (Taps a szélsőbalon.) Ha több katonát akarnak, akkor szüntessék meg a tisztú szolgáló intézményt. Háboruban ugy sincs szükség rájuk, ott nincs idő a parádéra. Egész más volna, ha a kormány előbb megoldotta volna az önálló vármérllet kérdését s csak azután kérte volna a létszámemeést. Mert így talán kibírnök az újabb terheket. De a kormány ez nem teszi, hanem egyszerűen csak a többség elvéré támaszkodva, diktál. S így sajátmaga törí meg a parlamentárizmus elvét. A többség s szavazás joga alapján áll, a kisebbség a nemzet érdekeit védelmezi. (Zajos taps a szélsőbalon.) Szünetet kér.

Elnök lefűggeszti az ülést.

Szünet után (elnök: Talián Béla).

Bartha Miklós: A hadsereg harcoképességéről beszélt s letegett, hogy mi minden szükséges egy jó hadsereg részére. Az anyagot kitünőnek mondja, valamint jónak kellene lenni a felszerelésnek is, ha jóra basznosra fordítoták a tömérdek költésget. Erre néve aggályai vannak. Az élelmezési rendszer pedig még a boszniai okkupációnál is esűőriőköt mondott. Nem is lehet egy oty hadsereggel győzni, melynek olyan az élelmezési módszere, mint az osztrák-magyar hadserege. Sehol a világon nem fogiaikoznak a legényekkel annyit, mint nálunk, löni még sem tudnak. A kioktatás s a kiképzés oly silány, hogy löni meg nem tanulhatnak. Még a minimális gyakorlatot sem érhetik el. A lövészetú szabályok az eleganciát tartják szem előtt. Arra fordítanak sulyt, hogy a baka elegánsan csinálja meg a halbrechtset, s nem hogy kényelmes helyzetben löjjön. A lövés eredmények feltűntetése és bevezetése a schussblatokba kedélyes könyvvitel alapján történik. Ily viszonyok mellett nem tud löni a legénység, mely csak löni s rettegni tanul.

Azt hiszi, hogy az osztrák címer alatt, amely a katonaruhát díszíti, osztrák sziv is dobog. Határozati javaslatot nyújt be a 67-iki törvényben meghatározott magyar hadseregnek még ez évben való megszervezetése és a tárgyalás alatt levő törvényjavaslak napirendről való levétele iránt. A magyar hadsereg nem lehet az osztrák hadseregnek kiegészítő része, hanem csak a monarchia két seregből álló véderejének egyik része.

Elnök: A holnapi ülés napirendjére a Ház hozzájárulásával a tárgyalás alatt levő törvényjavaslatot tűzi ki.

(Interpellációk.)

Reich Aladár interpellálja a kormányonkék belügyminisztert. Mely alapon vélte magát feljogosítva a miniszterelnök ur arra, hogy a 127.000/19.2. számú rendelettel a közigazgatási bizottságok ülésének nyilvánosságát korlátozza? Tekintettel arra hogy ezen korlátozás elentében áll az 1867: VI. törvények 11. §-ával, hajlandó-e a miniszterelnök ur lenni számú rendeletének 62. §-át rendeleti uton oty értelemben sürgősen módosítani, amely helyreállítja a közigazgatási bizottság ülésének az 1867: VI. t. c. 11. §-ában biztosított nyilvánosságát?

Szell Kálmán: Mikor az egyszerűsítési eljárásról szóló törvényjavaslat életbeléptetése céljából az ügyviteli szabályzatokat kidolgoztuk, a belügyminiszterumban természetesen a közigazgatási bizottságra vonatkozó eljárás sem maradhott szabályozatlanul. A rendelet szerint bizonyos esetekben, ha a közigazgatási bizottság maga át akar alakulni egy értekezletre zárt ülésre, bizonyos kényes ügy tárgyalásánál, hogy azt a közigazgatási bizottság — ha maga akarja — meg ne tehessen nem látom át. Helyesnek tartom tehát azt, hogy szabad legyen a közigazgatási bizottság bizonyos esetekben zárt ülést elrendelnie és fenntartandónak vélem azt is, hogy az elnök a rakoncátlanokdonaikat fogadta kiutasíthassa. En ezt a rendelkezést tehát nem szándékozom visszavonni, hanem igenis hajlandó vagyok ezt magyarázni abban az értelemben, hogy nem jelenti azt, hogy akkor azután a nyilvánosságot meg lehet süntetni, hanem azt, hogy csakis azt a halgatóságot lehet eltávolítani, amely rakoncátlanokdonaikat, de már határozatot csakis nyílt ülésben lehet hozni. Ez az érteleme és célja az ügyviteli szabályzat ezen pontjának, kérem a t. Házat, méltózzassék válaszomat tudomásul venni. (Helyeslés a jobboldalon.)

Reich Aladár nem veszi tudomásul a választ.

Szell Kálmán: Mondtam, hogy olyan rendelet kibocsátását helyeztem kilátásba, amely ősszegezteti ezen ügyviteli szabályzat 62-ik szakaszának rendelkezését a törvényvel. Hát ha van ott felírás és az nem helyes, azon lehet változtatni; hogy ne az legyen ott: „korlátozás”, hanem megmagyarázása annak, hogy mily esetekben lehetséges a zárt ülés vagy a halgatóság kirekesztése. (Általános helyeslés.)

Reich Aladár ilyen értelemben veszi a választ tudomásul.

A Ház is tudomásul veszi.

Papp Zoltán: Mivel sem a honvédelmi, sem a közoktatásügyi miniszter nincs jelen, kéri, hogy interpellációját szombaton mondhasa el.

Elnök: Erre csak abban az esetben volna joga, ha már az ülés idejéből csak az utolsó negyedóra

volna hátra. Hogy a miniszterek nincsenek jelen, az nem differálhat, mert hisz harminc nap alatt válaszolhatnak.

Rátkay László a házszabályokhoz szól és panaszkodik amiatt, hogy sem a honvédelmi, sem a közoktatásügyi miniszter nincs jelen. A miniszterek válogatnak a képviselők sorában: kinek adjanak választást azonnal, kinek ne, csak három hónap múlva.

Lengyel Zoltán azt hiszi, hogy a képviselőknek mindig joga van egy következő interpellációs napra áttenni interpellációját.

Elnök: A képviselő visszavonhatja az interpellációt s a következő interpellációs napra írhatja be az interpellációs könyvbe.

Fossagy Miklós csodálatosnak találja, hogy bár a minisztereknek harminc nap alatt kell felelnök, a földmívelésügyi miniszter mégis háromnegyed év óta várakoztat egy feleletre.

Darányi Ignác: Pozsgay Miklós képviselő ur felpanaszolta, hogy azon interpellációra, amelyet Boda Vimos képviselő ur már régebben előterjesztett, még eddig nem válaszoltam. Erre néve vagyok bátor megjegyezni, hogy az ügy tisztázása után én óhajtottam válaszolni Boda Vimos képviselő urnak, azonban 6 abban az időben nem volt jelen. Később Boda Vimos képviselő ur a leívalgositásokot megkapta és ugy vagyok értesülve, hogy ezen interpellációt visszavonni szándékozik.

Papp Zoltán: Kijelenti, hogy ő most akarja hallani a közoktatásügyi minisztert, nem három hónap múlva.

Babó Mihály: Szükségesnek tartja, hogy a miniszter előszóban hallja meg az interpellációt. Mert ha olvassa, nem mindig olvassa helyesen, mint ahogy a miniszterelnök se olvasta helyesen Lengyel Zoltán beszédét (Nagy zaj, Ellenmondás jobbról.)

Elnök: Belenyugszik-e a Ház abba, hogy Papp Zoltán interpellációja szombatra tétessék? (Helyeslés.) E szerint alapítja meg a Ház határozat.

Várady Károly: Mivel nincs itt a honvédelmi miniszter, csak szombaton fogja meginterpellálni.

A Ház hozzájárul.

Út és vége három órakor.

BELFÖLD

Samassa József bíbornok. A N. Fr. Pr. római távirata szerint a pápa elfogadta a magyar kormány előterjesztését, hogy Samassa József egri érsek neveztesse ki bíbornoknak.

Gróf Széchenyi Gyula a királynál. Bécsből táviratozzák a Bud. Tud.-nak: A király gróf Széchenyi Gyula ő felsége személye körülí minisztert ma hosszabb kihallgatáson fogadta.

Panosógi küldöttség Darányinál. Pancsova törvényhatósági város februárban tartott rendes közgyűlésén Darányi Ignác földmívelésügyi minisztert nagy lelkesedéssel, egyhangulag a város díszpolgárává választotta. A díszpolgári oklevél átadása véget tegnap nagy küldöttség tiszte get a miniszternél. A küldöttséget Mattanovich Adolf polgármester vezette és Zákó Milán főispán is csatlakozott hozzá. A miniszter a küldöttséget vezető polgármester lelkes üdvözlő beszédére válaszolva, szíves s-avakban köszönte meg díszpolgárrá való megválasztását. Este a küldöttség tagjai a Continental-szállóban adott vacsorán a miniszter vendégei voltak. A vacsorán megjelent báró Dániel Ernő, a város országgyűlési képviselője, továbbá Kiss Pál államtitkár.

Az aradi püspök. A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király Papp I. János görög-keleti román archimandritának az aradi görög-keleti román egyházmegyei zsinat által az aradi görög-keleti román egyházmegye püspökévé történt megválasztását megerősítette.

A somogyiak küldöttsége. Somogyból ma délelőtt Chernel Gyula és Kaposity Jenő országgyűlési képviselők vezetés alatt küldöttség tiszteletet gróf Apponyi Albertnél, a képviselőház elnökénél, népgyűlési határozatot hozva az ujonc-törvényjavaslatoknak a napirendről való levétele iránt. Gróf Apponyi Albert a kérvényt átvéve, a törvényhozás döntésében való megnyugvára kérte a küldöttséget.

A tót nemzeti mozgalmak. A tót nemzeti mozgalmak fejlődésének története oimen igen érdekes és beces tanulmányt írt Duynovich Titusz. A magyarság mentése okából elleneink aknamunkájáról alaposan beszámol a hazatis szellemben írott munka, amely konzekvenciáiban is sok igazságot tartalmaz. A Turóc-Szent-Mártonban, Moskóczy Ferenoné kiadásában megjelent füzet ára 1 korona 80 fillér.

A holnapi küldöttségek. Holnap ismét két küldöttség fog tiszteletgróf Apponyi Albertnél: az egyik Halasról jön Babó Mihály vezetésével, a másik a Báltonyai, amelyet Justh Gyula fog vezetni.

Dlások Apponyinál. A budapesti tudományegylet, a József-műegyetem, az ország jogakadémia és főiskoláinak ifjúsága nevében ma reggel ötven tagú küldöttség tisztelt gróf Apponyi Albertinél, a képviselőház elnökénél. Kérvényt hoztak az újoncörvényjavaslat ellen. A kérvényt Holló Lajos országgyűlési képviselő nyújtotta át.

Gróf Apponyi Albert Holló Lajos beszédére így válaszolt:

Ifjú barátaim! Szíves megjelenésüket, mint az ifjúság őszinte barátja, örömmel vettem és mint ilyen szölközök önköz néhányszor. Az ifjúság közeletünk minden nevezetesebb pillanatában mindenkör kifejezést adott érzelmeinek és e ténykedése mindenkör külföldöz megítélésel találkozt. Rendesen azok magasztalták azt, akiknek törekvéseit előmozdította és azok tetek ellene kifogást, akiknek ójainval ellenkezett; nagynevű államférfiak hol az egyik, hol a másik állápontra helyezkedtek, a szerint, amint az egyik vagy másik helyzetben voltak. Én, aki már állásomnál fogva is teljes elfoglaltsággal és tárgyalóssággal vagyok köteles itélni, bár azt tartom, hogy az ifjúság első és főfeladata a haza érdekében kifejtendő munkásságára értelmi és erkölcsi erőfőket gyűjteni, nem tehetek az ifjúság érzelmenyilvánításá ellen kifogást és azért annak kifejezését szívesen átveszem. De legyen szabad önöket; ifjú barátaim, arra a határvonalra figyelmeztetnem, amelyen innen megnyilatkozásuk jogos és rokonszenves, amelyen túl azonban nem jogosság és ellenszenvesség válnék; e határvonalon innen van a kegyelet, a bazafias felbuzdulás, a politikai rokonszenves törvényes és békés nyilvánítása; e határon túl volna minden olyan föllépés, mely a törvényhozás előtt való meghódoláshoz, a törvényes hatalmak iránti engedelmességnek, a törvényhozók elhatározási szabadságával szemben tanúsított föllépés tiszteletnek nagy alkotmányos elveit csak érinteni is látszanék. Ne lépjék túl soha ezt a határvonalat, különösen most, miután előttem, mint a népképviselőt előnké elcít megjelenvén, nem személyemnek, hanem ennek a nemzeti képviselőnek adták meg a tiszteletet. Ebben a biztos reményben szívesen láttam önöket.

A küldöttség zajos éljenzéssel fogadta Apponyi beszédét s a tisztelegéssel ezel véget ért. Az ifjúság este gyűlést tartott a központi egyetem kupa-terében, amelyen tiltakoztak a horvát egyetemi ifjúság hazafiatlan magaviselele ellen. Lakatos Miklós volt országgyűlési képviselő szép beszédében köszönte meg az ifjúságnak, hogy megkoszorúta a honvédszobrot. Ezután Idakéry Győző benyújtotta határozati javaslatát, melyben fölívja a kormány figyelmét is azokra a merényletekre, melyekkel a horvát egyetemi ifjúság napról-napra piszkolja Magyarország államágának jelvényeit. A javaslatot éljenzéssel fogadták és Budapest Dobrezen, Eger, Sárospatak, Kassa, Magyar-Óvár, Pécs, Pozsony, Máramaros-Sziget főiskolái ifjúságának küldöttei bejelentették a határozathoz való csatlakozást.

A képviselőház gazdasági bizottsága ma délután 5 órakor gróf Apponyi Albert elnöklete alatt ülést tartott, amelyen tárgyaltak a képviselőházi szolgásmányzat egyenruhájának a kérdéséről, nevezetesen az egyenruha formáját álkapították meg, továbbá a Ház alkalmazottainak többrendbeli személyi ügyeit intézték el.

Az indemnitv-vita.

— Széll Kálmán újabb nyilatkozatai. —

Budapest, április 1.

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután hat órakor Falk Miksa elnöklete alatt ülést tartott. A kormány részéről jelen voltak Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Darányi Ignác, Láng Lajos, Ploász Sándor, Wlassics Gyula miniszterek, Graenzstein és Mohay államtitkárok, Popovics és Scholcs tanácsosok.

A naprend előtt Falk Miksa elnök megemlékezett báró Fellitsch Arur indítványáról amelyet formai okokból a bizottság mellőzött s amelyeket most házszabályszerűen vett kezébe, emelölvga azokat a javaslatlaltól videjűleg tárgyalni fogja s e cébből az indítványokat kiadja a bizottság elöadónak. Ezt az újabb fordulatot a Ház elnöke elnaplalt a Háznak is be fogja jelenteni. A bizottság tudomásul vette az elnök jelentését.

Következett az indemnitás tárgyalásának folytatása.

Barta Ödön sajnálja, hogy tegnap beszédére nem kapott választ, pedig egy kérdésére nagyon kíváncsian várta a választ. Arra, hogy csakugyan nincs más kibontakozási mód? Ha a kormány a katonai javaslatot elhárítja az utóból, elvárható a nagyobb baj. Arra sem felelt a kormány, hogy mire akarja felhasználni ezt az új négy hónapot? A mai helyzet különbözött a 90-ikétől. Annak a küzdelemnek volt személyes éle és a megoldás is csak személyváltás utján volt elérhető. Erről ma nincs szó. El ebben ex-lexben a felelősség megszülyosodik és azt a kormány-nak kell viselnie, ha az ex-lexet meg nem előzi, amikor pedig megelőzheti, mert visszavonhatja a javaslatot és az újoncfelelősséget a véderőtörvényben intézheti el. Az országok, az hogy országokjálk ezt a katonai javaslatot a nemzeti aspirációk negligálásával. Katonai teher sohasem okozott gondot a kormány-nak, arra mindig talált fedezetet. De már előg: egyvalens nélkül ez tovább nem megy. Ha az újabb indemnitást a felhozott óhajok tanulmányozására, a szükséges törvények megvalósítására kéri, erre a kormány megkapja, de különben nem.

Szederkényi Nándor: A kormány nem igazolta, hogy miért nem tárgyalta a költségvetést és szorult indemnitásra, tehát a felmentést nem kaphatja meg. Nem a parlamentárismus, hanem az erőszakos kormányzati rendszer járja le magát. Ajánlja a miniszterelnöknek, hogy fontolja meg a dolgot és ne szuggereálással magának vérmes, önkényesen hajlandó temperamentumok által a többség uralmának a védelmét... Széll Kálmán miniszterelnök: Én az elvet védelem!

Szederkényi Nándor: Hát az elv védelmét se, mert ezzel is a parlamenti választókat idézi fel. Az ország érdekeiről van szó és itt az ész szavának kell érvényesülnie. Sokkal többre tartja a miniszterelnök hazafiságát és belátását, sem hogy ilyen állapotnak tegye ki az országot.

Berzevics Albert a vita nagy arányainak minden részletére nem akar reflektálni, inkább csak azokra óhat megjegyzéseket tenni, mikben Barabás Béla az obstrukcióit helyezte kilitásba ezzel a javaslatlalt szemben is. Ez valóban megdöbentető és némi-ileg érthetetlen, mert hiszen az új indemnitást éppen ez a harmodora az ellenzéknek tette szükségessé. A többségnek tulajdonított erőszakról beszélni nem lehet, amit bizonyít az, hogy minden parlamenti gondoskodott a tiltengés korlátozása ellen, csak éppen a doskodott a tiltengés korlátozása ellen, csak éppen a magyar parlament, tehát a mi többségünk nem tartotta szükségesnek azt megtenni. Tehát a többség erőszakról nem lehet még csak szó sem. Az állam rendes ügyeinek továbbviteléről intézkedik ez a javaslat és ezért még kevésbé jogosult az indemnitás ellen az obstrukció. De ha az ellenzék csakugyan beváltja ígérletét, csak nem hiszi, hogy május hótl kezdve az állami kormányzat megszűnik; gondoskodnia kell a kormány-nak tovább is az állami működés rendes menetéről. A felelősség azokat fogja illetni, akik előidézik ezt az állapotot. Ha egyre-másra ilyen törvénytelen állapotot idéznek elő, igen könnyen megszokásos válik, hogy ime lehet törvény nélkül is kormányozni. Ebben pedig igazán nagy veszedelem rejlik, amit előidéznie legkevésbé szabad éppen az ellenzéknek és legkevésbé nálunk Nem valja azt az elvet sem, hogy a többségnek a választóktól nincs mandátuma a katonai javaslatokra. A többség őt évre kap mandátumot, s ezalatt az őt év alatt intézi az ország sorsát a választók megkérdése nélkül, lelkiismerete, meggyőződése és az ország szükségletei szerint. Előállhat törvényhozási intézkedés a nemzetmegterhelésnek váratlan szüksége egy is, hogy a választókat megkérdés nélkül abszolte leheletlen. Hiszen Rakovszky az egyházpolitikára is kiterjeszti ezt az elvet, melyet pedig a függetlenségi párt elfogadott. Akkor is a parlamenti többség akarata döntött, nem egyedül a népgyűlésekben stb. jelentézők szimpotmákra támaszkodott a szabadevűpárt az egyházpolitikában, mint ahogy most csak ezekre támaszkodik az ellenzék. Azt, hogy mi a közvélemény, ilyen szimpotmákból a parlament legitím többségével szemben egész biztosággal megállapítani sohasem lehet. Igaza volt Barabásnak, hogy alkotmányunk most túszpóbját fogja kiállni, a parlament rendes működésének ily hosszas megakasztása valóban a legsúlyosabb próba. Szólt reméli, hogy ki fogja állni, de ha veszkéy éri, ezért a felelősség azokat fogja terhelni, akik erre a megakasztásra vállalkoztak.

(Széll Kálmán nyilatkozata.)

Széll Kálmán miniszterelnök elégségesnek tartja ugyan tegnap felszólalását, de a mai jóakaratu intelmek elhangzása után kénytelen egyet-mást még elmondani. Barta Ödön megismételt néhány kérdést. Ezekből felelt már arra, hogy hamarabb kellett volna a költségvetést tárgyalni. Miként fejlődött a dolog ide? Az egész katonai kérdés november óta állott a parlament előtt. A pénzügyi bizottság maga hosszadalmasan tárgyalta a költségvetést, sokszor azzal az indoklással, mert a katonai javaslatokat ugyis hosszasan fogják tárgyalni. Maga szílette a bizottság tárgyalását, de az ellenzék akként argumentált. Továbbá az első indemnitást hat hétig obstruálták, mert kétségtelenül obstrukció ilyen hosszú tárgyalása az indemnitásnak. Tehát a kormány kényserhelyzetben volt, amikor az ellenzék által olyan fontosnak jelzett katonai javaslatnak a tárgyalásban előnyt adott. Annak fellelése pedig nem volt jogosult, hogy a katonai javaslat olyan ellentállással fog találkozni, mint aminővel tényleg találkozott. Hiszen a delegáció tárgyalásából nyilvánvaló volt a kövelelés és tényleg nem is jelentkezett vele szemben az a horror, aminek később, most tanui vagyunk.

Tegnap felelt arra is, hogy miért nem terjesztették elő a szerves törvényt, a véderőtörvényt? Erre a körülményre nem voltak beolvással az osztrák pártviszonyok, hiszen ha ezek beolvással lettek volna, akkor a kiegyezést sem csináltuk volna meg. Egy okra vezethető vissza a véderőtörvény késsége: az a sok fontos dolog, amit abban el kell intézni, de amit megoldani még nem lehetett. Szóba hozták a kibontakozási kérdést. A dolog úgy áll, hogy feltétlenül szükségesnek tartja a katonai javaslatokat, mert nem akarja dekretálni a hadsereg inferioritását. Ennek folytán csak az az egy ut áll előtte, hogy a javaslatot törvényerőre igyekezék emelni. Deletálni az alkotmány-nak kötelessége a többségnek, de kötelessége ám a kisebbségnek is. Tárgyalják az indemnitást hat hétig; obstruálják nagy idő óta a katonai javaslatot. Hát ez deferalása az alkotmány-nak az ellenzék részéről? Nem erőszakos kormány ellen folytatja a küzdelmet, az obstrukciót és ha mégis folytatja az indemnitás ellen is, akkor nem egy

rosszat akadályoz meg, hanem megakadályozza a törvényes állapot fenntartását. Ezért a felelősség a kisebbséget illeti s ezt soha, semmi körülmények között magáról elhárítani nem tudja. A parlamenti tárgyalás sorát nem dirigálhatja a kisebbség, mert ha az dirigálja, akkor a kormány, akkor a többség abdálk.

Ott van a fontos kérdések egész sora, tudjuk mindannyian, hogy melyek azok. Ezeket is mind el kell intéznünk. Ott van a borvám: felmondtuk a szerződést az oszloknak; mi mondtuk fel s most a sűrgető olasz kormány-nak az ellenzék obstrukciója alatt leheletlen feleletet adni, bujkálni kell. Hát ez dicsőséges helyzet? Azt mondják, hogy a kisebbség nem akar kormányozni. Akarjon, de a maga törvényes utján: buktassa meg a kormányt. De ne ezen az uton járjon, mert ezzel elsősorban nem a kormányt, hanem az ország érdekeit támadja és pedig súlyosan. Állítják, hogy a nemzet megnyilatkozik. Ez lapidáris meghatározás. A nemzet a parlamentben nyilvánul meg legitím uton. Az utasítások utja lejárt és ebben van a parlamentárismusnak legnagyobb vívmánya. De ebben az ellenzék csak elvbent ért egyet, gyakorlatilag pedig az ellenzéköt vallja. De nem jogosan, ez kétségtelen. Mi azt tartjuk, hogy a nemzet mellettünk van, mert a többséget nekünk adta. Csak nem lehet a többség ezen a véleményen, amikor az ellenzék, a nélkül, hogy többséget kapott volna, a nemzet letéteményesének valja magát. Az ellenzék a maga bölcsesége szerint fog határozni. De bármennyire állítják, hogy jogos az ellentállás a katonai javaslat ellen, bár ez sem igaz, de azt már semmi esetre sem fogadják el, hogy az ellenzék igazolni lenne képes, ha az indemnitás obstrukciójával törvénytelen állapotot idéz elő. A mi házszabályaink a lehető legliberálisabbak egész Európában, ami a mi viszonyaink között egyedül helyes és ezért szóló azokat mindig védelmezte és sohasem akart hozzájuk nyúlni. De a házszabályok liberálisizma kötelességeket ró az ellenzékre, azt a kötelességet, hogy ne éljen azokkal vissza, mert igen könnyen azt a benyomást keltheti a többség egy részében, mely a házszabályok liberalizmusát maga is gondosan, féltékenyen óvja, hogy ilyen viszonyok között talán mégsem egészen helyes a házszabályoknak ez a nagy liberálisizmus. Nagy szempontokat tárt a bizottság elé és ajánlja, hogy fontolják meg a felelősség nagy súlyának a tudatában. Ajánlja a javaslat elfogadását.

Barabás Béla polemizál a miniszterelnökkel és Berzevicsvel s azt állít, hogy a többség jogát csak addig ismeri el, amíg megvan a többség és a nemzet között az etikai kapcsolat. Éppen ezért megmarad álláspontja melletl még akkor is, ha erőszakos, még akkor is, ha nagy veszedelmet idéz elő, mert ez a veszedelem elhárítható a katonai javaslat visszavonásával. A felelősség kérdésében az a véleménye, hogy a felelősség a kormányé, a törvény nem ismeri sem a többség, sem a kisebbség véleményét.

A bizottság többsége erre a javaslatot általános-ságban elfogadta.

(Egyhónapos indemnitv.)

A részleteknél Rakovszky István reflektált Berzevicsy Albert beszédére, amelynek argumentumait nem fogadja el, mert azoknak nincs igazságszó alapjuk. Ezzel kapcsolatban azt javasolja hogy a jehatalmazást május végéig adják meg a kormány-nak. Indítványa így szól: „Módosítás a címhez: A címben e szavak helyett: *augustus hó végéig*, e szavak: *május hó végéig* teendők. — Azért terjeszti elő ezt az indítványt, mert nem szeretné, ha az ex-lex bekövetkezne. Különbösen is elég egy-egy hónapi indemnitás, miután úgy sem lehet tudni, hogy vajjon ez a kormány, vagy ki veszi igénybe a négy hónapi indemnitást. A kormány hibát követett el a tárgyalási renddel és ennek folytán a legjobbu, amit tehet, hogy fogadják el az indítványt. Fogadják el a kormány és ne szerezzék meg ugynevezett barátainak azt az örömet, hogy ebbe a károhatatlan ex-lexbe jöjjen maga is, amelyből nemrégben Széll Kálmán mentette ki az országot. A néppárt nem fogadja el az egy havi indemnitást sem, de nem akadályozza meg törvényerőre emelését. Az egész politikai helyzet kulosa, mint előg jelezte, a katonai kérdésnél van, mert határ két szabni a folytonos tultengő katonai köveleléseknek és ezzel indokolható is az ellenzék eljárása. Ismétleten és komolyan ajánlja indítványának megfontolását és elfogadását.

Kossuth Ferenc nem fogadja el Rakovszky indítványát. Bár reménytelenül, de még egyszer kéri a kormánytól annak kijelentését, hogy a négy hónapot egyéb kérdések megoldására és nem a katonai javaslatokra akarja fordítani, amely esetben miként ki eleutették, nem akadályozzák meg az indemnitás elfogadását. Reflektálva a miniszterelnök beszédére, ismétli, hogy a többség uralmát a maga merőségében nem fogadhatja el. Itt magyar engedményeket kérnek s ezzel a kéressel szemben nem ismeri el a többség ellenzéköt akaratát. A kormányról nem tettezi fel, hogy a javaslatot a maga iniciatívájából hozta volna a parlament elé; az a láthatatlan hatalom idézte fel ezt a helyzetet. s ez ellen küzd az ellenzék, a nemzet abszolút támogatása mellett. Mert a nemzet teljesen az ellenzék mellett áll; aki ezt nem hiszi, annak felajánlja, hogy bárkinek a kerülőbe emelgy és a választókat megkérdézi, hogy képviselőjüknek vagy az ellenzék elfogadásának adnak-e igazat?

Berzevicsy Albert Rakovszky Istvánnak azt feleli, hogy létreértes lehet a dologban, mert ő a képviselő és választók között a kontaktust sohasem tagadta, ma sem tagadta. Amit Kossuth ajánlott, a plebiszcitumot nem fogadja el, mert nem jogos, de plebiszcitum az azt is, mert a plebiszcitumot igen annál kevésbé azért is, mert a plebiszcitumot igen sokszor igénybevette a kényuralom is. A közvélemény megnyilatkozásáról azt mondta, hogy azt csak azok akceptálják, akiknek kedvez, de azok, akiknek nem kedvez, nem akceptálják s így szilárd alapul el nem fogadható.

Rakovszky István nagyon sajnálja, hogy Kossuth Ferenc indítványát el nem fogadta, mert ezáltal el-eset az a feljétel, mely nélkül a kormány el nem fogadhatja indítványát. Ő kettőt kontemplált, az egyik az, hogy ugy a kormány, mint az ellenzék tarthassa meg a harcot az eddig elfoglalt pozíciókat, a törvényes alapon, a másik, hogy óvjuk meg az országot az ex-lex-től. Miután ez Kossuth nyilatkozata folytán lehetetlen volt, indítványát visszavonja és a feljétehetetlenné vált indítványát visszavonja el nem vállalhatja. Szólvó a néppárt nevében is kijelenti, hogy az indémintást meg nem szavazza, de az obstrukcióba sem megy be.

Szél Kálmán miniszterelnök elismeri Rakovszky István indítványának lojalitását, de *semmi garancia* nincs annak el fogadására, mint Kossuth felszólalása is bizonyítja. Barta Ödön szóba hozta azt, amit Kossuth említett, hogy a katonai javaslatok visszavonása esetében megadják az indémintást. Nem akceptálja Kossuth tejesítését, amelylyel a választókerületekben a választók megszavaztatását javasolja. Akadnak választók a javaslat mellett is, amint hogy bizony akadnának az ellenzék által támogatott javaslatok ellen is, mint például a tisztviselők fizetésemelése ellen, mert terhet jelent s mert teher ellen mindig akad ellenzék. A katonai javaslatot nem vonhatja vissza, mert az közsükségletet van hivatva pótolni. *Láthatlan kéz beavatkozásáról nincs szó.* Ráaktrojálni nem lehet semmit, aminek adta már jelét, de viszont aminek igazságáról meggyőződött, azt állja mindvégig, mert meggyőződésének minden kérdésben a döntő szerep jut. Elismeri a lojalitását a függetlenségi ajánlatnak is, de ennek elfogadása visszavonása lenne a szükségesnek ítélt s ma is annak tartott katonai javaslatnak. Erre pedig az ország érdekeinek sérelme nélkül nem vállalkozhatnák s nem is vállalkoznak.

Rakovszky István: Az indítványom elfogadásával lehetett volna segíteni! Azt nem fogadta el Kossuth! A bizottság a javaslatot részleteiben is elfogadta s a legközelebbi ülést szombatra tűzte ki.

Szederkényi Nándor a tisztviselői fizetésre rendezés fontosságára való tekintettel a gyorsabb tempóban való tárgyalást óhajtja.

Bédő Albert: A tisztviselői fizetésre rendezés fontosságát mi is elismerjük, amit az bizonyít legjobban, hogy a mi sorainkban való kormány terjesztette azt elő, de éppen a fontosság követeli, hogy különösen, amikor új indítványok is vannak, meg is fontoljunk mindent és ne rohanjunk a tárgyalással. Egyébként holnap fontos ülése van más bizottságoknak is, ahol pénzügyi bizottsági tagok is vannak elfoglalva. Maradjon tehát a bizottság a már meghozott határozata mellett. — A legközelebbi ülést szombatra határozták el.

Bánffy Dezső a helyzetről.

Budapest, április 1.

Báró **Bánffy Dezső** ma reggel egy hosszú újságikkben mondja el a mostani helyzetről véleményét, amelyet a következőkben ismertetünk:

A volt miniszterelnök azon kezd, hogy nem látja a kibontakozás útját; nyomban utána kijelenti azt is, hogy a mai benyolult helyzetben igazolását látja az ő a lásponájának, amelyet négy év előtt elfoglalt, hogy ilyen parlamenti elntéteket nem mártól-holnapra szanalni, hanem gyökeresen gyógyítani kell. A mostani állapotokban a négy év előtti rendezés konzekvenciáját látja, amelyből szerinte a kibontakozás lehetősége azért következik, mert aki azt akkor csinálta, más megoldást, mint az akkori, nem fogadhat el, és maga a helyzet ma már úgy alakult, hogy azok a pártok, vagy azok a tényezők, amelyek ma a rendezésben közreműködhetnének, maguk is kötvé vannak részben akkori, részben most elfoglalt állásponjuk és kijelentéseik által.

Ha jogosult és indokolt volt és lehetett a néppárttal ezen kérdésben szövetekezett függetlenségi pártunk határozotti állást foglalnia a kormányval szemben a katonai javaslatokra vonatkozólag, annak természetesen következménye, — mondja Bánffy — hogy minden eszközt fel kell használni arra, hogy azok a javaslatok törvényes ne váljanak, amiből — bármennyire helyesnek tartom én ma is az obstrukcióra vonatkozóan négy éve táplált felfogásomat — természetesen következik, hogy az obstrukciót — ha a javaslatok ellen elfoglalt állásponjuk komolyságát kétségbevonatni nem akarják — nemcsak a katonai javaslatokkal szemben, hanem minden más

egyéb szemben is kell hogy fenntartsák és első sorban, mint a kormány leginkább feszélyezőt, a legközelebről tárgyalandó, ma előterjesztett s négy hónapra szóló indémintással szemben is. Ha ebből bármennyit engednek, nemcsak akciójuk komoly voltát teszik kétségessé a közvélemény előtt, de a függetlenségi választóknak a pártba vetett bizalmát is teljesen megintatnák s magukat választóikkal szemben teljesen lehetetlenné tennék. Következétesen csak akkor járnak el, ha első májusra az ex-lex állapotot teremtik meg, még pedig nemcsak egy-két napra terjedőleg, hanem az indémintásra vonatkozó vitát hosszabban kitolva, azt az állapotot idézik elő, melyet aztán a volt disszidens urak és a volt nemzetpártiak nem fogadhatnak el.

Hogy ezt az állapotot a volt nemzetpártiak nem fogadhatják el, azt **Hodossy Imréné** 1893 január 4-én mondott beszédével bizonyítja, amelyben Hodossy azt a tételt állította fel, hogy alkotmányos felelős miniszter csak addig marad helyén, míg a törvényhozás megadja a felhatalmazást. Amiből báró Bánffy szerint az következik, hogy az ellenzék obstrukciójával szemben, mely ez ex-lex állapotot kell, hogy létrehozza, a másik oldalon elveszti a kormány azt a támogatást, melyet a kormánypárt egységes támogatása mellett remélnie lehetett volna, s amely nélkül nehéz időkben kormánynak megállania nem lehet. A kormány tehát Seylla és Charybidis közé jutott, amelyet áthájozni nem tud. Természetesen, — mondja tovább a volt miniszterelnök — az én nézetem ma is az, ami volt, hogy ha az ellenzék ex-lex állapotot teremt, azért a kormányt felelőssé tenni nem lehet, sőt kötelessége a kormánynak az ország és a köz érdekek kormányon maradni, de nem az én felfogásom határoz, hanem a disszidens urak és nemzetpártiak felfogása dönt, mely Hodossy Imre nyilatkozatában van fixirozva.

Azután kifejti, hogy még nehezebb teszi a helyzetet az, hogy a közvélemény szerinte pártkülönbség nélkül foglal állást a katonai javaslatok ellen s magában a szabadelvűpártban levő képviselők az elé a helyzet elé kezdenek állítani, hogy szavazás esetén választóik kívánságára a javaslatok ellen kell szavazniuk s eseeleg a kormánypártból való kilépés kényszerhelyzetébe jutnak. Ezt még tetézi legujabban az, hogy egyes kormánypárti képviselőjelöltek is a katonai javaslatok és a civilista főlemelése ellen nyilatkoznak.

Az érdekes nyilatkozat végső konkluziói ezek: *Megint csak azt kell mondanom, ami szorosan véve a feltett kérdésre vonatkozó egyetlen feleletem, hogy a kibontakozás útját egyáltalában nem látom. Annnyival kevésbé látom, mert az előzmények után kizártnak tartom a lehetőségét annak, hogy a kormány, a katonai kérdésekben szenvedett eddigi vereségei után, még újabb engedményeket tehessen, s ha nem tehet, a lehetetlen helyzetből menekülnie hasonlóképpen nem lehet.*

Nem látom a kibontakozás lehetőségét még az esetre sem, ha az ex-lex állapotba jutott kormány a Ház feloszlásával akarna helyzetéből menekülni, mert hisz a jelenlegi kormányelnök négy év előtt elfoglalt elvi állásponjja kizárja annak lehetőségét, hogy ex-lex időben az országgyűlés állandán együtt ne legyen.

Egy másik kormány megteheti ugyan, hogy új választásokat rendelkezessen el, sőt megteheti talán azt is, hogy a négy év előtti módon a parlamenti békét paktum útján hozza létre. De ez csak ideiglenes értékű vergődés volna és ami ennél még nagyobb baj és szerencsétlenség: a parlamentarizmus elvi alapjainak aláásával, a többséggel való kormányzás szükséges voltának végleges feladásával rendszert teremtene a paktumokkal és kisebbségi akaratokkal való kormányzásra. Egy kissé hasonló rendszer honosulna meg, mint Ausztriában, mely Taaffe óta megteremtette ott azt az állapotot, mely a sülyedést jelenti és amely sülyedés útján kezdünk, sajnos, mi is haladni.

KÜLFÖLD

Rampolla tekintélyének csökkenése. A római *Tribuna* azt állítja, hogy **Rampolla** franciabarát politikájának kudarcra annyira elkedvetlenítette a bibornoki kollégiumot, hogy a bibornokok csak a pápa magas korát kimélik s azért nem kérik Rampolla eltávolítását.

Eltekinve attól, hogy a bibornok-államitkári állás betöltésének vagy benemötöltésének technikája aligha ily módon történik, kételkedünk abban, hogy a történet után is oly roppant nagy lenne az ellenségeskedés a francia kormány és a Vatikán közt. Mindegyik fél tudja a másiktól, hogy egyik sem fogja végéig vinni a dolgot, s az új püspökök kinevezése fölött tamadt konfliktus is alighanem elsimul, mert különben a kon-

kordátum fölmondása lenne a következménye. Az erre vonatkozó törvényjavaslat azonban nem igen nyerne többséget sem a kamarában, sem a szenátusban.

Mitrovica ostroma.

Budapest, április 1.

Rendkívül komoly harcok híre érkezett a Balkánról s igazuk van azoknak a szerb politikusoknak, akik szerint a legfőbb veszedelem O-Szerbiában, az albánok által lakott területeken rejlik. Ha a török kormány nem lép fel a legnagyobb energiával s ha a hatalmak nem lépnek közbe, úgy O-Szerbiában már legközelebb nagy részéről lesz s első sorban az összes európai konzulokat fogják meggyilkolni. A helyzet különösen azért nagyon válságos, mert a török csapatok csupa albánokból állnak, akik nem szívesen mennek azok ellen, akikben rokonait és barátjaikat látják. Ezer albán benyomult Vucesicába s a kajmakámot rákényszerítette a csendőrök kiadására, a keresztény lakosokat bántalmazták, a lakásokat és az üzleteket kifosztották.

A vucesicai, mások szerint vucsitri támadással egyidejűleg, melyről ma esti források azt mondják, hogy nem 1000, hanem 5000 albán vett benne részt, mintegy 5000 albánból álló sereg megtámadta Mitrovičát. A várost körül fogták s lövetni kezdték. *Szerbina* orosz konzul erélyes föllépésére a helyőrséget föllármázták, s 1200 ember 4 ágyúval vonult az albánok ellen. *Négy óráig tartó* heves harc után az albánokat visszaszorították, akik tizenkét halottat s nyolc halálosan sebesültet hagytak a harc terepén. A többi sebesültet magukkal vitték. A harc alatt a mitrovicai keresztények is nagy veszedelemben voltak s csak az orosz konzul erélyes föllépése mentette meg őket a felkoncolástól. A városban annál nagyobb a rémület, mert a pristinai és ipeki albánok is támadással fenyegetőznek.

Föltűnő, hogy a mitrovicai harc alkalmával, melynek következménye általános albán lázadás lehet, a mitrovicai török parancsnok a saját iniciatívájából nem akart az albánok ellen vonulni, s nem is ment volna, ha az orosz konzul erélyesen rá nem kényszerítette volna. A török parancsnok vonakodását azzal a körülménnyel magyarázzák, hogy a mitrovicai csapatok nagyobbára albánokból állnak s ezek nem akartak a véreik ellen küzdeni. A porta tehát, ha erélyesen el akarja nyomni a lázadást, kénytelen lesz anatóliai csapatokat küldeni oda. Csak igen tekintélyes haderő biztosíthatja a rendet e forrongó vidéken, hol a török hatóságok teljesen az albánok terrorizmusá alatt állnak. Addig is azonban, míg az anatóliai megbízható csapatok megérkeznek, a porta Szalonikiból és más városokból az összes rendelkezésre álló csendőröket és katonaságot oda küldte. Oda megy tizenhat zászlóalj, amelyek közül nyolc már utban van.

Az albánok hallatlan vakmerősége azt bizonyítja, hogy **Hilmi** pasa küldetése teljes fiaskövel végződött, s hogy az albánok lefegyverzése nélkül szó sem lehet a békéről. Hír szerint az albánok *Prizrend* város ellen is támadást terveznek, ezért az ottani keresztény lakosság közt roppant nagy az izgatottság.

Belgrádi táviratok szerint *Szerbina* orosz konzul a mitrovicai harc alatt megsebesült.

A keleti vasút *levegőbe röpített* hídja Drinápolytól harminc kilométerre, Musztafa-Basától három kilométernyire és a bolgár határtól hat kilométernyire van. A tizenkettől méter hosszú hidnak csak közvégső pillérje pusztult el. A robbanás éjjel háromnegyed egy órakor történt és olyan erős volt, hogy Musztafa-Basában is meghallották. Két vasúti ór, akiknek a vonat elhaladása előtt ellenőriznie kellett a vonalat, észrevette a forgalmi akadályt, úgy hogy a keleti expresszvonat, amelynek egy órával később kellett a hidon átmennie, nem forgott veszedelemben. A vonatot Musztafa-Basában tartották, miáltal a hidat ideiglenesen használhatóvá tették. A keleti expresszvonat hat órával később érkezett Konstantinápolyba. A további forgalom nem akadt meg. Müller aligazgató különvonattal Konstantinápolyból, egy török bizottság pedig Drinápolyból rögtön a helyszínére ment. Késztelen, hogy a merényletet a bolgár-bizottság rendezte.

Konstantinápoly, április 1.

A mitrovicai orosz konzulátusról az éjjeli távirat érkezett, amely szerint *Szerbina* konzult albán katonák megsebesítették.

Péttervár, április 1.

A *Novoja Vremja* cikkeit hoz a macedóniai viszonyokról és ezeket a cikkeit részben a *Journal de St. Petersburg* is reprodukálja. A lap első sorban kifejti, hogy miért tartanak a macedóniai zavargások a reformok végrehajtása után is és ezt annak tulajdonítja, hogy a mozgalom vezetői és egyes bolgár államférfiak is még folyton abban reménykednek, hogy mielőtt a Balkánfélszigeten szláv vér-

fog tolni, Oroszország rögtön ismét fegyvert ragad és megint meghoz minden lehetséges áldozatot fájrokonainak felszabadításáért. *Oroszország alapelve azonban az általános béke megővése és erről az elvről a Balkán-félsziget tekintetében sem akar lemondani.* Oroszország az akut macedon-kérdés rendezésére a békés utat választotta, amelyről nem fog letérni és nagyon csalódik, aki azt hiszi, hogy Oroszországot erőszakos beavatkozással rá lehet venni, hogy ottól a módszertől eltérjen. E belső okok mellett azonban külföldön is vannak figyelemreméltó okok, amelyek a macedóniai zavarokat tovább szítják, így különösen a sajtó magartatása. Az angol sajtó szemléletét mindenképpen azon fáradozik, hogy a macedóniai viszonyokat a lehető legnagyobb mértékben nyugtalanítóknak tüntesse fel. Sajnos, a francia sajtó éppúgy viselkedik és pedig nemcsak a szélső pártok laposkái, hanem egész komoly lapok is, amelyek féltékenység gyanánt szerepelnek. Egészen eltekintve attól, hogy ez a felfogás sértő Oroszországra, mely sohasem játszott kettős szerepet, az általános helyzetre nézve is rendkívül veszedelmes az, amennyiben oszlóka reményeket kelt és egyidejűleg diskreditálja Oroszország valódi szándékait. A második francia sárgakönyvben van egy távirat is, melyet *Bourgeois* szófiai francia képviselő intézett *Delcassé* miniszterhez és mely azt mondja, hogy az első sárgakönyv közzététele Bulgáriában kitűnő hatást tett és hogy Bulgáriában remélik, hogy Franciaország fáradozásai nem maradnak eredménytelenek és hogy szava magával fogja ragadni a hatalmakat és diadalmas módon fog határozatlanságot felelt. *Miféle határozatlanságokról beszél Bourgeois* és hova fogja magával ragadni Franciaország szava a hatalmakat? A francia politikuskokat talán a mityleeni tüntetés sikere tüzel fel, mely, hála Oroszország támogatásának, a francia diplomácia főnyelve győzelmeivel végződött. Ha a francia flotta a Levantei vizekre ment, hogy *Lorando* és *Tubini* pinczüköveléseinek kielégítését kieszközölje, e példa alapján természetesen teljesen érthetőnek lehet tartani, hogy a flottát másodsorú is kiküldik, hogy a macedonok sorsán könnyítsen. Miért? Induljon el a francia armádia a Dardanellákba. Oroszország nem fogja akadályozni barátait. Nem fogja zavarni őket. De nem is fogja segíteni őket. A Balkán-félszigeten Oroszországnak megvannak a maga nagy feladatai, melyek semmi közösséggel nem nosznak azzal a politikával, mely *Lorando* és *Tubini* érdekeit szolgálta és oly célokat követ, amelyek az állami érdekektől idegenek.

A kiegyezés Ausztriában.

Bécs, április 1.

Az osztrák képviselőház kiegyezési bizottsága ma délelőtti folytatta a kiegyezési javaslatok általános tárgyalását. *Silény* azt mondja, hogy párta csak nagy önmegtartózással ment bele a bizottsági tárgyalásokba. Utal azokra az előnyökre, amelyeket szerinte Magyarország a valuta rendezéséből húzott, és panaszkodik az ellen, hogy az ipart és kereskedelmet a két államban olyan egyenlően bánásmódban részesítik, ami az egységes vámterületet lehetetlenné teszi. Magyarország az osztrák áruk jogszabályait is megakadályozza és csak nemrég is olyan határozatot hoztak, hogy Magyarország az osztrák árukat is csak magyar közvetítők hozhatják forgalomba. Morvaország és Alsó-Ausztria képviselőinek már azért is a kiegyezés ellen kell szavazniok, mert Magyarország megakadályozza, hogy szabályozzák a Morva folyót, amely kétszer évenként előltni Morvaország és Alsó-Ausztria legtermékenyebb vidékeit.

Dr. Schalk azt mondja, hogy a kiegyezési javaslatok által Ausztria vereségtől kodifikálják. Szóznak Magyarország törekvéseit lejtetgeti, hogy önálló hadsereget teremtsen, kívánja a hadsereg kettéválasztását és a personal-unió létesítését. A szóznak Ausztriának Magyarországól való gazdasági különválását és a birodalomhoz való szorosabb vám- és kereskedelmi politikai csatlakozását követeli. A szóznak párta egyezséget emberg a kiegyezés ellen fog szavazni. mert nem akar bünrészes lenni az Ausztria elleni árulásban. A vitát egy órákor félbeszakították.

A délutáni ülésen *Bianchini* azt mondta, hogy a horvátok a dualizmust nemzetükre és a monarchiára nézve a legnagyobb szerencsétlenségnek tartják és ezért csak tiltakozásuk bejelentése mellett vesznek részt a kiegyezési tárgyalásokon. A szóznak a gyűlékezési jog és sajtószabadság kezeletéről beszél *Zagrábban* és azt kérdi a vasútiügyi minisztertől, hogy mi van a Fiuméba rendelt áruk utáni magyar refakciókkal.

Koerber miniszterelnök ezeket mondta: A bizottság tagjai könnyen megtalálhatják a maguk szavainak visszhangját, a magyar kiegyezési bizottság tagjainak kijelentésében: a habozás és kétkedés teljesen azonos álláspontját. Eppen így ledik egymást értelem tekintetében a magyar miniszterek szavai a miénkkel. Ezek a nyilatkozatok, azt hiszem, már kijelölték azt az utat is, amelyet a javaslatoknak meg kell. A mai kritika utmutatóul szolgál a jövőre nézve, a javaslatok megszavazása egy

fejezete a multnak; a jelen azonban rögtön igen véstetjes jövővé válnék, ha a mult ezen bejegyzés nélkül maradna. Ennyit a kiegyezési javaslat gazdasági oldaláról. Ami pedig a tisztán politikai motívumokot illeti, egyik-másik előtem szoló urnak azt felelhetem, hogy boldogok vagyunk, hogy egybe-köz a dinasztia érdekében is cselekszünk, amidőn a kiegyezésért küzdünk. Hiszen a monarchia nem létező, ha a dinasztia mindenkor meg nem védte volna, és minél inkább meg vagyok róla győződve, hogy Ausztria és Magyarország, ha egymástól elszakadnak, mind-egyik kőn-külön távoiról sem birna az európai államok között annak a snlynak a felével sem amelyet szövetkezve élveznek, annál szükségesebbnek látom azt a törekvést, hogy a monarchiát mostani összetételében és a dinasztia gondviselése alatt fenntartsuk.

Bianchini képviselő ural szemben megjegyzem, hogy az ő lejteteit és a mostani alkotmánytörvények semmiben sem tárogatják, amennyiben hiszen *Horvátország* a magyar országgyűlésen és azonkivül egy taggal a magyar kormányban is képviselve van. A képviselő urnak más lejteteit és a magyar korona országai belső kormányzatának terére tartoznak, amelybe a fennálló törvények értelmében mi kétség-telenül éppoly kevéssé avatkozhatunk be, mint ahogy a magunk részéről is visszautasítanánk a beavatkozást a mi belső kormányzatunkba. Végül kéri a bizottságot, menjen bele a részletes tárgyalásba.

Kaftan kijelenti, hogy párta tekintettel arra, hogy a magyar bizottságban megkezdődött a kiegyezés tárgyalását, visszavonja indítványának első részét, de fenntartja magának, hogy azt, ha szükséges lesz, megújítja. A második részt azonban fenntartja, amely szerint külön vámtarifát kell elkészíteni a közben-só vámvonallal felállítására számára és egy autonóm vámtarifát a külfölddel szemben arra az esetre, ha a vámterület szétválasztásának esete bekövetkezők vagy ha a két állam között egy közben-só vámvonallal állítatnak fel.

Romancuk attól fél, hogy a legközelebbi kiegyezés még rosszabb lesz, mint az eddigi, miért is most mindjárt keresztül kellene vinni a szétválást. Magyarország megérezné az ilyen ideológiai szétválás hátrányait.

Azmann a keresztény-szocialisták nevében kijelenti, hogy a kiegyezést csak lényeges javítások esetén fogadják el.

Malfatti kijelenti, hogy a kiegyezés ellen szavaz, mert Dél-Tirolra a vámműből csak hátrányok származnak, amennyiben Magyarország fejlődő bortermelése károsítja az ottani bortermelést és a borvámzáradék megszüntetésének előnyei illuziózóká válnak. A tirolai gabona-vámnak az ország német részére nézve nincs értéke, míg az olasz részt sulyosan terheli.

Dr. Menger kijelenti, hogy a kiegyezés különböző intézkedései, nevezetesen a tarita és a szabaddalmi ügyre vonatkozó intézkedések feltétlenül módosításra szorulnak és azokkal a szónokokkal szemben, akik azt állították, hogy a Badeni-féle nyelvrendeletek nem ártottak a németeknek, különösen arra az intézkedésre utal, amelyek szerint tisztán német területeken is be lehet nyujtani cseh beadványokat és azokat ugyanezen a nyelven kell elintézni. Cseh részen is belátják a Badeni-féle nyelvrendeletek lehetetlenségét.

A vitában még többen vettek részt, mire a szavazás következett. *Schalk* indítványát, hogy a kiegyezési javaslatok felett térjenek napirendre, 15 szavazattal 13 ellenében, ugyanannak azt az indítványát, hogy a német birodalommal vám- és kereskedelmi szövetséget kössenek, 24 szavazattal 4 ellenében, *Kaftan* intemlett indítványát 17 szavazattal 11 ellenében elvetették és azután 17 szavazattal 12 ellenében elhatározták, hogy belemennek a részletes vitába. *Kaftan* és *Schalk* indítványait mint kisebbségi különvéleményt jelentették be.

A legközelebbi ülés husvét után lesz.

Bécs, április 1.

A képviselőház alkotmányügyi bizottsága folytatta az alaptörvény 14-ának előírésére vonatkozó albizottsági indítvány tárgyalását. *Kaiser* előadó vizs-zavonta azt az indítványát, hogy az indítványt csak a házzszabályok reformjának elintézése után vegyék tárgyalás alá s erről a háznak a kitűzött határidőn belül jelentést tegyenek. *Gróf Dancuszy* azonban magáéá vette az elejt indítványt. A bizottság tizenhárom szavazattal tizenkettő ellenében elfogadta a 14. §. elterjesztés kivanó albizottsági indítványt. A bizottság jelentésének a házban való előadását *Kaiser* előadó bízták. *Gróf Dancuszy* különvéleményt jelentett be.

HIREK

Budapest, április 1.

— **BUDAPESTI NAPLO.** Március 31-ikén új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatásanak a megújításról idejeorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Személyi hír.** *Frigyes* főherceg Seelowitzba utazott.

— **József Ágost főherceg Alagon.** *József Ágost* főherceg, aki mindenféle sportnak lelkes hova, holnap feleségével, *Augusta* főhercegnőszennnyal jelen lesz az alagi futtatáson. Ez az első eset hogy az uralkodóház tagjai megjelennek az alagi pályán.

— **Szegedy Bóza és Kisfaludy Sándor egy sírban.** A sümegi kaszinó kezdeményezésére pár évvel ezelőtt alakult szoborbizottság elhatározta, hogy halálórukban is egyesíti Kisfaludy Sándort és Szegedy Rózáat, aki nélkül a költő legszebb dalai meg se születtek volna. Az átköltöztetés nemokára megtörténik s ezt a kegyeletlen ténny szobormű fogja megőrköztetni a sír fölött. A szobor elkészítésére *Istók* Jánost kérte föl a bizottság.

— **A német császár fia Keleten.** *Kairó*-ból táv-iratozzák: A német trónörökös és *Eitel Frigyes* herceg Port-Szaidba utaztak. A hercegek tegnap busculátogattak tettek a khedivénél és meglátogatták a portugál királynét.

— **A honvédelmi miniszter beteg.** *Báró Fejérváry* Géza honvédelmi miniszter ismét beteg; tegnapielőtt meghűtötte magát. A baj nem komoly jelentőségű, de a betegnek tegnap is, ma is ágyban kellett fektünie.

— **Az angol királyné utazása.** *Kopenhág*-ból jelentik, hogy az angol királyné tegnap este odaérkezett. A pályaudvaron *Keresztély* király, az özvegy cárné és a királyi család több tagja fogadta.

— **Uj magyar gróf család.** A hivatalos lap mai száma jelenti, hogy a király idős báró *Üchtritz* Emil bűcsi földbirtokosnak és törvényes utódainak a magyar grófi méltóságot adományozta. Egyben megengedte a király, hogy ősi címerüket a kihalt *várkonyi Amade* grófi család címerével egyesítse, a *várkonyi gróf Üchtritz-Amade* nevet viselhesék.

— **Nerimán khán nyugalomban.** Bécsből jelentik, hogy *Nerimán* khán tábornok, a perzsa követ, megváltik állásától. *Nerimán* khán, aki 25 év óta képviseli kormányát Bécsben, azért adta be lemondását, mert már betöltötte hetvenötödik évét s a magánéletbe akar visszavonulni.

— **König tanár betegség.** *Dr. König* Gyula műegyetemi tanár már huzamosabb idő óta gyöngykedik, úgy hogy előadásait sem tarthatja meg. Helyette ideiglenesen *Mórocz* Kálmán adjunktus tart előadást a geometriából.

— **Sacellár-Papp-affér.** A Ház tegnapi ülésén *Puchler* Győző beszéde alatt *Sacellár* György szabadalvőpárti képviselő megjegyezt telt, mire *Papp* Zoltán közbeszólt:

— **Ez hazarülés!**

Sacellár emiatt provokáltatta *Papp* Zoltánt. Az ügyet a segédek békésen intézték el, amiről Sacellárj megbizottjai a következő levélben értesítették:

Tisztelt barátunk! Megbizásod folytán főkerestük *Papp* Zoltán országgyűlési képviselő urat, vajjon a képviselőház f. évi március 31-én tartott ülésén *Ez a baj* közbeszólásodra az ő részéről tett *Hazarülés* kifejezést read érlette-e és jönnartja-e. *Papp* Zoltán képviselő ur kijelentette, hogy ugyanezen üés végén tett nyilatkozatod folytán az általa tett kijelentés nem read tette és jönn nem tartja. Miről midőn értesítünk, vagyunk híveid. *Budapest*, 1903. április 1-én. *Kristóffy* József, dr. *Münnich* Aurél.

— **Japán hajó Fiumében.** *Fiuméből* jelentik, hogy ma odaérkezett egy japáni hajó negyvennyolcezer bál rizzszel. Ez az első japán hajó, amely Fiumében kikötött. A hajó legénysége mind japáni ember.

— **Huszontöves szolgálati jubileum.** *Németh* Sándor posta-távirdui altiszt ma ünnepelte szolgálatainak huszontövesik évfordulóját. Ez alkalomból *Schwend* Imre felügyelő lendületese beszédben üdvözölte, társai pedig szép ajándékkal lepték meg.

— **Marcel Prevost párba.** *Párisból* jelentik: hogy ma kárparbaj volt *Marcel Prevost* és *Touret* Emma fivére közt. *Touret* Emma tudvalevőleg merényletet követett el *Prevost* ellen. A leány fivére csak most tudta meg, hogy nővérét *Prevost* elcsábította, azután cserbenhagyta és más nőt vett feleségül. Emiatt provokáltatta *Prevost*-t. A párba *Touret* megsebesülésével végződött.

— **Az egyetemi ifjuság lakomája.** Este a Kerespesi-uton lévő *Janisch*-féle vendéglőben lakomára gyűlt egybe az egyetemi ifjuság a vidéki küldöttek kíséretében. A lakomán megjelentek *Holl* Lajos, *Kubik* Béla, *Ráthay* László, *Pabó* Mihály, *Lovász* Márton, *Leszky* Gyula, *Lukács* Gyula és *Lengyel* Zoltán képviselők. A vidéki küldötteket *Hoffmann* Ottó üdvözölte, majd *Holl* Lajos intézett beszédet az ifjusághoz, — mivel most a husvét vakációra hazamennek, — a vidéken folytassák ezalatt a harcot a katonai javaslatok ellen s csináljanak propagandát a mozgalomnak; A vidéki küldöttek nevében *Holl* Zoltán, a kassai jogakadémia ifjuság elnöke mondott beszédet s azután az ifjuság a Szózat és a Himnusz elneklése, közben elszéledt.

— **Megvont ösztöndíjak.** *Zágrádból* jelentik: Az a hír, hogy az egyetemi hallgatóktól megvonták az ösztöndíjakat, ebben az alakban nem felel meg a valóságnak. Egyelőre csak a tüntetésekben köztudomás szerint résztvett 17 diáknak az ösztöndíj megvesztették fel. A diákok ebben az ügyben gyűlést akarnak tartani.

— **Rudolf trónörökös szobra.** Az *Urania Magyar Tudomány Egyesület* tudvalevőleg országos gyűlést indított Rudolf királyi szobrára. A kegyelelességre nézve újabb adományoztak: dr. Radu Demeter püspök 50 K., a pozsonyi tanítóképző tanári kara és növendékei 30 K. adományoztak; felkarolta a nemes eszmét a József-műgyém tanári testülete is, amelynek körében a gyűjtés a következő eredménnyel járt: Losvay Lajos 10 K., Rados Gusztáv 10 K., Rejtő Sándor, Pecz, Czizler, Liphay Sándor, Jónás Ödön, Schmidt Sándor, Bánki, Bodola, Tandor, Hauszmann Sándor, Raucher Lajos, Kovács T. Aladár, Ziperovszky, Schuller Alajos, König Gyula, Kherndl Antal, Tóthossy Béla és Fölsér István 5 K., Csiky Kálmán, Kirschóák József, Bielek Miksa, Wittmann Ferenc és Gaál Jenő 2 K., összesen 120 K.

— **A budapesti ref. egyházmege közgyűlése.** Ma délelőtt kezdette meg a budapesti ref. egyházmege rendkívüli közgyűlését a Lónyai-utcai Ióginázium disztermében. A közgyűlésen gróf Teleki Sándor gondnok és Mady Lajos esperes elnökök. Az egyházmege tagjai nagyszámban jelentek meg: köztük vagy harminc környékbeli küldött is. A közgyűlésen megjelent Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter is, ki többször élénk részt vett a vitában.

Gróf Teleki Sándor elnök megnyitván a közgyűlést, szép szavakkal emlékezett meg az egyházmege elhunyt tagjairól s kéri a közgyűlés tagjait, hogy úgy, mint eddig, továbbra is vegyenek részt az egyházmege ügyeiben és érdeklődésüket ne vonják meg az egyháztól. A felszólalás jogától elnöki megnyitót után megválasztották világi egyházkerületi képviselőnek Freisinger Lajost. Haypál Benő előadó ezután előterjesztette a jelen évben megtartandó országos zsinatra készített előzetes törvénytervezet megvitátás céljából. A vegyes házasság kérdésénél az előadó felolvasta a törvénytervezet azon kitételét, hogy káros az egyháza az, ha egyházi tagok vegyes házasságot kötnek. Varga László kimondatni kívánja, hogy az, aki vegyes házasságot köt, se a preszbiterium tagja ne lenessen, se semmiféle egyházi funkció ne vállalhasson. A közgyűlés azonban nem kívánt megszűntetést vegyes házasság tagjai számára. Arany Gusztáv a papi ötletök kérdésénél javaslatot tesz, hogy a Nemes Mihály által tervezett egységes magyar zsinoros talár és fűző kötelezővé tüssék a papokra. Molnár János, Papp Károly és Freisinger Lajos felszólalása után a közgyűlés elhatározta, hogy nem teszi kötelezővé az egységes talárt, hanem kimondja, hogy kivánatosnak tartja, hogy a papok egyszerű fekete ruha. Ferenc József-kabát, magas zart mellény, palást és posztó- vagy bársony-kalpagban jelenjenek meg egyházi vagy ünnepélyes alkalomkor.

A közgyűlés azután kisebb módosításokkal elfogadta az egyházi törvények a konvente és zsinatra vonatkozó utolsó két szakaszát és a *lelkészválasztási törvényt*.

— **A külföldi helységek helyesírása.** Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter a magyar helyesírás tárgyában tudvalevőleg rendeletet bocsátott ki, melyben a külföldi helységek kirása tekintetében akként intézkedett, hogy a külföldi helységek színtén magyarosra kell kiírni. Így például Lipsea, Boroszló, Bécs Velence stb. A Magyar Földrajzi Társaság azonban ezt az intézkedést a maga részéről nem helyesli. Mert a földrajzi tudományban legújabb nemzetközi megállapodás jött létre, mely szerint a földrajzi tudományos könyvekben és a földabroszokban mindig az illető ország által hatóságilag elfogadott hivatalos helységeknek kell használni. Ennek megfelelően a németországi legújabb földrajzi munkákban és földabroszokban már tisztán a magyar kormány által megállapított helységek szerepelnek. Így például Hermannstadt helyett egyedül Nagyszében, Stuhlweissenburg helyett Szekesfehérvár stb. Csak az osztrák kiadványokban ragaszkodnak még ma is a magyar városok előbbi idegen neveihez. Sőt néhol „Ofen-Pest“-et is írnak. A Földrajzi Társaság legutóbbi választmányi ülésén elhatározta, hogy küldöttséget menesztenek Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszterhez és öt felkéri, hogy emellett helyesírási rendeletet a földrajzi tudományban elfogadott nemzetközi megállapodáshoz képest módosítsa. A Földrajzi Társaság képviselőiben dr. Lóczy Lajos egyetemi tanár és dr. Havass Rezső földrajzi író az országgház miniszteri szobájában ma délelőtt tisztelgett Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszternél, ki igen szívesen fogadta a Földrajzi Társaság kiküldöttét, kikkel tovább felőránl tanácskozott és végül megígérte, hogy pórendeletet fog kibocsátani a Földrajzi Társaság kérelmének teljesítése tárgyában.

— **Kittüntetett állatorvos.** A király Dely Elemér állatorvosnak buzgó szolgálati elismeréséül a koronás arany érdemkeresztet adományozta.

— **Luzsa hercegnő és a családja.** Egy salzburgi telegram jelenti, hogy a toszkánai nagyherceg nagyon el van keseredve György király ismeretes kiltványa miatt és tiltakozó jegyzéket akar a szász udvarhoz ítélni. Ezt a szándékát közölte is Ferenc

József királyal, aki kijelentette, hogy az egészét magánügynek tekinti és nem avatkozik bele. A toszkánai nagyherceg leányának a toszkánai királyi fenség címet fogja adományozni és a király beleegyezésével özvegy főhercegnőnek fogják tekinteni. A hercegnő valószínűleg apjának egy ausztriai birtokára megy lakni.

— **Az Újságírók Egyesületéből.** A Budapesti Újságírók Egyesülete ma délután Vési József elnöke alatt tartott ülésében foglalkozott a vasárnapi közgyűlés előkészítésével. Bemutatták a zárószámadoakat, melyeket a választmány jóváhagyólag tudomásul vett. Szalmári Mór főtitkár felolvasta az évi jelentést, mely az egyesület múltévi tevékenységéről számol be részletesen. Czizlay Lajos alelnök a segítőalag igazgató-tanácsának évi jelentését mutatta be. A segítőalag, mely 6 év előtt 8000 koronát tevő vagyonnal kezdte meg működését, ma már 200.592 koronára rugó adógenyhellen alap jelett rendelkezik. Az alapíték a Pesti Első Hazai Takarékpénztár kezeli. A segítőalag a lefolyt évben 10.675 koronát utalványozott ki segély kölcsönökre, segélyekre, betegápolási és temetkezési költségekre. Hét beteg tagtárat kórházban, kettőt magánlakásokon, kettőt idegyógyintézetekben ápoltattak. Négy vagyontalauul elhalt újságíró eltemettetett. Négy özvegyet és kilenc árva tartott el, kiknek havonként 570 koronát fizetett ki. A segítő-alag közel 6 évi fennállása óta mintegy 400 újságírónak 51.802 koronát fizetett ki. A választmány nagy elismeréssel fogadta a segítő-alag igazgatótanácsának miközéről szóló évi jelentést. Czizlay Lajos alelnöknek az igazgatótanácsban kifejtett ügybuzgó és sikeres tevékenységéért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott és egyhangulag elhatározta, hogy indítványozni fogja, hogy a közgyűlés is jelezze ki hálás elismerését és köszönetét.

— **Halálozás.** Dr. Wieland Sándorné, született Szénásy Gizella asszony, a köztisztelőben álló gyulai Szénásy család leánya meghalt Békés-Gyulán. életének 31-ik boldog házasságának 11-ik évében. Gyula város és Békésmegye urai köre nek általános részvéte kíséri korai sirjába a még nemrég oly viruló fiatal asszonyt.

— **A római történelmi kongresszus.** Rómából táviratozzák: A *Collegio Romano* nagyermeben ma délelőtt ülést tartott a történetírók nemzetközi kongresszusának előkészítő-bizottsága. A kongresszus elnöke Villari szenátor, alelnökeiv Harnack berlini, Mayer párisi, Price londoni és Moisesov pétérvári történetírókat választották meg közfelkiáltással. Diszelnökökké megválasztották Nasi közoktatásügyi minisztert, Mommsen Tivadort és a római polgármestert.

— **Rejtélyes eltűnés.** Knoll Rudolf debreczeni földbirtokos és háztulajdonos három hét előtt 8000 forinttal a zsebében eltűnt. A múlt héten Semeringről egy ottani gyógyintézet igazgatójától az a hír érkezett Debreczenbe, hogy Knoll Rudolf meghalt. Knollné intézkedett a temetés iránt, a gáysz-cédulákat szétküldte mindenfelé és tegnap ugyancsak Semeringről az a távirati hír érkezett az özvegyhez, hogy Knoll Rudolf nem halt meg, nem volt ott soha, de hol, merre van, ma sem tudják. Knollné az első távirat vétele után, amely férje haláláról adott hírt, miután bátyja sulyosbeteg, személyesen nem mehetett el Semeringbe s jogtanácsosát küldte el az intézkedések megtétele végett. A jogtanácsos euzatott Semeringbe és egyenesen a kórház akarta felkeresni. Nagy volt azonban a csodálkozása, amikor arról értesült, hogy a városban kórház egyáltalában nincs. A furdőlgazgatóságnál is tudakozódott; itt azonban mit sem tudtak sem Knollról, sem a Debreczenbe küldött táviratról. Knoll neve a furdőlvendégek lajstromában sem szerepelt. Az ügyvéd vasárnap este sürgőnyt küldött Knollné címére, amelyben közölte vele, hogy Knollról ott, Semeringben nem tudnak semmit.

— **A fumei tüntetés.** A fumei Fratelli Desin-ger cég táviratilag annak a közlésére kér föl bennünket, hogy a tegnapi tüntetésről szóló hírből csak annyi igaz, hogy a *Popolo* című lap nyíltér rovatában támadást intéztek a magyar nyelvű címtyáki ellen. Semmiféle tüntetés sem volt ezenkívül, ami ő ellenük irányult volna.

— **Letartóztatott szélhámos.** Bécsben jogfóást csinált ma a rendőrség, letartóztatott egy fiatal szélhámost, aki vendégfogadósktól és más hiszékeny emberektől több mint 90 ezer koronát csal ki oly módon, hogy háztulajdonos fiának adta ki magát és elhitette, hogy nagy örökség vár rá. A veszedelmes szélhámost *Blassits Rudolinnak* hívják és stájerországi születésű. Tavaly még a 8. ulánuszredben szolgált mint egyséves önkéntes, de betegeség miatt kiszűpérták. A kicsalt ezreket könnyelműen elverte.

— **Az eltűnt testőrhadnagy.** Bécsből jelentik, hogy *Klein-Neusiedl* mellett az erdőben megtalálták báró Bourgoing Pál, az eltűnt testőrhadnagy ékszerét. Egy katona azt mondja, hogy a hadnagyt tegnap délután látta Hütteldorf környékén.

— **A gyermektanulmányi értekezlet.** Ma tartótták meg az első gyermektanulmányi értekezletet. A közönség nagy érdeklődést tanusított az új mozgalom iránt; a vácoi-utcai városkúszának közgyűlési termét egészen megtöltötte a halgatóóság, amelynek soraiiban voltak többek közt Nemeskéri Kiss Pálné, gróf Szapolyi Vera, báró Leykné, Csiky Kálmánné, dr. Ranschburg Pál és dr. Décsi Károly orvosok, dr. Grósz Gyula gyermekorvos, Nárai Szabó Sándor miniszteri tanácsos, dr. Bokor József egyetemi tanár, dr. Havas Gyula és Ember János tanfelügyelők, a pedagógiai világnak s a művelt társadalomnak minden rétege képviselve volt. Az országnak még a legtávolabbi vidékéről is többen vettek részt az értekezletben.

Gróf Teleki Sándor elnök megnyitójában örömet fejezte ki, hogy Magyarországon is fölkarolták a gyermektanulmányozás ügyét, amelynek mint tudomány és pedagógiai kérdésnek művelése a külföldön már magas fejlettséget ért el. Reméli, hogy e mozgalom Magyarországon is nagyobb hullámokat fog venni s idővel meg fogja szabadítani a nevelést és oktatást a sablonok nyitólól. Ezután Nagy László tanítóképző-intézet igazgató tartott nagyérdékű előadást a *gyermektanulmányozás módjáról és szempontjairól*. Történelmi visszapillantás után mellelta a gyermektanulmányi mint az embertani tudomány önálló ágát s mint a nevelés tan segédtudományát. Ismértette azt az általakító hatást, amelyet a gyermektanulmány a családi és iskolai nevelésre kifejt, kiemelte, hogy a gyermektanulmányozás az oktatás rendszerének közepontjává a gyermeket teszi. Minthogy a gyermek sajátosságait inductíve kutatja, megalapítójává lesz a nemzeti neveléstudományak és nevelési rendszernek. Ezután részletesen ismértette a gyermektanulmányozás különböző módszereit. A közönség a masseli óráig tartó s nagy tanulmányra valló, tartalmas előadást mindvégig meleg érdeklődéssel kísérte s élénkséggel és tapsal jutalmazta.

Az előadó indítványára gróf Teleki Sándor és Nárai Szabó Sándor elnöklete alatt bizottságot küldtek ki, amelynek feladatává tették a gyermektanulmányi értekezletek állandósítását, és megbízták azzal, hogy hazánkban a gyermektanulmányozás ügyét terjessze és vezesse.

— **Dankó Pista temetése.** Dankó Pistát, az oly korán elhunyt dalköltőt ma temették szűhőföldjén, Szegeden. Délután félháronkor — táviratozza levelezőnk — behozták a koporsót a vasútról a kulturpala tala elé, a szegedi, aradi, vásárhelyi és temesvári cigányzenekarok zenekísérete mellett. Az utakón körülbelül huszezer ember várta a menetet. A diszsertartást Varga Ferenc apát püspökségtvegen végezte őt pappal. *Janovics szinagagató* társulata gyászdalet énekel, utána *Tömörkény István* beszélt, azután *Pósa Lajos* így kezdte:

Kedves testvérem, elvált dalostársam, koszorú költőm, édes hegedősöm Dankó Pista, elfjöttem utánad a halhatatlanság csillagösvényen szerette szűhőföld édes talaára, emeld föl szomódóddat, nézd, Szeged népe környez, az toga halotti lepedet. Jaj, ha feltámadnál, hogy kapnok éli testedet, milyen utjónva vinnék vállainkon, milyen diadalal hordoznánk meg gyászoló utcam szűhőte földened, melybe eljöttél aludni. Dalkirály! Eltört a hegedű, de megpattant hurjai a halhatatlanságnak zengetek. Rögben születél, de legmagasabban ragyogó csillagba szállottál fel. Koldusnak születél, egy királyi illelő tisztellettél viszik koporsódat örök nyugvóhelyére. Nem tanultál nátt, de dalokban kacagott erdeink vadgalambja, csatlós ligeteknél csalogánya. Benne zokog Tiszánk osobogása. Magyar ég verőfényének, borulatnak aranyitkro vagy! Elvált dalostársam, édes hegedősöm, minek írjak több dalt, ha meghaltál, ki csinál rá muzsikát, édeset, mint csorgatott méz, látgat, mint rózsalevél, szelédet, mint déli ivalom, haragosat, mint főregylet. Legjobb lesz, ha daltérmő lantomat fátóval borítom, vagy jobb, ha deszetöröm, hogy utánad senkinek se teremjen nátt rajta. Szó szegedi ifjuságához, hogy soha nejele el sirját, majd hangoztatja, hogy szobrot állítsanak neki — hegedős szobrot!

A poétikus beszéd mély hatást tett. Sokan hangosan zokogtak. A koporsót megszámlálhatlan koszorú fedte. A temetőben Erdélyi Kálmán cigányprímás beszélt, majd *Bécsi István* színes éneket. Az utolsó buszoszt *Szabolcska Mihály* mondta.

— **Beszakadt osztona.** Ma délután a kelemen-utcai csövesei munkálatoknál beszakadt a föld s maga alá temette *Willig Gyula* 18 éves *Pákozdy Gyula* 22 éves napzsamosokat. A többi munkások azonnal hozzáfogtak két szerenosetlen társuk megmentéséhez, ami nagy munka után sikerült is nekik. Pákozdy Gyula kisebb sérülések árán kiszabadult a nagy földréteg alól, *Willig Gyula* azonban olyan sulyos sérüléseket szenvedett, hogy a Rókus-kórházba kellett szállítani. A rendőrség megindította a vizsgálatot annak kiderítésére iránt, hogy kit terhel a felelősség a szerenosatlanságról.

— **Eltűntek.** Ma három fiatal leány eltűnését jelentették a rendőrségnek. *Molnár Ilona*, budapesti születésű 17 éves nevelőnő Mexikói-ut 5., *Fredmann Erzsébet* budapesti születésű 16 éves varrónő Wesselenyi-utca 28. és *Prink Anna* ibisli (Alsó-Ausztria) születésű 16 éves cseléd Tüzoltó-utca 26. számú lakásukról tűntek el. Bejelentették még a rendőrségnek a következők eltűnését: *Laczkó Árpád* budapesti születésű 15 éves lakatosanonó (lakott Mexikói-ut 14.),

Lakatos Sándor budapesti születésű 10 éves iskolás fiú (lakik Bethlen-utca 3.), Kupferschmid József mosóbányai születésű 18 éves nyomdászatanonc (Szondy-utca 79.)

— **Sikkasztás a nyomorúság kárára.** Egy zárai telegramm jelenti, hogy Sigu dalmáciai városban nagy sikkasztást fejeztek fel. Ugyanis a legutóbbi földrendezés által károsultak javára összegyűlt mintegy 200.000 koronának nyoma veszett. A vizsgálatot megindították és máris több embert helyeztek rendőri felügyelet alá. Szenczások letartóztatások várhatók.

— **Házasság.** Fenyvesi Ferenc gyári tisztviselő eljegyezte Édelmann Margit kasszonyt Nagyváradon.

— **Halálos automobil-verseny.** A nizzai automobil-verseny — mint tudósítónk Nizzából táviratolja — ma halálos szerencsétlenség történt. Előkelő társaság indult el a La Tourbie-magaslakra, a verseny körpontjához a Monte-Carloba vezető Cormicheuton történt a baleset. Gróf Zborowski, aki a páris-bécsi automobil-versenyen is részt vett a szerpentint egy kanyarulatánál olyan szerencsétlenül fordult, hogy autómobilja egy sziklába ütközött, ő kibukott s fejével a sziklára esett. A gróf menten szörnyen halt. Báró Pallange, a kocsifűtője szintén neki vágódott a sziklanak és fején súlyos sebesüléseket szenvedett, amelyekbe belehalt. A katasztrófát az utána következő automobilokról látták s azonnal abbahagyták a versenyt. A szerencsétlenség ugyanannál a fordulónál történt, ahol két év előtt ugyancsak automobilon Bauer mechanikus az életét vesztette. Az elhunyt gróf a Zborowski-osa-ád ama ágából való, amely évekkel ezelőtt Amerikában vándorolt ki. Gróf Zborowski állandóan Párisban lakott.

— **Husvétli utazások.** Propper N. János igazgató Keleti Utazási Irodája által hirdetett érdekes utazások okvetlenül megtartandók. A „Társas Utazás Olaszországba” indul Budapestről 7-én este 6 órakor a flumei gyorsvonattal. Jegyek ára Budapest—Róma—Nápoly és vidékére teljes ellátással, 1. osztályban 500 korona, II. osztályban 425 korona. Jelentkezéseket eload Propper N. János igazgató Keleti Utazási Irodája, (Budapest, Főherceg Sándor utca 30/B. I. em.)

— **Dankó Pista dalai.** Schunda V. József udvari hangszeryáros, aki öt év óta egyedüli kiadója volt Dankó Pista szerzeményeinek, éppen most adja ki a daklítóknak utolsó 15 bus magyar nótáját amelyeket nála előtt irt. A gyűjteménynek „Hattyudalok” (Utolsó gondolatok) a címe.

(x) Stomatín a legjobb száj- és fogápoló szer.

(z) Krieger-féle akácia-szappan 1 K.

Gépkiallítás az iparmuzeumban.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, április 1.

A magyar királyi Technológiai Iparmuzumban ma kiváló jelentőségű iparkiallítás nyílt meg. A megnyitő-ünnepségen részt vett gróf Wickenburg Márk kereskedelemügyi miniszteri államtitkár. Behatárolt megismerésére a kiállított gépeket és megelégedését fejezte ki a kiállítás rendezése fölött, amelyben az állami felső ipariskola főigazgatója, Hegedűs Károly királyi tanácsos tevékeny részt vett. A kiállítás hivatal van a géptechinika vívmányainak megismeretelű iparosainkat s ezt a célt annál sikeresebben szolgálhatja, mivel a gépek állandóan üzemben vannak.

Méretben, változatosságban és újdonságban egyaránt dominál a világhírű Singer-varrógépgyár kiállítása. Az emeleti terem nagy részét foglalják az eredeti Singer-varrógépek, pedig a gyár ezúttal csupán a cipőgyártásnál használatos gépeit állította ki. Ezek a gépek a cipőgyártást csodálatosan magas színvonalra helyezik. Gróf Wickenburg Márk kereskedelemügyi miniszteri államtitkár figyelmese érdeklődéssel nezte meg a tömörked Singer-gépet és elismerését fejezte ki a gyár produktumainak kiváló modernségben és tökéletességben. Iparosaink bizonyára csodálják a járnak majd a gépeknek, amelyek valóságos kincsei a nagyiparnak. A kiállított legnagyobb cipőgyárak immár nem is nélkülözhetik a gépeket, amelyeknek Magyarországon való népszerűsége is óriási. Ahol a varrást ismerik, mindenütt magasztalják az eredeti Singer-varrógépeket. Az elismerésre mindenképpen méltók is a gépek. Szólid kiállításuk, az üzemben való kitartással működésük egyaránt utólagos. A gépek a kiváltságos szöszölőja mindenki akinek alkalma volt valaha a Singer-varrógépek funkcióját megfigyelni. Tulajdonképpen a Singer-varrógépgyár irányítja az eljaja gépek terén tapasztalható mindennemű haladást és fejlődést, az ő típusai viszik el a pálmát minden másfajta varrógep elől. A háztartásban, a műhelyekben, az ipartelepeken és a gyárakban immár nélkülözhetetlen a Singer-varrógép. Konstruktója pedig olyan e gépeknek, hogy minőségben a legjobb munka kerül ki használatuk révén. Ezért állnak a világüzemekben, a kisipari és a nagyipari termelésben verseny nélkül ezek a gépek.

A következőkben adjuk ismertetését a kiállítás oluját alkotó Singer-féle cipőgyártáshoz használatos gépeknek. A sort egy legújabb rendszerű cipő-felső-rész-megmunkáló gép nyitja meg, ez varrja és végja a bőrt közös — egyszerűen kezelhető — szerkezettel. A kitűnő fűzőgép mellett egy gomblyukvarrógép működik lyukelzárással ezzel együtt dolgozik egy legújabb szisztema szerint készített gomblyukvarrógép. A

cipőgyártást csinoság és tartósság tekintetében előnyösen segíti elő a két tüvel dolgozó gép kaplik megütésére, valamint a tüles gombelvarrógép. Sajátos szerkezetű, eredeti újdonság az elzárókészülékkel és önműködő megállással dolgozó gomblyukgép. A két tüs barkaru gép ugyancsak jelentős vívmánya a modern géptechinikának. A felemelődt, úgynevezett paspol-varrást megelőp csinnel és izléssel végzi egy két tüvel dolgozó eredeti Singer-gép. Cipőfelsőrészek gyártásánál nélkülözhetetlen a kiállított, egy tüvel dolgozó barkaru gép. A gyakran kelemetlen részlyukakat előnyösen, egészségi szempontból is kiváló haszonnal helyettesíti a Singer-féle fűzőlyuk-kivarró gép. A cipőkön divatos díszítéseket remekül végzi egy díszítőgép, amely cipő- és csizma-ornamentikák készítésére egyaránt utólagos kiváló. Érdekes a cipőjavításhoz és beszegéshez használatos szegőkészülékkel ellátott öltőgép. Megelőp a szurkos fonálal való varrást végző gép, amely vízmentes oszimatok állít elő. Kitűnő nagy oszlopgep végzi az erősebb bakancsok és bocskorok készítését. Bőr- és szőgyártómunkák elvégzésénél kiváló jelentőségű a kiállított eredeti Singer-gép, amelynek az asztalához van erősítő egy mindössze egyhated lerejű motor; a motor elegendőképpen hajtja e gépet s alig foglal el valami helyet is. Egyébként a Singer-gépeket a gyár sajátos konstrukciójú, kitűnő motorai hajtják.

A Singer-gépek e vázlatos leírása is eléggé dokumentálja, hogy a gyár és készítményei méltán részolgnának amaz óriási hírnév, amely e gépeket az egész világon ismertté tette. A modern haladás bizonyára nálunk is nagy teret ad majd e kiállított gépeknek, amelyek révén kitűnő minőségű, igen szép és tartós gyártmányok lehet előállítani. A kereskedelemügyi miniszter már számtalan ilyen géppel látta el azokat a cipésziparosokat, akiket áldásos iparfejlesztési akciója során a gépekkel kívánt versenyképessé tenni. Ez okból jelentős sikereit fűződnék a Singer-gépek használatához. Azok az iparosok, akik a Technológiai Iparmuzem érdekes kiállítását meg látják látogatni, ismét tömörked újat látnak majd, ha figyelmesen megnézik a Singer-gépeket. A cipőgyártás modern keretében nem nélkülözhető már e legbecesebb és legnagyobb hasznát hajtó segédesszűköt, amelyeknek kezelése igen egyszerű és roppant gyorsan megtanulható. Némely fontos munkát teljesítő géphez elegendő egy-egy női munkás is másokat a cipész mesterségben járatos munkás teljes biztonsággal irányíthat. A gépek gyorsan és biztosan fogják megenni népszerűsítésük útját, amely hihetetlen gyorsasággal terjedt el annak idején a Singer-féle varrógép. A kiállított legnagyobb gyári öltőtűt elismerésről emlékezzek meg e cipőgyári gépek munkájáról, amelyeknek nagy részük van abban, hogy kitűnően a cipőgyártás — a gyáriparban és a kisiparban egyaránt — olyan magas színvonalra emelkedett. A magyar ipar versenyképessége okából is kívánatos, hogy iparosaink kövessék a kiállított példát és műhelyükbe állítsák be e kiváló eredményű dolgozó gépeket, amelyek a legjobb kiegészítő az emberi munkaerőnek. Különös könnyűsége a nagyobb városok műhelyeinek, hogy mind a gépek motorral is hajtathatók. A kiállítás a Singer-gépgyár sajátos eredeti motorai hozzák üzembe e gépeket. A motor egybeek között való kiváló becsé az is, hogy minden veszély nélkül dolgozik és a kezelése a lehető leg-egyszerűbb akármelyik munkás is elvégezheti ezt. A hajtómotorok az erő tekintetében különféle nagyságúak, különösen érdekes a kiállításban látható egyhatedlerekű motor, amelynek a terjedelme csodálatosan kicsiny, ami a műhelyek területi viszonyait számba véve nem megvetendő előny.

A szakkörök és a kisiparosok méltó érdeklődésének tárgya a kiállított Hofmeister-féle szabadalmazott gőzmotor, amelynek egyedüli gyártási és elárusítási jogát Magyarország részére a Sangerhauseni gépgyár részvénytársaság bírja. A Hofmeister-féle gőzmotor rendkívüli előnye közül kiemelendő a motor teljes veszélytelensége, ennek következtében a telep — engedély nélkül is állítható, a sikerült szerkezet által elért csekély tüzelőanyagvesztés, mely utóbbi előnyhöz még az is járul, hogy a tüzeléshez szénét, tőzeget, vagy fahulladékokat egyaránt lehet felhasználni. Továbbá nagy előny, hogy kazánoképződés ki van zárva, miután csak simított, tehát csakis vegytiszta víz használatik a kazán táplálására. A Hofmeister-féle gőzmotor mindezen előnyök közelében, melyekhez még a rendkívül biztos és szorid szerkezet is hozzájárul, a mai kor legjobb hajtórészevé válik. A Hofmeister-gőzmotor a kisipar és mezőgazdaság minden ágában előnyösen alkalmazhatók és eddig körülbelül ezer darab ilyen motor áll használatban. A kiállításban való működése bizonyára még gyarapítja a Hofmeister-féle motor elterjedtségét.

A Magyar gyermekcipőgyár részvénytársaság (Révay-utca 14.) kiállította a Phonix Boots Machinery Company Limited ama gépeit, amelyek gyárában használnak. A gépek működését gróf Wickenburg Márk államtitkárnak és a többi látogatóknak Adler Artur igazgató mutatta be. A magyar gyermekcipőgyár olyan olcsó cipőket és különösen női galanteri cipőket készít, amiket eddig Magyarországon nem állítottak elő. Új iparágot honosított meg, üdvös hivatást teljesít tehát azaz is, hogy eddig ismeretlen kereseti forrás révén szolgálja nagypipari fejlődésünket.

A Beck és Gergely Váci-ut. 12. szám alatt levő gyárában készült négy lerejű benzomotor méltó érdeklődés tárgya. A kiállításán esztergápad hajtására használatos a benzomotor, mely azonban egyéb szerszámgepek hatását is végzi. Általában nagy a becsé e benzomotorok, amelyek pontos szerkezetű, nyugodt és biztos járása valamint csinos kialakítása elsőséget biztosít másfajta gyártmányokkal szemben. A benzomotor e kiváltságait minden szaktörtézet ismeri, ha akár a kiállítás is megfigyeli működését. Az érdekes e tanulságos kiállítás a mai előkelő

meghívott közönség tekintette meg. Holnapról kezdve azonban a nagyközönség is ingyen meglekintheti a kiállítást, amelyen a modern gépek nagyrésze állandóan működik.

FÓVÁROS

(*) A cár küldötte Budapest. Kvoacsinszky Iván orosz államtanácsos a kaukázusi fürdők igazgatója, legközelebb Budapestre érkezik, hogy a cár megbízásából a fővárosi fürdőket tanulmányozza. Széll Kálmán belügyminiszter a ma érkezett leiratában a fővárosi hatóságoknak a figyelmébe ajánlja az előkelő vendéget. Halmos János polgármester ennek folytán azonnal megtette az intézkedéseket, hogy a cár küldötte a legelőkelő fogadtatásban és kalauzálásban részesüljön.

(*) Mészárosok a polgármesternél. Ma délelőtt Göös József fővárosi bizottsági tag vezetése mellett a budai mészárosok küldöttségét tisztelegtek Halmos János polgármesternél s kérék, járulna hozzá ahhoz, hogy a II. kerületi bomba-téri vásárosnak elárnató-helyeit ezúttal ne adják ki napibérbe, hanem havi vagy legfeljebb hetibérbe. A polgármester megígérte, hogy az ügyet figyelemmel fogja kísérni s a kérelmet lehetőleg támogatja, mert tudomása van róla, hogy a napibérek mellett sok oda nem való elem tudal a vásárosokba. A küldöttség éljenzéssel vette tudomásul a polgármester előzékeny válaszáat.

(*) Adóhívetés. A VIII. ker. adókövetőbizottság folyó hó 2-án (csütörtökön) tárgyalni fogja az 5410 — 5575 új hrszámú házakból külön megbízottak III. osztályú keresetadójavaslatait.

A főváros közgyűlése.

Budapest, április 1.

Érdekes és meglepő szavazás volt a mai közgyűlésen. A városatyák, akik annyi felszólalásban, határozatokban és feliratban fakadtak ki a multban Rndnay főkapitány és általában a budapesti államrendőrség ellen, ma nagy többséggel leszavazták egy indítványt, amely az utolsó nagy tüntetésekkel kapcsolatban szigorú vizsgálatot kért a rendőrség ellen és annak megrendés-abályozását követelte. Az ellenék indítványa egyhangy elodagászt remélte, ugy hogy csak az utolsó pillanatban kérte a névszerinti szavazást, amely aztán a jelzett eredménnyel végződött, nagy mebotránkozására időképp a karzati közönségnek. A mai közgyűlésnek egyébként az volt a legérdekesebb mozzanata, ami tulajdonképp szóba sem került. Levették ugyanis a napirendről a fővárosi fürdők felépítésének ügyét, még pedig a polgármester indítványára, amely egy angol társaság ajánlatával van kapcsolatban. Nagy és merész tervről van szó, amely ha komoly is — és úgy hiszik az — akkor a mi szép fővárosunk egy csapásra a világvárosok sorába fog emelkedni.

Egy londoni vállalkozó cég, a Londoni és Yorkshyri Társaság, amelyek elnöke egy Stokes nevű ur, meg akarja vásárolni a Sárosfürdő területét, ott egy nagyszabású fürdőtelepet akar létesíteni, azonkívül a Gellérthegyben egy pálmakertet és a Citadella helyén egy óriási szállodát színházzal és ivócsarnokkal.

Körülbelül három héttel ezelőtt három angol ur állított be Halmos János polgármesterhez. Bemutatták magukat, az egyik köztük állítólag többszörös milliómos és elmondták, hogy konzorciumot akarnak alapítani oly célból, hogy Budapestben egy világhírű létesítményt. Mindjárt bemutatják tervüket is, a mely vállalkozásuk arányait és módját szemléltetővé teszi. Az angolok kijelentették a polgármesternek, aki természetesen tulboldogon gondolt a fővárosi ragyogó jövőjére, hogy a Sárosfürdő területén egy pompás nyegemeletes fürdőpalotát akarnak építeni, amelytől az ut áthidalásával egy zárt folyosó vezetne egy kisebb kioszkba, amely egyuttal a Gellérthegyben építendő gözsikló végállomása lenne. A gözsiklót is a társaság építené. A hegy délnyugati oldalát pálmakertté akarják átalakítani, kilátókkal, kioszkkal egészen a Citadelláig és a lebontandó Citadella helyén egy hatalmas szállodát terveznek, ahonnan árkados csarnok vezet a színházba, a mulatóhelyre és az ivócsarnokba egy szobor számára is hagyja helyet. Nagyszabású sporttelepre is gondolnak a vállalkozók, azonkívül angol családok számára is terveznek kisebb villákat, szóval ráse ismernek a vén, kopasz Gellérthegyre, amely mostani állapotában igazán nem felel meg az állam nagy hivatásának, amelyet más nagyvárosokban már rég megadtak volna neki. A szükséges telkek megszerzésének módozataira vonatkozólag a szivesen látott vendégek nem nyilatkoztak, csak azt jegyezték meg, hogy erre nézve a meggyezés nem lesz nehéz, mert pénzük van bőségesen. Nem kevesebb, mint tizennygy millió koronát akarnak befektetni a vállalatba és oly fürdőtelepet létesíteni, amely a híres wis-

badeni vállalatot versenyezze. Ez az, ha aquarálban is bemutatott tervek megvalósulnának, úgy is volna, mert a társaság a Rudasfürdőt is bérbe akarja venni s akkor a két fürdőt a hegyoldalba vágott árkađos folyosó kötné össze. **Halmos** polgármester, akit a főváros pénzügyi viszonyai, hozzászoktattak a nyugodt mérlegeléshez, természetesen megörizte hidegvérét és kijelentette az idegeneknek, hogy ajánlatukat mindaddig nem veheti komolyan, amíg a pénzügyi csoport megbízhatóságáról meggyőződést nem szereztek, és így nem találná helyesnek, hogy a fürdők felépítésének ügyét levégyék a főváros közgyűlésének napirendjéről. Ha az ajánlók terve addig konkrét formában kerül eléje, kötelesség szerint jelentést fog tenni a közgyűlésnek.

Tegnap aztán, a közgyűlés előtti napon a tervezők meghatalmazottja, egy Budapestben élő angol ur, felkeresé a polgármestert és elhozta neki a londoni társaság angolnyelvű beadványát, amelyben az fenn tartja három hét előtt előterjesztett ajánlatát és kéri a polgármestert, hogy indítsa meg vele a tárgyalásokat. Komolyágának igazolására az Angol-Osztrák Bank budapesti fiókját nevezte meg, mint amely közelebbi felvilágosítást adhat a pénzügyi csoport megbízhatóságáról és vagyoni viszonyairól. A társaság meghatalmazottja még azt is jelentette a polgármesternek, hogy megbízi már érintkezésbe lépett a Cook-féle vállalatot és a hálókocsi-társasággal, és az előbbi hajlandó Londonból ugyanazért az összegért hozni Budapestre a közönséget, amelynyért Aachenbe és Strassburgba viszi.

A polgármester természetesen mindenről most már nagyboldogan jelentést tett a városatyáknak és mivel most már komolyan hiszi az angol ajánlatát, maga szólalt föl a mai közgyűlésen a fürdők ügyének elhalasztása végett.

Az ülés elején **Halmos** János polgármester megadta a választ **Fenyvessy** Adolfinak interpellációjára s kijelentette a válaszában, hogy a sertés-vásárpénztár dolgában a tárgyalások már megindultak s ő azon lesz, hogy rövid idő alatt be is lejjezék. Reméli, hogy a sertés-vásárpénztár még talán az őmszel létesül. A választ a közgyűlés tudomásul vette.

Azután **Vászonyi** Vilmos természetesen elő indítványát a **rendőri brutálítások** tárgyában. Indítványozza **Vászonyi**, hogy a március 20-iki véres események pártján megvizsgálásra kormánybiztos kiküldetését kéri a belügyminisztertől, mert a vizsgálat folytatására maga a rendőrség nem illetékes; kéri továbbá, hogy az oldalegyver használatát, még az 1881. XX. t. 30. szakaszánál is részletesen, rendeltetés szabályozza és különösen rendelje el, hogy tüntetések, csoportosulások alkalmával a rendőrség közegei csak hangos, messzire hallható, a fölözásra kellő időt adó és ismételt fölözítés nélkül ne támadhassák meg — s akkor is fegyver használat nélkül — a csoportokat.

Rövid vita után, amelyben **Vászonyi** Vilmos, **Komlós** Agost (contra) és **Hecht** Ernő (pro) vettek részt, a nagy többség kimondta a sürgősséget és az indítványt azonnal való tárgyalásat.

Vászonyi erre részletesen leírta a rendőrségnek szerinte erőszakos viselkedését, amelyek ellen a jövőben meg kell védelmezni a polgárságot. Komlósnak válaszul, kijelenti, hogy inkább el kell hinni azoknak az állításnak a rendőrség visszaéléseiről, akik azt becsületszavunkal igazolják, mint azoknak, akik **Rudnay** kerületében laknak. (Komlós is ott lakik.)

Komlós Agost kijelenti, hogy épp ő nem volt **Rudnay** mellett, amikor fővárosi bizottsági tag őhajtott lenni. **Hecht** Ernő az indítvány ellen beszélt. A szűk azért küldik a fővárosba a gyermekeiket, hogy tanuljanak s nem azért, hogy a vélt politikai bölcseségükkel irányt adjanak a közéletnek és tüntetéseket rendezzenek. A rendőrséget nem lehet ítéletlenül elítélni, hiszen minden olyan csoportosulásnál, ahol rendetlenkedések történnek, előfordulnak szerencsétlenségek.

Eulenburg Salamon általában helyesli az indítványban foglaltakat, de enyhíteni kívánja. Indítványt tesz, hogy a főváros törvényhatósága fejezze ki sajnálatát a rendőrség magaviseletéért, s elvárja a belügyminisztertől, hogy az ügyben a legszigorubb vizsgálatot rendelje el és a fegyver használat dolgában a rendőrököket kitanítassa. A kormánybiztos elejétét javasolja mert ez sértes lenne a magyar bírói függetlenség ellen, amely bírói függetlenségben megbízhatunk. **Kasics** Péter néhány szóban pártolja **Vászonyi** indítványát.

Vászonyi Vilmos: Mivel neki a célja csak az, hogy a polgárság a rendőrséggel szemben a kellő elégtételt kapja hozzájárul **Eulenburg** indítványához. A szavazás elrendelésekor óriási zaj tört ki, mert **Simegyi** Vilmos hangosan követelte, hogy a szavazás névszerint legyen.

Ekkor még nagyobb zaj keletkezett. Sokan az elnöki emelvény elé csoportosultak s kiáltozták:

— Nem kell névszerint szavazás, hiszen egyhangulag elfogadjuk az indítványt.

Az elnök végre is, mert hosszas csöngelés után sem csillapodott a lárna, az ülést felhagyoztatta.

A szünet után tíz tag kérésére megkezdődött a névszerinti szavazás s az eredmény az lett, hogy 50 bizottsági tag szavazott **Eulenburg** indítványát mellett s 106 ellene és így azt 56 szödbbbséggel elvetették.

Ez az eredmény a bizottsági tagok sorában nagy meglepetést okozott s a szünet alatt előbb megbeszélés tárgya volt. De lehangosabban a karzat

adott kifejezést a megbotránkozásának, amelyen számos diák és polgár helyezkedett el.

Kardhorád Árpád szívaeskereskedő hangosan kiáltotta le a terembe:

— Szégyelje magát a főváros közgyűlése. Abucg! Hőhórok! Gyálatag!

Több bizottsági tag sietett a karzati lármaról értesíteni a társalgóba vonult főpolgármestert, de akkorra **Kardhorád** Árpád már nem volt a karzaton. A napirendre térve, hozzájárult a közgyűlés a tanácsnak ahhoz a javaslatához, amely a 4/4 százalékos fővárosi költsémkötvényeknek 4 százalékosokkal való kicserélésére vonatkozik. A székesfővárosi fürdők felépítésének az ügyét — **Halmos** János polgármester indítványára — levették a napirendről.

A Budapesti Egyetemi Atlétikai Klubnak átengedik a Keletföldön levő őtholdnyi terület felszámolását. Ezzel kapcsolatosan **Földes** Árpád annak a kimondását kérte, hogy a középiskolai tanulóknak nem szabad a futball-játékban résztvenniük, mert az életveszélyes sport, amint a királyi ügyesség egyik határozatából is kitűnik. Az elnök kijelentette, hogy ez önálló indítvány tárgya, mire **Földes** ennek a megfontelét jövőre halasztotta.

A városi villamosvasút-társaság meg akarja hosszabbítani a nagymező-utcai vonalat a Podmaniczky-utóig. A terveket a közgyűlés rövid vita után elfogadta s a helyhatósági engedélyt megadta. A **Nemzeti Zenedéknak** megszavaztak 1903-ra 12.000 korona segélyt.

Az 1902. évi május 3-án az a ritka eset történt Budapestben, hogy a Rottenbiller-utcai iskola előtt tett próbá-laburkolatot elopták. A vállalkozó 2845 korona kárterítést kér. A tanács — a tiszti ügyesség javaslata alapján — a kérelmet elutasította s a vállalkozó a közgyűléshez felebeztet. **Földváry** Imre javasolja, adják meg a kért összeget a vállalkozónak. (**Kasics** Péter: Fizesse meg **Rudnay**, miért hagyta ellopni! Derűtlenség.) A közgyűlés a fölebbezést 22 szavazattal 18 ellen elutasította.

SZÍNHÁZ, ZENE

Náday Ferenc jubileuma.

Budapest, április 1.

Szép és lélekemelő módon ünnepelte a Nemzeti Színház ma este **Náday** Ferenc negyvenéves jubileumát a *Nők barátja* előadásával, mely zajos ovációkra adott alkalmat a színpadon és a közönség körében.

Az előadás előtt összegyűlekeztek az üdvözlő küldötségek a színpadon, amely szebbnél-szebb koszorúkkal volt borítva. **Nádayt**, amikor **Prielle** Kornélia és **Festetics** grófné karján megjelent, lelkes éljenzéssel fogadták. Elsőnek **Beszterdy** Viktor miniszteri tanácsos lépett elő, tolmácsolva a belügyminiszter üdvözlését. Majd átnyújtotta a művészeknek **Szék** Kálmán levélét, melylyel **Nádayt** a Nemzeti Színház örökös tagjává nevezte ki. A levél így szól:

Nagyságos ur! Abból az alkalomból hogy nagyságod aki a művészi érdemeivel mint első nemzeti műntézetünk egyik büszkesége a hazai színművészetnek és a magyar nemzeti kultúrának oly kiváló és hervadhatatlan érdemeket szerzett, és mai napon nemzeti színházi tagságának negyvenedik évfordulóját érte el, nem mulasztanom el, hogy nagyságodat melegen üdvözlöljem. Erisítem egyuttal, hogy ezennel a Nemzeti Színház örökös tagjává nevezem ki olyképp, hogy mielőtt megszűnik a színház szerződéses tagja lenni, évi 8000 korona tiszteletdíj élvezetével lép. Fogadj tiszteltem nyilváníthatását, Budapest, 1903. március 30-án. *Szék*, s. k.

Ezután **Somló** Sándor a Nemzeti Színház igazgatója intézte a jubilánshoz a következő lendületes beszédet:

Mélyen tisztelt művész Kedves barátom! Életpályád mai dicsőleges évfordulóján koszorút hozok számodra, nem a hivalkodás aranyát, a tisztelet, a nagyrabecsülés öröközlőjét hozom a Nemzeti Színház hála és köszönetével.

Negyven esztendő, közönségesen is egy emberélet, negyvenestendő életpálya a mindennapi életben is, a tiszteletreméltó rikaságok közé tartozik, de legtöbbször a tett mezejéről való visszavonulás keserű oseppeit vegyíti az ünnepi serleg borába. A te 40 esztendősd pályád nem kelt fájdalmat vagy keserűségeket, nem ébreszti a mulandóság gondolatát, az örök ifjúság regéje látszik éledni benned, kit már első ébredésekor a fánolódó nimfák serege kacagva köszöntött, egyetlen ultraváld adta földi utadra, a mások gyönyörködését: a vidámságot s a jó kedélyt. Ma 40 esztendeje, hogy a magyar színművészet géniusza áldásos csókjával homlokodon a fölszentelt hajlék elé vezérelt, ma 40 esztendeje léptél át először e szentély küszöbét. Atyád tilalma nem állított meg, a gondlatlan kényelem, a csalogató jólét varázsszáma nem vett erőt szíveden, a nyomor és nélkülözés siralmas képei hogy is rémíthették volna el, midőn hallottad **Egressi** Gábor egetostromló pathosát, gyönyörködhetél ifj. **Leindvai** névszerint színművészeiben, csodálhattad **Tóth** József lelki mélységét, igazságra való törekvését és példányképül választbhatda a nagyírú, idejekorán létravonult **László** József méltó utódát, a valódi nagyur tökéletes mintaképet **Szerdahelyi** Kálmánt. E nagyok oldalán növekedve, példájukon lelkesedve, hibáik és erényeiken okulva, osztaggeden küzdelemben, sohasem pihenve, kis feladatod nem kicsinyelve, nagy feladat előtt komoly tanulmányba mélyedve, lelkiismeretes törekvés s az önmegismerés tövises, de nemes iskoláján, sok fájdalmas türes, méltatlanság,

mellőzés, megalázás kálváriáján át — az egyességi tanítvány az apostolok méltó utódaként — diadalmas hőse lett ama dicsőleges munkának, melynek alapkövein a mai magyar színművészet épült, gyarapszik s egykor tökéletesedik. De nemcsak a nagy művészt, a sikereket előharcosát köszöntöm benned, az igazi embert nem Istentől nyert adománya, de önbuce teszi kiválónak s te Istentől nyert tebebségedet szigorú kötelességűddel, pártatlan lelkiismeretességgel, szeretetreméltó testvérséggel egyesítetted, bölcsen tudván hogy a művészet nemcsak nemest, a művészet kötelez is. Légy üdvözölve hát e mai örömnappon. A Nemzeti Színház mély bálával jegyzi nevedet a legnagyobbak sorába s öneléldozó munkásságod, lelkesedése, odaadását a magyar művészettörténetnek legragyogóbb lapjain lesznek följegyezve! A Szerenose gyermekeiben léptél először a színpadra s a Nemzeti Színház sikereinek igazi szerencsegyermeke lettél. Isten adjon erőt, egészséget, hogy még évtizedeken át az maradhasd! Sokáig élj!

A lelkes éljenzéssel kísért beszéd után **Mader** Rezső, az Opera igazgatója üdvözölte **Nádayt**, átnyújtván neki a dalszínház igazgatóságának ajándékát, egy remekművű hatalmas órárt gyönyörű állványon. Azután sorba jöttek: **Váradi** Sándor az Operaház személyezete nevében, **Szilágyi** Vilmos az Országos Színezegyesület nevében, **Ráthonyi** Ákos a Magyar Színház igazgatóság és tagjai nevében, **Feld** Zsigmond igazgató a Városligeti Szinkör tagjai nevében, **Stoll** Károly a Népszínház igazgatóság képviselőjében, a színiakadémia egy növendéke kollégái nevében és végül **Mihályi** Károly a Nemzeti Színház tagjai nevében.

Az üdvözlő beszédek elhangzattal **Náday** mély megindulástól remegő hangon mondott köszönetet elsősorban a miniszterelnöknek s aztán egyenkint és összesen mindazoknak, akik a mai napot reá nézve oly teleythetetlennek tették. Végül könnyezve fordult **Somló** Sándor igazgatóhoz, aki — ugymond — az egész ünnepeket kezdeményezte, és akinek fölterjesztésére részesült a miniszterelnök részéről az örökös tagság nagy kitüntetésében.

Az egybegyűlték még egyszer lelkesen megéljenzették a jubilánst, mire az ügyelő csöngetyűje jelezte az előadásra való készülődés pillanatának elérkezését.

Koszorukat és virágokat küldtek: Budapest székesfőváros, a Nemzeti Színház igazgatósága, az Országos Színezegyesület, a Nemzeti Színház személyezete, **Herzog** Ferenc, **Berczik** Árpád, **Feld** Zsigmond, **Hentallerék**, **Vidor** Pál és még számosan.

A pályatársak ünneplését a közönség folytatta a színház nézőterén, mely szufoltságig megtelt a legdiszesebb publikummal.

De Ryons, a nők barátja, mindjárt az első jelenet kezdetén megjelenik a színpadon. Amikor **Náday** elegáns alakja kilépett a kulisszák közül, viharos taps zugott fel, mely a szó szoros értelmében percekig mennydörgött és megszünni nem akart. **Náday** háromszor is a lámpák elő lépett, hogy mély meghajlással köszönje a nagyszerű ovációt, de a közönség most nem akarta szöhoz juttatni azt a művészt, akinek a virtúóz-szavát különben annyira szereti hallani. Végre, hosszú pauza után, a művész beszélni kezdett és meghatottságot olyan gyorsan küzdötte le, hogy mesteri dikciójából semmisen veszett el. Sőt mintha ez a mai est szárnyakat adott volna neki; több lendülettel talán sohasem játszotta *De Ryons* szerepét. Partnereit a művész lelkesedése szintén animálta és **Márkus** Emilia, **Gál**, **Császár**, **Szacsayné**, **Paulay** Erzsike, **T. Dolly** Emma, **Gyenes**, **Dezsó** és **Horváth** Zoltán pompás keretbe foglalták a jubilán előkelő művészetét.

Az első felvonás után a színpadra vitték az összes koszorukat és afélandéktárgyakat és **Nádayt** e trófeumok közepette ünnepeleik tömredék kihívással és szünni nem akaró tapsviharral. Ez a lelkes ováció minden felvonás végén lankadatlan erővel ujult meg egészen az előadás befejeztéig.

A **Náday** Ferenc tiszteletére rendezett lakoma méltó záradéka volt a mai jubileumnak. A *Nők barátja* előadása után fél tizenegy órakor gyűltek össze a kiváló művész pályatársai, barátjai és tisztelői a Royal-szálló földszinti termében három hosszú asztal körül. A vendégek száma százötvenre rugatott.

Az asztalon az ünnepeit mellett ült: **Gulner** Gyula belügyi államtitkár és **Berszevics** Albert, továbbá **Beszterdy** Viktor miniszteri tanácsos, **Visontai** Soma országgyűlési képviselő, **Molnár** Viktor miniszteri tanácsos, **Mader** Raoul, az Opera igazgatója. A Nemzeti Színház tagjai — élükön **Somló** Sándor igazgatóval — csaknem valamennyien jelen voltak. Gazdagon volt képviselve a Népszínház, a Magyar Színház, a fővárosi művészvilág és sokan vettek részt a belügyminisztérium és a sajtó köréből is.

Az első felköszöntőt **Gulner** Gyula mondta. Lendületes, szép szavakban üdvözölte **Náday** Ferencet és tiszta végén tudatta a diszes vendégsereggel, hogy a király a jubiláló művészt a *Ferenc-József-rend* lovagkeresztjével tüntette ki. **Gál** Gyula a Nemzeti Szín-

ház, *Váradi Sándor* az Opera nevében éltették a jubiláns. *Bezerédj Viktor* az ünnepelt művész családjára üritett poharat. *Náday Ferenc* hosszabb beszédben köszönt meg a hozzá intézett szép tiszteletdíjat és ünnepélyes fogadalmat tett, hogy hátralevő idejét még fokozottabb mértékben szenteli annak az ideálnak, mely egész életében lelkesítette: a magyar színművészetnek.

Mindlyfi Károly egész sereg üdvözlő táviratot olvasott fel. Üdvözlő levelet és sürgőnyt küldtek a jubilánsnak: *Wlassics Gyula*, *Jókai Mór*, *Márkus József* főpolgármester, *Halmos János* polgármester, gróf *Károlyi István*, *Szemere Miklós*, az aradi színház, a kolozsvári színház igazgatósága, gróf *Esterházy Kálmán* és a művész tömérdek tisztelője az ország minden pontjáról.

**** Blaha Lujza a Népszínházban.** *Blaha Lujza* asszony, a Nemzeti Színház örökös tagja, engedélyt kapott, hogy egy előadásban a Népszínházban vendégképp résztvegyen. Erre az alkalomra, április 5-én, vasárnap délután Porzsoló Kálmán igazgató másorra tűzte *Rákosi Jenő Éjjel az erdőn* című népszínművét amely akkor ötvenedik előadását éri meg.

**** Kúry Klára fellépését.** *Kúry Klára* kisaszony, a magyar énekes-színpad fényes nevű művésznője befejezvének vidéki körútját, amely nyolc nagy magyar városban új sikereket és új dicsőséget szerzett neki, közel harminc fellépés során nagyszerű ünnepeltetést, a közönségnek művészi örömet és az igazgatónak, akiknek a színpadján játszott, kész boldogulást, ma visszaérkezett a fővárosba, amelynek közönsége három hónapnál hosszabb idő óta nélkülözi a Népszínház színpadán a Népszínház legfőbb büszkeségét. A nagy művésznő első fellépése husvét vasárnapján lesz az örökszép *Lilien*, második fellépése husvét hétfőjén *Barna Izsó és Faragó Jenő* fényes sikerű operettjében, a *Casanovában*, amelylyel a művésznő az idei évadot a siker jegyében vitte. Másnap kedden lesz bemutató előadása a *Kínai mézesetek* című operettnek, amely a kisasszonyt egészen egyszerű és letehetőbb érdekes feladattal kínálja meg. A Népszínház igazgatósága a művésznő fellépéit ma a következő kommunikációban jelenti:

Kúry Klára ma érkezett a fővárosba vidéki vendégkörútjából s holnap megkezdni már próbáit a Népszínházban a *Kínai mézesetek* című operettből, mely a Népszínház legközelebbi udonsága lesz. A művésznő a Népszínházban hosszabb idő után először husvét vasárnapján fog fellépni a *Lili* oimseropében, husvét hétfőjén a *Casanovában* s kedden, április 14-én színtekerül a *Kínai mézesetek* című angol operette, melynek előrelátható nagy sikerére való tekintettel a Népszínház igazgatójának felkérésére, a művésznő később fogja megkezdni szerződésileg biztosított rendszer szabadságidejét.

**** Németh József bucsuja.** *Németh József*, a Népszínház kiváló művésze, e hónapban kezdi meg színgazgatói működését a Népszínház közönségétől e hó 9-én csütörtökön fog elbucoszni egyik legjobb szerepben, Zsupánban a *Cigánybárbán*.

**** Nemzeti Színház.** A regényesek, ez a magyar címe a tolvó hó 8-án (pénteken) bemutatóra kerülő verses vigatóknak. *Edmond Rostand Les romanesques* című, mely a nagy francia poéta egyik legbájosabb színpadi alkotása. Az udonságból már a házi próbák folynak s teljesen új jelmezek és új díszletek készülnek hozzá. A magyar fordítás *Telekes Béla* műve. A darabban mindössze öt nagyobb szerep van, a két apa *Bergamin (Gái)* és *Pasquino (Gabauni)*; a regényeskedő fiatal pár: *Porcinet (Doris)* és *Sylvette (Liget)* Juliska, végül pedig *Strafor*, a kőbor komédiás, amely szerepben *Pétes Imre*, a Nemzeti Színház új tagja fog bemutatkozni a közönségnek.

**** A Magyar Színház főpróbája.** A Magyar Színházban holnap, csütörtökön délelőtt tartják meg *Henriquin és Bulhaud: A szobaleány* (Nelly Rosier) című énekes bóbózatának a főpróbáját. A darab egyik legnagyobb sikere volt a tavalyi párisi színházi évadnak.

**** A Magyar Vígsház Részvételársaság** e hó 5-én, vasárnap délelőtt 11 órakor tartja a Vígsház épületében (II. emelet) IX. rendes közgyűlést. A részvények a közgyűlést megelőzőleg a színház főpénztáránál (I. emelet) letéendő.

**** Anteus.** A Nemzeti Színház igazgatója előadásra elfogadta dr. *Werner Gyula* országgyűlési képviselőnek *Anteus* című négyfelvonásos társadalmi színművét.

**** Filharmónia.** A hétfői, április 6-iki filharmóniai hangverseny az utolsó lesz a jelen évadban. Ezen a hangversenyen két érdekes udonság lesz *d'Udy* „La loré enchanteé” és *Smetana* „Aus Bünnens Fluor und Hain”. *Kemény Rezső* tanár előadja *Brahms* hegedűversenyét, első szám *Haydn* C-dúr szimfóniája.

**** Magyar énekesnő a külföldön.** A *mannheimi* udvari opera több esztendőre tagjait szerződtette *Décsy Laura* magyar származású énekművésznőt. *Décsy* kisasszony eddig a berlini *Theater des Westens* opera-ensemblejének volt tagja.

**** Előfizetési felhívás.** A Filharmóniai Társaság 50 éves jubileuma alkalmából Emékkönyvet ad ki. Az Emékkönyv, mely díszes kiállításban körübeült ötven képet közöl, tartalmazni fogja a Filharmóniai Társaság 50 éves történetét, gróf Apponyi Albinék ünnepi beszédét, melyet a díszgyűlésen fog elmondani, id. Abrányi Emil ez alkalomra írt Prologusát, a Filharmóniai Társaság működésére vonatkozó statisztikai adatokat, lapstromokat stb. Az Emékkönyv 1903. évi április hó végén jelenik meg vászond kötésben. Előfizetési ára példányonként 20 korona. Előfizéseket eloadog *Méry Béla* zeneműkereskedése (Andrássy-ut 12), ahová a gyűjtőveik is az előfizetési árakkal együtt beküldendők. Az előfizetéseket, megrendeléseket postai úton is eszközölhetők. Az Emékkönyv tiszta jövedelme a jubileumi költségek fedezésére szolgál.

**** Hangverseny.** A Magyar Tisztviselők Országos Egyesülete április 1-én, szerdán az egyesület dísztermeiben zenekari hangversenyt rendez.

SPORT

**** A nagy alagi akadályverseny.** *Alag* nagy napja holnap bizonyára ki fogja csábitani *Budapest* minden túrfutó agóját mert az 5000 méteres akadályverseny mindenkor olyan szenzáció, mely széles e monarchiában felkelti a sportmások érdeklődését. Ho'nap különben is a legkitűnőbb steplerek általán starthoz, körülbelül tizenegy, s így a látványosság is elsőrangú lesz. Indulók:

<i>Fakir</i>	lov.	Williamson
<i>Princess Flo</i>	"	Huxtable H.
<i>Flaggenschiff</i>	"	Hortuy Jenő
<i>Fuss</i>	"	Morton
<i>Häng di an</i>	"	Klein Gy.
<i>Vieliebchen</i>	"	Krause v.
<i>Tiamo</i>	"	Kapuscinek
<i>Mystery</i>	"	Rosak
<i>May be</i>	"	Sinn
<i>Badaconsy</i>	"	Maohan
<i>Parapluc</i>	"	Schejbal
	"	Bastian.

Flaggenschiff és *May be* megnyerték már egyszer ezt a versenyt, de az évek s a súlyviszonyok holnapra minden esélytől megfosztják őket. *Fuss*, *Badaconsy*, *Princess Flo* nem az a klasszis, mely a győzelem reményével indulhatna, *Häng di an* megépetést okozhat, míg *Fakir*, *Vieliebchen*, *Mystery* elsőrangú esélyiül indulnak. Első helyre *Fakir* jelöljük *Mystery* előtt. *Parapluc* és *Tiamo* is jól fognak futni.

A többi futamok kevésbé érdekesek lesznek.

Jelöltjeink:

- I. Táltán—Zsándr
- II. Ballettmód—Maga
- III. Fakir—Mystery
- IV. Medicus—Haladj
- V. Olga—Füles
- VI. Attila—Ikaros

Nyiltér.

Budapesti mechanikai
ZANDER-gyógyintézet
Múzeum-kürt 2. — Gyógy-gymnastika, orvosi massage. Forrási-, százev- és fenyfűróók. (Elgőrbülések, izületi és idegbántalmak, neurasthenia, álmatlanság, gyomorbélbajok, szívbetegek, elhízás stb. ellen).

Vételre keresek használt ponni-hintót és ponni-szerszámot (két lóra).
Cím: **„PONNI”** jelű a kiadóban.

Csász. és kir. szab.
Pick testvérek
főrészabók Budapest, V., Dorottya-u. 12., legujabb
angol ruhabérlet
magyar díszruhák műterme.

Mulábakat,
mükezeket amputáltak részére, müfűzőket ferdenévűsük részére, járó- és támpéceket, kezesség mellett logológusban készít
KELETI J. — orthopaediai műtőszéke
Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 17.
(Alapítottatott 1878.)
Legujabb képes árjegyzék (1903.) ingyen és bérmentve.

(Az e rovat alatt közöltékek sem tartalmát, sem alakját nem felelő a szerkesztőség)

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Tihanyi Irma a bíróság előtt.** *Sopronból* táviratozzák: *Tihanyi Irma* ellen a végtagyűlés április 25-én lesz a soproni törvényszék előtt.

§§ **A Jogállam jog- és államtudományi szemlének**, melyet *Edvi Idés* Károly főszerkesztése mellett dr. *Baumgarten* Nándor és dr. *Gyomai* Zsigmond ügyvédek szerkesztették, áprilisi füzeté nagyértékű és változatos tartalommal jelent meg. Dr. *Balogh* Jenő egyetemi tanár meglepetéggel megemlékezést írt *Tóth* Lőrincről. Dr. *Reichard* Zsigmond törvényszéki bíró tanulmánya a tervedés szabályozásáról figyelemmel van a most készülő törvénykönyvre. *Gaar* Vilmos törvényszéki bíró a köztudomárról ir érdekes értekezést. Dr. *Vasváry* Ferenc jogakadémiai tanár a jogvédelem szempontjából bírálja az új vándorlási törvényeket. Dr. *Weinmann* Fülöp királyi közjegyző, *Kiss* Géza és dr. *Heil* Fausztin közigazgatási bíró cikkei vannak az állandó rovatokban. Dr. *Fronageot* Henrik, a párisi Société de legislation comp. titkára nagy tanulmányt írt az 1902. évi francia törvényhozásról. *Gazdag* Döntvényár-meléklet zárja be a füzet. A Jogállam előfizetési ára egész évre 16 korona, 5 füzetre 8 korona, mely összeg a Jogállam kiadóhivatalába (Budapest, IV., Havas-utca 7.) küldendő.

TÁVIRATOK

Róma, április 1. A *Capitale* jelentése szerint az angol király április 27-én Rómába érkezik

A német nyelv erőszakolása.

Borossó, április 1. Az itteni hadieszt köte ékében a parancsnokság azt tapasztalta, hogy a legénység mind sürűbben beszél lengyelül s a német nyelvben nagyon csekély előmenetelt tanusit. Ennek következtében a hadieszt parancsnoka, a század meiningeni örökös herceg elrendelte, hogy a csapatoknál fokozottabb gondot tanítsák a német nyelvet s azokat a katonákat, akik nem mutatnak érdeklődést és készséget a tanulás iránt, azzal büntessék, hogy a kedvezményektől tőltsák el s szabadságban ne részesedjenek.

A karthauziak ellen.

Páris, április 1. A *Karthauziak* azt az értesítést kapták, hogy a kért engedélyt megtagadták tőlük. Ugyanígy értesített kapnak legközelebb a többi szerzetek is. A törvénynek a karthauziakra való alkalmazása azért történt meg olyan gyorsan, mert a *Karthauziak* nem intézkedtek Grand Chartreuse mellett lévő kórházuk kiürítésére. A grenoblei törvényszék már kinevezte a karthauziak vagyonának felszámolóját, aki biztosítani fogja a kórház fennmaradását.

A német hadsereg ünnepe.

Berlin, április 1. Gróf *Schlieffen* a vezérkar főnöke ma ünnepelte 50 éves szolgálati jubileumát. Az ünnepségen megjelent a császár is, aki *Waldersoo* tábornagy, továbbá az összes vezérkari tiszték és a század és bajor vezérkarok küldöttségei előtt beszédet intézett az ünnepelthez. Beszédében kiemelt gróf *Schlieffen* a hadsereg körül érdemeit és tudomására adta, hogy nagy kitüntetésben fogja részesíteni.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, április 1. (A Rudolft-sorsjegyek húzása.) A 30.000 koronás főnyeremény a 3924 sor 4 száma. A 6000 koronás második nyeremény a 2064 sor 47 száma. A 2400 koronás harmadik nyeremény a 8922 sor 25 száma esett.

New-York, április 1. (Terményárfé.) (Zárlat.)
Gyapot: New-Yorkban helyben 990 (9.95); áprilisa 9.80 (0—). Juniusra 9.47 (9.61). New-Orleansban helyben 9.9/4 (9.9/4). — *Petroleum:* Stand white New-Yorkban 8.35 (8.35). Stand white Philadelphiaiban 8.30 (8.30). Refined in Cases 10.50 (10.—). *Credit* Baianes at Oil City 1.50 (1.50). — *Zsír:* Westera steam 10.40 (10.40). Rohe és Brothers 10.55 (10.55). — *Tengeri irányzata* engedő. — Áprilisa — (54.1/2). — Májusra 51.— (51.1/4). — Juliusra 49.9/4 (49.9/4). — *Buza* irányzata szilárd. — Píros ószi helyben 79.9/4 (79.1/2). — Apr.—ra — (81.1/2). — Májusra 77.9/4 (77.1/2). — Juliusra 75.1/4 (75.1/4). — Szept.—re 73.9/4 (73.1/4). — *Gabona* szállítási díja Liverpoolba 1.4/2 (1.4/2). — *Kávé:* fair Rio 7. sz. 5.9/4 (5.9/4). — Áprilisa 4.05 (0.—). Juliusra 4.25 (4.20). — *Liszt:* Spring Wheat clears 3 — 3.10 (3.—3.10). *Cukor:* 8.9/16 (8.9/16). *Olaj:* 28.—29.50 (28.25—29.75). — *Bécs:* 14.75—15.— (14.75—15.—). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, április 1. (Terményárfé.) (Zárlat.)
Buza irányzata szilárd. — Máj.—ra 78.1/4 (72.9/4). — Juliusra 69.9/4 (69.9/4). — *Tengeri irányzata* engedő. — Apr.—ra 42.— (—). — *Zsír:* Máj.—ra 09.97. (10.02). Jul.—ra 09.80 (—). — *Szalonna* short clear 10.43 (10.42) — *Sertésbőr:* Juliusra 18.15 (18.—). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

Találkozás.

Sötét érzésekkel szívemben,
Bús felhővel az arcomon,
Fáradtan és kétségbeesve,
A rejtelet utcákat rovom.
Elmenekülni önmagamól,
Lelkemnek ez a vágya,
De óh, hiába!

Mint kísérte önmagamnak,
Imbolygok az utcákon át,
De im, valami földi angyal
Az éji csöndbe hangot ad.
E hangból édes balzsam árád
A szív minden sebére —
Meyek feljő...

Benyitok egy füstös szobába,
Vidám fiúk mulatsok ott,
Szilaj, duhaj, vad kacagásuk
Meg-megrázza az ablakot.
És mint egy gyöngye, karcsu rózsza
Kuszált bogács-halomban,
Egy lány van ottan.

Alakja lenge, rengve-ringó,
Olyan hajlékony, mint a nád,
Tekintete a férfi-szívet,
Mint forró napfény, járja át.
Szeretném arcomat befűzni
Gazdag hajszórózába,
De óh, hiába!

Óh, hogy szeretném megtagadni
Múltam összes ábrándjait,
Mintha e lángnál volna rejteve
A gyönyör, a tudás, a hit.
Kincsese, tüzes szívébe jutni,
Lelkemnek ez a vágya,
De óh, hiába!

Hamar megértém a szavából,
Hogy másé már az ő szíve,
Hogy e szépség fehér virágát
Más tűzi föl a keblére.
Kimegyek a fűlelt szobából
S széthull az álom álma
Az éjszakába.

Bródy Mihály.

† Megállás nélküli közlekedő vonatok. Angliában a *Great Western* vasuton naponként egy rendes express-vonat megy Londontól Exeterig, amely a két város közti háromszázöt kilométer utat megállás nélkül teszi meg három óra harmincöt perc alatt. Ezt a vonatot ebben a tekintetben a világrekord illeti meg, minthogy ennél hosszabb utat megállás nélkül más rendes vonat nem tesz meg a világon. Kivételes ese-

tekben ennél hosszabb futamok is voltak megállás nélkül. A napokban történt Angliában, hogy a London-North Western vasuton egy különvonat a négyszáznyolcvan kilométernyi utat Londonból Carlisleig megállás nélkül tette meg. Egy másik különvonat pedig, amely lord Dudleyt, az új ir alkirályt vitte Dublinba, négyszázhusz kilométer utat tett megállás nélkül.

† **Babonák a patikában.** A tudományos alapon készített medicinákhoz egy csomó érdekesség babona fűződik. A Gyógyszerészeti Értesítőben Kazay Endre összegyűjti a babonákat, amelyek közül itt adunk néhányat mutatónak:

Hydrargyrumot a nyakban levő kis zacskóban csaknem minden oláh leány visel, hogy hamarabb kerüljön fölkötő alá. A kénosót a szarvasmarha szarvába öntik egy furt lukon át, hogy megvédjék a marhát a rossz szellemek beolvasásától. A babonák másik nagy komponenduma a fűvek csodahatásához fűződik, melynek eredete Paracelsus pantheistionus bölcseleti pathológiájából — azonkívül az asztrológiából vezethető le. Paracelsus tanította, hogy az ember minden tagját archeusok kormányozzák s hogy maguk a gyógyszerek is szellemi hatóerőt — spirítust, quintesszencia — tartalmaznak. A kabbala pedig egyes bibliai szavak betűiből fűzött tudományos értelmeztet, hogy azokat egymás mellé rakva, új értelmüket magyarázgatja. Mikor Paracelsus hazánkat meglátogatta, olajkáros tótjainkkal is megismerkedett, akik főleg *oleum juniperi*vel kereskedtek. Paracelsus le is írja héber betűkkel az *oleum juniperi* kabbaláját, ami Veszprémi *Succinta medicorum* című művében olvasható. A felvidéki nép a gyomorgörcsöt Paracelsus felfogásával a Mádra-szellem tulajdonítja, ugyancsak a Mádra-szellem befolysa alatt hiszi a *mandragora* *of.* (Circó fűve) nevű növényt is, melynek kétágu gyökere emberi alakhoz hasonlítván, a babonás hiedelmeknek annál kedvezőbb tárgyává lett. A *mandragora* gyökerének birtokában a betegségekől védve van az ember, a nő termékenységétől áldja meg, szülését pedig megkönnyíti. A *mandragora* gyökerének kiásása azonban nem könnyű dolog, mert a kétékelű elől a mádra-szellem elrejté azt. Egy másik csodás füve a babonának az igazi vasfű (*verbena officinalis*), melynek birtokosa képes akármiy zárat pusztá érintésével felnyitni. Eme hitet magam láttam nyilvánulni, midőn egyik élecsapott laboránsunk Nagybanján új gazdájánál, egy vendéglősnél, hosszabb ideig el-eiteltajdonított egyetmást anélkül, hogy észrevették volna. Mikor kitudódtak manipulációját, egész megyőződéssel magyarázatták egymásnak az érdeklődők, hogy nem csoda, hisz a patikából igazi vasfűvet szerzett magának, amelylyel a záratat kinyitotta. — A paraszti meg nem ütne a szarvasmarhát a *Viburnum opulus* vesszőjével, mert akkor vért ad tej helyett. — A *belladonna* gyökere a boroshordó alá téve, a bor minőségét befolyásolja. *Pimpinella saxifraga*: meghozza az anya

fejét, ha a gyökérdarabokat kis zacskóban kebelén viseli. A foglajás számtalan medicinája közül *Hyoscyamus*-maggal füstölve a fájós fogat, kiesik belőle a pordró, hasonló hatása a galagonya levele is. Ez utóbbit kártyavető cigányasszonyok a kártyára bintik, ez, amint ők mondják, elősegíti a jövőndő megtudását. Foglajástól jó a villámütötte fának lorgácsa is, azonkívül elégetett papíros hamuja is. Ha a gyermek fejét oly fa kérgének fűzével mossák meg, amely írá rajzó méhek szálltak, a gyermek okos lesz. Nem mulasztaná el az oláh paraszt, hogy újonnan épülő házának talpaját alá bodzafát tegyen, hogy megóvja a tüztől és villámtól. A *sempervivum tolorum* szintén megóvja a házat a villámtól. Hasonlóképpen érvször a villám locsapásának elhárítására, ha égbáborukor szentelt barkát dobunk a tűzbe. Egyébként a szentelt barka rügyei lenyelve, meggyógyítanak a torokfájástól. Láttam is egy torokgyulladásost, aki éppen a lenyeldeselt szentelt barkától lett beteg...

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

A fővárosi kölcson konverziója. A székesfővárosi huszonöt millió forintos négy és félszázalékos kötvények tulajdonosai közül az összes budapesti kicserélési helyeken, nevezetesen a székesfővárosi központi pénztárnál a központi városánál, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesületnél, a Magyar Jelzálog-Hitelbanknál, a Hazai Bank Részvénytársaságánál és a Magyar Agrár- és Járadekbanknál már számosan bejelentették négy és félszázalékos kötvényeiknek új négyyszázalékos kötvényekre leendő kicserélését s mint Bécsből és Prágából jelentik, az ottani kicserélési helyek is mindjárt az első napon igen nagy mértékben el voltak foglalva. A közönség nyilván felismeri azokat a nagy előnyöket, amelyekkel ez a kicserélés jár, mivel az új négyyszázalékos kötvények nemcsak teljesen adó-, bélyeg- és illetékmentesek, hanem a törvényhozás részéről óvadékképes, árvapénzek elhelyezésére is alkalmas értékpapirokka fognak nyilvánítani és ezenfelül 97,50 arfolyam mellett négy százalékos meghaladó, biztos kamatozást nyújtanak; felismerték azt a nagy előnyt is, amely a tulajdonos részére abból származik, hogy e kölcsönben felmondása vagy nagybörmértvű kisorsolása 1905-ig ki van zárva. Mivel a négy és félszázalékos kötvények a szeptember hó 30-ig járó kamatokkal együtt 206 K. 75 fillérel váltatlan be, az új négyyszázalékos kötvények pedig, ugyancsak a szeptember 30-ig járó kamatokkal csupán 201 K.-val számíttanak, a kicserélésnél kötvényenként 5 K. 75 fillér tökémegetkarítás mutatkozik, úgy, hogy már 40 kicserelt

REGÉNY

AZ ÚJ MAGDOLNA

— REGÉNY —

Írta: WILKIE COLLINS

(57)

— Olvassa el még egyszer lady Janet levelet, — válaszolt Julian. — Megmondja az világosan, hogy önnek nem kell félnie Horace-szal való legközelebbi találkozásától. Ha vannak szavak, amelyek valamit kifejeznek, úgy ezek olyanok. Kifejezik azt, hogy Horace nem fogja igénybe venni azt a bizalmat, amelyet ön megígért neki. De mily körülmények közt állhat el attól? Csak akkor, ha ön megszűnt életének legelső és legfőbb érdeke lenni.

Mercy szilárd maradt.

— Ön megbántja lady Janetet, — mondá, Julian szomorúan mosolygott.

— Próbálja meg, — válaszolta, — lady Janet álláspontjából tekinteni a dolgot. Hát azt hiszi ön, hogy a lady a viszony felbontásában olyasvalamit lát, ami önre nézve megszégyenítő? Kezdekem érte, hogy ő azt hiszi, hogy önnek ezzel jó szolgálatot tesz. Bizonyos értelemben az is volna, megkímélte önt egy lealzó vallomás megszégyenítő voltától és talán még rosszabból, — hogy az a férfi, akit ön szeret, szemébe mondja önnek a szakítást. Nézetem szerint a dolog már eldőlt. Vannak okaim, amelyek hinnen engedni, hogy némén sokkal könnyebben elérni szándékát, semmint gondolta. Horace jelleme segítségére lesz.

Mercy lelke önkéntelenül a fiatal lelkész felé hajlott.

— Mit ért ön Horace jellemével? — faggatta a leány.

— Éppen hozzám kell e kérdést intéznie? — mondá Julian, kissé tovább húzódvá.

— Igen, önhöz.

— Én pedig, amikor Horace jelleméről beszéltek, arra a méltatlan bizalmatlanságra gondoltok, amelylyel ő ön iránt érzett részvétemet nézi.

Mercy azonnal megértette Juliant; sőt bensőleg csudálta finom tapintatát, amely gondolatait e szavakra öltöztette. Senki nem iparkodott volna őt annyira kímélni; mindenki nyíltan megmondotta volna: „Horace féltékenykedik reám.”

Julian nem várta be a választ. Tapintatosan folytatta:

— Éppen az említett okból könnyű lesz Horace-t oly cselekedetre ingerelni, amelyet nyugodt pillanatokban sohasem követett volna el. Még az előbb, amikor a komorna itt volt, elhatároztam, — az ön kedvéért, hogy visszavonulok megjelenése elől. Most, amikor tudom, hogy az én nevem is említve van ez ügyben és bent civódásra nyújtott alkalmat, érzem, — ismét az ön kedvéért — hogy mennyire szükséges, hogy szemtől-szembe álljak Horace-al és kodályével, míg mielőtt ön látja őt. Engedje meg, hogy — ha lehet — elkészítem őt arra, hogy ellenem érzett minden harag nélkül hallgassa meg önt. Nagyon kérem, ha Horace visszatér ide, menjen csekély pillanatra a szomszéd szobába.

Mercy bátorsága nőtt a veszély láttára. Nem akarta a két férfit magukra hagyni.

— Ne higgye, hogy érzéketlen vagyok az ön nagylelkűségével szemben. Ha magaráhagynám Horace-szal, sértegetésnek tenném ki önt; és azt nem fogom engodni soha. Mért kételkedik ön visszatérésében?

— Hosszu elmaradása miatt, — válaszolt. — Azt hiszem, a házasságnak vége. Talán ő is úgy megy el, mint ahogy Grace Rosebery elment. Talán sohasem fogja őt többé látni.

Alig hangzott el ez a vélemény, kinyílt az ajtó; maga az érkező cáfolta meg Juliant. Horace nyitotta ki a könyvtárszoba ajtaját.

Husadik fejezet.

A vallomás.

Horace megállt az ajtóban. Első tekintete Mereyre, — a másik Julianra esett.

— Tudtam! — mondá göröcső nyugalommal. — Ha lady Janet ráállt volna a fogadásra, most pár font volna a zsebemben. — Julianhoz közeledett; miközben a guny hirtelen sötét haraggá fajult.

— Akarja tudni, miről volt a fogadásnál szó.

— Jobb szeretném, ha e nő jelenlétében kissé uralkodni tudna magán, — válaszolt Julian nyugodtan.

— Kétszáz fontot kínáltam lady Janetnek egy ellen, — folytató Horace, — hogy önt itt találom majd, hogy hátam mögött udvarolgasson miss Roseberrynek.

Mercy közelépett, még mielőtt Julian valamit válaszolhatott volna.

— Ha másképp, mint sértegető hangon, nem tud beszélni, — szólt Mercy, — úgy kérem, egyáltalán ne is beszéljen mr. Julian Gray-jal.

Horace gunyos tisztelgés közt meghajolt jegyese előtt.

— Kérem, legyen nyugodt, szavam köd, hogy mindkettejük iránt a legnagyobb illendőséget fogom tanusítani — mondá. — Lady Janet addig nem engedett el, míg meg nem ígérté neki, hogy önnel szemben a legnagyobb udvariassággal leszok. Mit tehetek mást? Mind a ketten, akikkel beszélni való vagyok, oly személyek, akiknek előjoguk van — az egyik lelkész, a másik nő. A lelkész megvédi állása, a nő neme. Mind a ketten előnyben vannak fölöttem és ezt tudják. Kérem bocsásanak meg, ha ez előjogokról megfeledkeztem volna.

— Ön ennél többről feledkezett meg, — mondá Julian. — Ön elfelejtette, hogy ön születésénél fogva nem ember, állásánál fogva gentleman. Ami engem illet, nem kívánom, hogy észbe jusson állásom, — senkinek sem szoktam lelkesítő állásomat eléjétolni — de ne feledkezzék meg ön származásáról, társadalmi

kőtvényről egy-egy új, négy százalékos kötvény jelentkezik megalkarilásuként.

A közönségnek érdekében áll tehát, hogy a székesfőváros a kedvező kicserélési ajánlatával minél nagyobb mértékben éljön. A székesfővárosra magára az a kérdés, vajjon a tulajdonosok mind élelnek-e joggal, anyagi tekintetben szerepet nem játszhattik, mert, amint már jelentettük, az új négy százalékos kötvényeknek a két első helyen nevezett székesfővárosi pénzintézet részéről a kibocsátási árfolyamon való átvétele immár biztosítva van; mindennek dacára a kicserélési ajánlatnak a közönség részéről való tömeges elfogadása, mint a székesfőváros megszilárdult hitelének tanujale, csak elégtétellel üdvözölhető.

A szénkérdésről. A világgazdaság legnagyobb kéréséről, a szénről és a szénrel kapcsolatos jelentős kérdésekről kiváló esszét ír dr. Balkay Béla. Az értékes munka a Közgazdasági Szemle külön lenyomataképp-n jelent meg. A szerző, aki a magyar bányajog önálló és nagy tudású művelője, e mostani munkájában a szén gazdasági vonatkozásait statisztikai adatokkal világítja meg, figyelemmel van a világgazdaság konjunktúráinak Magyarországra irányuló hatására és a hazai szénbányászat állapotához mérte fejtegetéseit. Az új bányatörvény szempontjából — de lege ferenda — a munka irányításra hivatott és minden tekintetben méltó a szakkörök érdeklődésére.

A Lípótvárosi Bank M. Sz. múlt hó 29-ikén Mezei Gyula elnöklété alatt rendkívüli közgyűlést tartott, melyben az elnök bejelentette, hogy a bank ezen a nyílt számlakövetelési lezármóltását fokozatosan fogja kultiválni és ezzel kapcsolatosan szükségessé vált az alapszabály némi módosítása. A közgyűlés az alapszabály módosítását egyhangulag tudomásul vette és az igazgatóságba Kanitz Géza urat, a Kanitz Ignác és fia cég bettárgját, a felügyelő-bizottságba Eppinger Károly urat, az Eppinger Lázár és fia cég bettárgját választotta meg.

Utmutató a gazdasági tudósítók számára. A földmivelségi kormány évek óta részletes utmutatót készít a gazdasági tudósítók számára, melyben a teendőkre nézve mindenben tájékozást nyerne. Használhatják ezt a könyvet minden gazda és a mezőgazdasági közigazgatással foglalkozók bármelyike. Csupán a mű első része speciális, a gazdasági tudósítók tenneivalóknak előírása. A könyv többi része már minden gazdát érdekel. Darányi Ignác földmivelségi miniszter a mű előszavában lelkes szóval hívja fel a gazdasági tudósítókra a további munkára, a mezőgazdasági előrevitele érdekében folytatól munkájában őket ernyedetlen munkatársainak tekintni. Az elismerő szó és a fűhívas bizonyonyul visszhangra talál.

Sorsolás. A tiszaszegei m. kir. nyereményközlés sorsjegyeinek 56-ik kisorsolása ma délieltől 10 órakor ment végbe a kir. lottóüvedéki igazgatóság helyiségében. Kihuzatolt a következő 36 sorszám: 103 110 205 768 762 841 842 907 985 1349 1463 1509 1657 1747 1796 2018 2082 2191 2380 2394 2449 2565 2568 2659 3035 3053 3086 3386 3361 3471 3847 3958 3989 4029 4114 és 4211. A nyereményzásban kihuzatoltak: 103 110 205 768 762 841 842 907 985 1349 1463 1509 1657 1747 1796 2018 2082 2191 2380 2394 2449 2565 2568 2659 3035 3053 3086 3386 3361 3471 3847 3958 3989 4029 4114 és 4211. A nyereményzásban kihuzatoltak: 103 110 205 768 762 841 842 907 985 1349 1463 1509 1657 1747 1796 2018 2082 2191 2380 2394 2449 2565 2568 2659 3035 3053 3086 3386 3361 3471 3847 3958 3989 4029 4114 és 4211.

helyzetéről. Elég, hogy ön egy régi barátját, aki sohasem volt hűtlen se az ön iránt, se a maga iránt tartozó kötelességhez, kegyetlenül és igazságtalanul meggyanúsítja. De még méltatlanabb önöz, hogy ön ily gyanut ama nő előtt nyilvánít, aki iránt saját választása folytán kettős tiszteltetl tartozik.

Julian elhaltgatott. Egy pillanatil a két férfi egymásra nézett.

Mercy látta szemben állva e két férfit és nem tudott ellentállni annak, hogy összehasonlítást tergyen Julian férfias ereje és méltósága és Horace nőies ingerültsége és gyanakodó természeté közt. Még egy utolsó meleg érzés volt benne jegyese iránt és ez arra indította, hogy Horacet szétválaszsa Juliántól, még mielőtt az teljesen elveszti nála tiszteltetét a Juliannal való ellentét folytán.

— En rendelkezésre állok, — szóll a leány Horacehoz, — de mielőtt velem beszélne, várja be, mig egyedül leszünk.

— Természetesen, — válaszolt Horace gnyagos mosolylyal, — ha mr. Julian Gray beleegyezését adja.

Mercy Julian felé fordult; tekintete világosan mondotta: Szánakozzék mind a kettőnkön és hagyjon el bennünket.

— Akarja, hogy elmenjek? — kérdé.

— Csatlója még ezt az egyet mindahhoz a jéhoz, amit irántam tanusított, — válaszolt Mercy. — Várjon reám abban a szobában.

Az ajtó felé mutatott, amely a szoba felé nyílt.

Julian még habozott. — Igérje meg, hogy azonnal tudatni fogja velem, ha szüksége lesz reám, — mondá Julian. — Igen, igen!

Mercy utána ment a távozónak és hirtelen odasugta neki: — Hagyja nyitva az ajtót!

(Folytatása következik.)

tott a lőnyeremény 180.000 koronával 1509 sorszám 36 nyerőszámmal. 2000—2000 koronát nyertek: sorszám 103 nysz. 69 2568—100 3086—61 3336—69 8857—98. A fenti 36 sorszám 8bbit, tehát összesen 3594 nyerőszámmal egyenkint 240 koronát nyerne.

A Dunagőzhajózási Társaság forgalma. Az első cs. kir. szab. Dunagőzhajózási Társaság közli, hogy Budapestre Bécsbe április 1-én. Bécsből Budapestre április 3-ikán indul az első, naponkint közlekedő személyszállító hajó. E hajóknak minden kedden, csütörtökön és szombaton csatlakozásuk van a Budapestre este 10 órakor Galacra induló személyszállító hajóhoz. A Budapest—Zimony—Belgrad—Orsova—Galac közötti személyszállító hajójáratok már megkezdődtek. Menetrendpályányok a lorgalmi igazgatóságnál díjtalanul kaphatók.

Első Leánykiképzési Egylet m. sz. Folyó évi március hóban 1119 jutalék rész irattalott be és nászjutalékok fejében 56.014 korona 15 fillér fizetett ki. 1903. január 1-től március hó 1-ig beirt összes jutalékok száma 3295 és kifizetett nászjutalékok összege 167.005 korona 85 fillér.

Sértéskonvenczió. (A székesfővárosi sértés-vásár és közbiztonsági intézősége.) Április 1-jén. Főhajtás: Zsirterés, ugymint Öreg I. rendű 350 kilogramm felül — darab, II. rendű 280—350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogramm felül — darab, közép 220—300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Husserterés ugymint: nehéz 300 kilogramm felül — darab, könnyű 250—300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Főhajtás összege 648 darab. Előző napi maradvány 139 darab, összesen 773 darab. Eladatott 487 db. Maradvány 335 db. A vásár irányzata közepes. Az árak havatoltak. — Következő árak jegyzeteltek: Zsirterés: Öreg I. r. 350 kgr.-on felül 106—112 fillérig, II. rendű 280—350 kilogramm 100—106 fillérig, selejtelt 100—104 fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogramm felül 112—116 fillérig, fiatal közép 220—300 kilogramm 104—116 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 100—106 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig, Husserterés: Nehéz 300 kilogramm felül — fillérig, könnyű 140—300 kilogramm — fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, élosulyban.

A budapesti gabonatozsde.

Budapest, április 1.

Elég jó kínálat és jobb vételkedv mellett kész-buza csöndes irányzatú volt és a forgalomba került 27.000 mm. változatlan áron kelt el. Rozs szintén változatlan. A többi cikkeken gyöngye a forgalom.

Eladatott:

Buza. Tiszavidéki: 100 mm. 83 k. 8 K. 07 1/2 f., 100 mm. 82 k. 8 K. 05 f., 400 mm. 81 k. 8 K. f., 200 mm. 81 k. 8 K. — f., 100 mm. 81 k. 8 K. — f., 200 mm. 80 k. 8 K. — f., 100 mm. 80 k. 8 K. — f., 100 mm. 77 1/2 k. 7 K. 55 f. felső. Szarvasi: 2000 mm. 80 5 k. 8 K. 02 1/2 f., 1000 mm. 80 5 k. 8 K. 02 1/2 f. Hódmezővásárhelyi: 2150 mm. 80 k. 7 K. 85 f. Fejérmeyei: 100 mm. 77 k. 7 K. 55 f., 1150 mm. 76 5 k. 7 K. 55 f. kev. Pestmegyei: 100 mm. 81 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 81 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 80 5 k. 7 K. 90 f., 150 mm. 80 5 k. 7 K. 85 f., 200 mm. 80 k. 7 K. 80 f., 570 mm. 80 k. 7 K. 65 f. sarga. Felsőmagyarországi: 300 mm. 78 k. 7 K. 55 f., 1200 mm. 76 4 k. 7 K. 40 f. Bácsági: 1550 mm. 79 5 k. 7 K. 67 1/2 f., 1450 mm. 76 5 k. 6 K. 67 1/2 f. Adai: 1870 mm. 79 k. 7 K. 60 f. Szivőzei: 1500 mm. 76 8 k. 7 K. 62 1/2 f. O-Bessai: 2000 mm. 77 4 k. 7 K. 80 f. Törökbecsei: 1200 mm. 79 k. 7 K. 56 1/2 f., 500 mm. 76 k. 7 K. 56 1/2 f. Marosi: 3150 mm. 78 k. 7 K. 50 f. Becskereki: 2000 mm. 77 k. 7 K. 50 f. Bacsai: 150 mm. 76 k. 7 K. 82 1/2 f. Fancsovai: 1260 mm. 77 k. 7 K. 27 1/2 f. Mind három hónapra. Rozs: 500 mm. 6 K. 60 f., 100 mm. 6 K. 60 f. paritásra. Arpa: 100 mm. 6 K. — f., 100 mm. 5 K. 90 f. Zab: 100 mm. 6 K. 35 f., 100 mm. 6 K. 25 f., 100 mm. 6 K. 12 1/2 f., 100 mm. 6 K. 10 f., 100 mm. 6 K. 05 f.

Késpénzfizetés mellett.

A készrú hivatalsal jegyzése a budapesti árú-és értéktőzsde s-okásai szerint késpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenkint és kilogrammonként.

Table with columns: B u z a, Kilo, % Kilogramm ára, Kilo, % Kilogramm ára. Rows include Tiszavidéki, Fejérmeyei, Pestvidéki, Bácsági, Székelyi.

Table with columns: Egyéb gabonafajták, Kilo, % Kilogramm ára. Rows include Rozs, Arpa, Zab, Tengeri, Repce, Köles.

A határidőzsetet folyamán a következő költségek történtek:

Table with columns: Month, Buza, Price range. Rows include Áprilisi buza 1903., Májusi buza 1903., Októberi buza 1903., etc.

Déli egy óraker a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Table with columns: Month, Buza, Price range. Rows include Áprilisi buza 1903., Májusi buza 1903., Októberi buza 1903., etc.

Délután fél 5 óraker zárul:

Table with columns: Month, Buza, Price range. Rows include Áprilisi buza 1903., Májusi buza 1903., Októberi buza 1903., etc.

A budapesti értéktőzsde.

A mai tőzsde nyugodt forgalom mellett szilárd irányzattal zárult.

Előtőzsde. Osztrák Hitelrészvény 689.75—691.—, Magyar Hitelrészvény 750.75—750.50. Rimaurányi 487.75—488.—. Osztrák-Magyar Államvasuti részvény 694.50—695.50 korona.

A déli tőzsde: Osztrák Hitelrészvény 690.— 683.75. Leszámítoló-bank 464.—, Jelzálogbank 528.—, Rimaurányi 487.50—487.75, Osztrák-Magyar Államvasut 694.10—694.75. Déli vasut 47.— korona.

A prémium-üzletben díjbotosításokért fizettek: Osztrák hitelrészvényekért holnapra 4—5 koronát, 8 napra 10—12 koronát, április; hó végére 19—21 koronát.

4 óraker zárul: Osztrák Hitelrészvény 689.25. Magyar hitelrészvény 735.—, Leszámítolóbank részvény 464.—, Rimaurányi vasuti részvény 487.—, Osztrák-magyar államvasuti részvény 693.70. Közúti vasut részvény 618.—, Városi Vilamos Vasut részvény 316.— korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonszerű hangulatnak megfelelően alakult az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 45.—55.— korona, vörös aprószemű 54.—60.— korona, vörös erélyi — korona, vörös búnsági — korona, középszemű 62.—64.— korona, nagyszemű 65.—70.—, korona. Disznószar: budapesti 79.—79.50 korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszeriartott vidéki — korona, városi 4 darabos 67.—67.50, korona. 8 darabos 70.—70.50 korona, üstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 13.—13.25 korona. 120 darabos — korona. 100 darabos 13.75—14.— korona. 85 darabos 15.50—15.75 korona. szonaliszálitásra. Szerbiai szokás szerinti minőség 11.75—12.— korona. 100 darabos 12.50—12.75 korona. 85 darabos 15.—15.75 korona. Szilvai: slavoniai 15.50—16.— korona, szerbiai 13.50—14.— korona, azonnal való szállitásra.

A bécsi gabonatozsde.

Bécs, április 1. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) A határidőtőzsdén kötetelt: buza tavaszra 7.43—7.51, rozs tavaszra 6.84—6.86, zab tavaszra 6.17—6.18 korona.

Zárilakor maradt: zab tavaszra 6.86—6.88 koronán. Egyébként változatlan.

A bécsi értéktőzsde.

A mai előtőzsde a macedoniai riasztó hírek hatására alatt nagyon tartózkodó volt, de az árfolyamok színvonalukat a mély üzletcsönd dacára megtartották. Adria-részvények és 3% os Déli vasut-elsőbbesgek emelkedtek. A bányapapirokat elhanyagolták. Járadékokban és valutákban nem volt üzlet.

A déli tőzsde nyomasztó üzleti csöndben, kissé gyöngült árfolyamokkal nyílt meg. A további forgalomban a vezető kulissza-papírok lényegesen nem változtak.

Zárilak nyugodt.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Csütörtök, 1903. április hó 2-án.

Stoll Gizella k. a. vendégfellépével.

Lohengrin.

Regényes opera 3 felvonásban. Irta és zenéjét szerezte Wagner Richard. Fordították Böhm Gusztáv és Ormay Ferenc.

Személyek:

I. Henrik	Szendrői	A király hír.	Várady
Lohengrin	Bochniesek	1)	Dalnoki
Brabant	Stoll G.	2)	Kiss
Gottfried h. Balogh		3)	Szemero
Telramund Mihály		4)	Kárpát
Ortrud, neje Berts			

Vezdte 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. április hó 2-án.

Lady Windermere legyezője.

Színmű 4 felvonásban. Irta Wilde Oszkar. Fordította Moly Tamás.

Személyek:

Windermere	Mihályfi	Mrs Cowper	Tuboly
Windermere nő	Hegyesi	Mrs Eryuno	Jászai
Berweck	Helvey	Augustus	Gál
Lady Agatha	Paulay E.	Darlington	Császár
Fylmdale	Szaecsvayné	Dumby	Horváth
Stutfield	Mészlyni	Graham	Dezso

Vezdte 7 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. április hó 2-án.

Mici hercegnő.

Bohózat 5 felvonásban. Irta Feydeau Georges. Fordította Heltai Jenő.

Személyek:

Szergiusz	Tanay	Arnold	Góth
Pecsenyev	Hegedüs	Mocsapov	Balassa
Chandel	Tapolcazi	Chopinot	Bárdi
Szlovicin	Fenyvesy	Kirschbaum	Gyöző
Igazgató	Szerényi	A hercegnő	Vársányi
Chauvel	Vendrey	Sabine	Nógrádi

Vezdte 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. április hó 2-án.

Bob herceg.

Regényes nagy operett 3 felvonásban. Irta Martos Ferenc és Bakonyi Károly. Zenéjét szék. Huszka J.

Személyek:

A királynő	Kraecányi	Táncestér	Ujvári
György, fia	Fedák Sári	Tom bátya	Szerdahelyi
Viktória	Dóry M.	Annie, lánya	Harmath
Lancaster	Raskó	Plumpudding	Nyárai
Pompinus	Kovács M.	Gipsy	Szabó
Hopmester	Solymosi	Pickvick	Németh

Vezdte 7 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. április hó 2-án.

Délután 3 órakor mérsékelt helyekkel.

Nőemancipáció.

Énekes bohóság 3 felvonásban. Irta Szigeti József. Zenéjét szerezte Serly Lajos.

Személyek:

Bátori Mihály	Szilágyi	Keilinger	Sziklai
Gerőfi János	Mátrai	Verebes	Delli
Flóra	Pálmay	Csonka	Giréthy
Zarándiné	Lubrinicz	Dengelegi	Sziklainé
Árpád	Ráthonyi	Lidi	Tomesányi
Kaczér Tamás	Faragó	Boriska	Kornai

Vezdte 7 1/2 órakor.

Niniss.

Énekes bohóság 3 felvonásban. Irta Hennequin és Millaud. Fordította Csepregy Ferenc.

Személyek:

Korniszky	Faragó	Narcisz	Delly
Niniss	Pálmay	Vadász	Szabó
Gregoire	Giréthy	Amanda	Abelovszky
Anatol	Ráthonyi	Silleryné	Sziklainé
Desablette	Giréthy	Georgine	Abelovszky
Dupiton	Mátrai		

Vezdte 7 1/2 órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1903. április hó 2-án.

Egyiptom.

Irta Ráth István. Vezdte 7 1/2 órakor.

Kitünő balatonmelléki asztali bort

ajánl: **Szimon István V., Váci-körút 12.** Fűző üdvek. **V. Váci-körút 60. és VI. Teréz-körút 35.** 1 liter voltól 45 krajczár. — 10 liter voltól 4 forint. Az üdvek 10 krajczárjával számíthatnak és ugyanazon áron vevőknek vissza. Hamisítatlan tiszt minőségű kezeséget vállalok.

Színházak heti műsora.

	M. kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
Péntek	Nincs előadás	A regényesek	Mici hercegnő	Bob herceg	A szobaleány
Szombat	Don Juan	A regényesek	Mici hercegnő	Bob herceg	A szobaleány
d. n. Vasárnap este		A vasgyáros	Kéz kezét mos	Éjjel az erdőn	A bajusz
	Észak csillaga	A regényesek	Mici hercegnő	Bob herceg	A szobaleány

FŐVÁROSI ORFEUM

Waldmann Imre igazgató

Nagyasszony utca 17.

Eredeti

Cake-Walk

bemutatója a hírneves

The Florida Cresle Girls

amerikai tánc-csoport és

12 új varieté szám

továbbá esti 1/29 órakor „INDRA.”

A téliherben reggel 5 óráig Városi Elek orgányzenekara hangversenyes.

„Hattyudalok” Dankó Pista utolsó gondolatai.

15 eredeti dal egy füzetben. Ára netto 4 korona. Megjelent és kapható:

SCHUNDA V. JÓZSEF

cs. és kir. udv. szállító, hangszergyáros és zenemű-kereskedőnél.

Budapest, IV. ker., Magyar-utca 18. sz.

Országos Női Gyorsíróegyesület

gyorsírni és gépirási szakiskola

VII. Kazinczy-utca 3. szám, 1. emelet.

Magyar és német levélezés, vitagyorsírás és az összes rendszere írógépekkel tanfolyamok.

Jelentkezéseket naponta 2-7 órák között.

Kaiser Bizottság az egyesület élnöke fogad el.

Millstatt tó-fürdő Karintiában,

egy órányira kecsin a Dráva melletti Spital állomástól, most már ugyanolyan az ország legkedveltebb nyári üdülőhelyek egyikévé lett. 2 órával, egy hidegvizgyógyintézet, gyógyforrás, naponként 2 szori postasoportok, távirányítók, igen egészséges, enyhén és emellett még sem meleg éghajlat, forrás, szép sétányok, árnyékos park és tópartok, hogy nyáron kellemes levegőt, viláms világot, remek kirándulások a környék szőlő, gőzalkákkal vagy kecsin, igen jó és olcsó vendéglő, valamint magánlakások saját konyha vezetéssel. Hideg tó- és meleg kádforrások, vasoldó, szőlő- és vitorlás sport. Felvidéki állami gyógyintézet.

Millstatt község előjárósága.

Mirtus-Crème

törv. védve, az angol kiállításban nagy aranyéremmel kitüntetve, szepő, májfolt, bőrhámás, pörpénés, miltuszter ellen, bőrinomító, szépsítő, a ráncokat elsimítja. Kis tégely 1 kor., nagy tégely 2 kor. (Hossz Mirtus-szappan 80 fillér, Mirtus-puder 1 korona). Mirtus-fehérítő barna bőr és arc ellen a legbiztosabb szer ára 4 korona.

Apostol gyógyszerár, Budapest, József-körút 64.

Tulhalmozott raktár miatt

ajánlok kész urihintő a legolcsóbb árak mellett, még részletfizetésre is.

Bogdán József kecsigyáros.

Főraktár: Budapest, VII., Múzeum-körút 10. II. udvar a Nemzeti Színház oldalán. Gyár: I. ker., Péter-utca 10. szám.

Kéz gyászkesztről készült árjegyzék. Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Burberry-

Raglan 42.—K., Ulster 36.—K., vadászöltöny 36.—K., női gallér 52.—K., vízmentes, tollkőnnny. Egyedüli elárultás Rothberger Jakab cs. és kir. udv. szállítónál, Budapest, Váci-utca 6.

ÉNZT

SORSJEGYEKRE az ERTEKPAPIROKRA

(visszatérhető teljes szerinti kisebb részletekben is) bármily összegot igen olcsón ad

Kövér Armin bank-és váltó-tulajtos ügyvezetés. (Céltárs IV. L. F. Kereskedelmi és Gróf Csizrák-palota)

Nagy Magyarország

A magyar történet jövő százada

Irta HOITSY PÁL

Ára 1 kor. 60 fillér.

A magyar imperializmus tudomány kifejtése.

Személyes írtmány-bibliográfia, politikai tanulmány.

FŐBB FEJEZETEI: Magyarország régi lakóinak története és a történeti levezetők igazságok. Az előadott történeti tények okai.

A megállapított okok hatása a jövőben. A hódítás könyvszere.

A hódító politika akadályai és feltételei. Miként segíthető elő a természetes fejlődés.

LAPSZEMLE: I chetlen egyszerűbb, keresetlen, higgadtabb szavakkal nagy, igaz, vérfürdő dolgokról beszélni.

Hátasak vagyunk Hoitsy Pálnak a könyvet, mert reménytelten megérti, munkánkra megér, megacéloz bennünket.

Budapesti Hirlap. Vajha olvasni el sokan, nagyon sokan ezt az érdekes, okos, lelkes, bájos könyvet. És szívjuk magunkba azt a realitást, amelyet ez a tudós címe egy sok ezeres mult szemlelettel kiváltott. Szeretettel és bódulattal olvassuk a könyvet.

Hoitsy könyve a magyar faj történelmi számára az irány megjelölése, tartalomal való elütés — jövőre időre.

Magyarors.

Megrendelhető minden könyveskereskedésben. Kiadta Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedése Budapest, Andrássy ut 21.

AGI sarok-védő,

mely minden cipősarokot megőv az elkopástól, illetve mindig megtartja azt eredeti formában.

Minden nálam vásárló egy ilyen sarokvédőhöz ingyen jut melyet kívánatra a sarokra erősítek, szintegy egy doboz „AGI kenőcs”, mely a bőrt a repedéstől megővja, rendes használat mellett 1 évi írásbeli jótállást vállalok. Mindenki tegyen egy próbarendelést, ne mulasztza el a kínálkozó alkalmat, a ki szép, formás és kitűnő cipőhöz olcsón akar jutni. Gyár saját házában.

Cipőárjegyzék, a legújabb divatu ábrákkal kívánatra ingyen és bérmentve. Divatszinek egy árban, legkisebettebb szürke sarvaszbőrök. Mértéknek a láb körvonalá papírrajza rajzolva elegendő.

Férfi-cipők: Borjúbőr engos v. fűzős, erős kivitel 3.— Borjúbőr betétes, engos v. fűzős — 3.50 Lakk szalon v. svoró, engos v. fűzős 4.50 Derby-fazon, box, svoró v. lakk — 4.90 Dongola vagy szarvasbőr, könnyű, fűzős — 4.90 jós lábra Kátónakacsos 3.50, tűző cipő, sima 4.— Tűző cipő, feketé v. sárga, elől eng 1.30 1000 pár barna lakkbetétes gyermekcipő — 1.50

Női-cipők: Fényes zerge betétes, engos v. fűzős 2.— Erős zerge- vagy csukóbból — 2.50 Boxbőr, svoró vagy dongola, engos v. fűzős — 3.50 Lasting rozetta 2.—, eng. szarvasbőr 3.50 Fényes zerge gomboscipő — 3.40 Szarvasbőr, szürke vagy lakk spangul 1.80 Kötőcipő, 1.30, vitorlavászon házi-cipő — 1.30 Lakk kivágott vagy sárga kivágott — 1.50

Nemetsző árnt kieserélek vagy a pénzt visszaadom.

Agulár Dávid

Budapest, VII., Erzsébet-körút 67. sz.

SORSJEGYEKRE

ES ERTEKPAPIROKRA LEGMAGASABB PÉNZ KÖLCSÖN

Teljes szerinti visszatérhető olcsó kamat mellett SZALAI és Tsa bankházánál

Budapest, Erzsébet-körút 12. Dohány-u. sarok Elallogított sorsjegyeket is kiváltani és azokra nagyobb kölcsönt adunk.

Kitünő találmány!

Célszerű és kényelmes az új találmányu, szabadalmazott

FÉRFI-ING,

melynek gyakbőlege magától szűkebbre vagy bővebbre szabható. Kiszolgálás nélkül, a feltalálónál kapható a következő minőségben: Tartós jó kifűzőből kemény, sima, vagy redős mellő Ft 2.25 — 2.75 puha, buiszt vagy pínest mellő Ft 2.50 — 3.75

Aranykötő mérték szerint minden tetőzr kivitelben készíthető. Megrendelési kértük a gallér számát megírni. Továbbá: Különelőleg francia és angol úri divatcikkek, valamint bel- és külföldi katalógusok. Árjegyzék szívesen szolgálok. Nag sem felül árú kiserőltünk vagy kívánatra a pénzt visszaadom.

A nyári idényre különösen ajánljuk színtartó francia batizsingeteket árúja 2 Ft 50 Ft.

Vértés és Sebestény

cs. és kir. szab. fehérmű-kesztők Budapest, IV., Múzeum-körút 15. sz.

IGMÁNDI

— KESERŰ-VIZ —

mint kitűnő étvágyat hozó, természetes gyomortisztító és hashajtó. Ize nem emelgős sós, hanem könnyen bevehető kellemes keserű.

Úvege 60 fillér.

Kapható mindenütt, úgy a forrás-tulajdonos: Schmidthauer Lajos gyógyszerészeln Komáromban.

Raktárak Budapestben: EDESKUTY L. és LUX M. cégeknel.

A 14699. számú

„Újtás cellás lemezeken dudvamagvak kiválasztására szolgáló gépek számára”

című és a 14700. számú

„Eljárás kocsikerekek külőinek kovacsolt vasból készült kerekoszorúval való biztos összekötésére” című, 1899. január 6-ról kelt magyar szabadalmakra

vevők vagy engedményesek kerestetnek.

Szíves ajánlatok „W. P. 2060” alatt Mosse Rudolfhoz Bécs, L Seilerstrasse 2. intézendők.

A XX. század feltűnő ujtása.

Az általam föltalált és elismert

AGI sarok-védő,

mely minden cipősarokot megőv az elkopástól, illetve mindig megtartja azt eredeti formában.

Minden nálam vásárló egy ilyen sarokvédőhöz ingyen jut melyet kívánatra a sarokra erősítek, szintegy egy doboz „AGI kenőcs”, mely a bőrt a repedéstől megővja, rendes használat mellett 1 évi írásbeli jótállást vállalok. Mindenki tegyen egy próbarendelést, ne mulasztza el a kínálkozó alkalmat, a ki szép, formás és kitűnő cipőhöz olcsón akar jutni. Gyár saját házában.

Cipőárjegyzék, a legújabb divatu ábrákkal kívánatra ingyen és bérmentve. Divatszinek egy árban, legkisebettebb szürke sarvaszbőrök. Mértéknek a láb körvonalá papírrajza rajzolva elegendő.

Férfi-cipők: Borjúbőr engos v. fűzős, erős kivitel 3.— Borjúbőr betétes, engos v. fűzős — 3.50 Lakk szalon v. svoró, engos v. fűzős 4.50 Derby-fazon, box, svoró v. lakk — 4.90 Dongola vagy szarvasbőr, könnyű, fűzős — 4.90 jós lábra Kátónakacsos 3.50, tűző cipő, sima 4.— Tűző cipő, feketé v. sárga, elől eng 1.30 1000 pár barna lakkbetétes gyermekcipő — 1.50

Női-cipők: Fényes zerge betétes, engos v. fűzős 2.— Erős zerge- vagy csukóbból — 2.50 Boxbőr, svoró vagy dongola, engos v. fűzős — 3.50 Lasting rozetta 2.—, eng. szarvasbőr 3.50 Fényes zerge gomboscipő — 3.40 Szarvasbőr, szürke vagy lakk spangul 1.80 Kötőcipő, 1.30, vitorlavászon házi-cipő — 1.30 Lakk kivágott vagy sárga kivágott — 1.50

Nemetsző árnt kieserélek vagy a pénzt visszaadom.

Agulár Dávid

Budapest, VII., Erzsébet-körút 67. sz.

